

Budapesti Corvinus Egyetem

Gazdaság- és Társadalomstatistikai Elemző és Kutató Központ

Középtávú előrejelzés a makrogazdaság és az államháztartás folyamatairól

Budapest, 2016. március

TARTALOMJEGYZÉK

I.	Bevezetés	5
II.	Vezetői összefoglaló	6
III.	Makrogazdasági helyzetkép és projekció	20
	III.1. A külső környezet	20
	III.1.1. A világgazdasági környezet alakulása	20
	III.1.2. Az EU-transzferek	22
	III.2. A gazdasági növekedés	25
	III.3. A makrogazdasági kereslet	28
	III.3.1. A fogyasztás alakulása	28
	III.3.2. A felhalmozás alakulása	29
	III.3.3. A külkereskedelmi folyamatok alakulása	31
	III.3.4. A növekedés szerkezete	32
	III.4. A makrogazdasági kínálat	34
	III.4.1. A felzárkózási folyamat eddigi eredményei	34
	III.4.2. A növekedési potenciál	36
	III.4.3. A munkaerő-piac	40
	III.5. A makrogazdasági jövedelemfolyamatok	42
	III.5.1. A háztartások jövedelmi helyzete	45
	III.5.2. A külső egyensúly alakulása	48
IV.	Költségvetési helyzetkép és projekció	55
	IV.1. Költségvetési helyzetkép	55
	IV.2. Költségvetési projekció	59
	IV.2.1. A költségvetési projekció feltételrendszere és módszertana	59
	IV.2.2. A költségvetési bevételek előrejelzése	59
	IV.2.3. A költségvetési kiadások előrejelzése	63
	IV.2.4. A költségvetés egyensúlyi mutatóinak előrejelzése	65
	IV.2.5. Az adóbevételek modellezése ÁKM alapon	66
V.	Kockázatok, hatásvizsgálatok	79

I. Bevezetés

A kutatás fő célkitűzése, hogy a Költségvetési Tanács számára olyan modellszámításokkal alátámasztott tanulmány készüljön, amely segíteni tudja a Költségvetési Tanács munkáját a központi költségvetés megalapozottságának vizsgálatában, a költségvetési törvénytervezetet megalapozó makrogazdasági alappálya megvalósíthatóságának megítélésében, illetve a külső-belső kockázati tényezők feltárásában.

A számszerűsített eredményeket egy konzisztens modellkeretben fogalmaztuk meg. Információs rendszerünk a külső folyamatok előrejelzésénél integrálta a legfrissebb nemzetközi kutatási eredményeket és konkrét növekedési prognózisokat, a hazai makrogazdasági folyamatokat pedig a nemzeti számlák ESA 2010 rendszere alapján számszerűsítettük. A volumenfolyamatok előrejelzésénél és az aggregálási lépéseknél is kiemelt figyelmet fordítunk a legfrissebb módszertani elemek beépítésére (pl. chain-linking technikák alkalmazására a makrogazdasági kereslet előrejelzésénél).

A konzisztens makrogazdasági pálya és a tervezett fiskális szabályozórendszer függvényében előrejeleztük a költségvetés bevételi és kiadási oldalát, illetve az egyensúlyi mutatók várható alakulását. A pénzforgalmi szemléletű egyenlegek (elsődleges, teljes) meghatározásán túl vizsgáltuk az eredményyszemléletű hiánycélok alakulását is. Ezen túlmenően elemeztük a gazdaság konjunkturális helyzetétől függő ciklikusan igazított, illetve strukturális egyenlegek várható alakulását is. Számszerűsítettük az ehhez kapcsolódó adósságpályát, és elemeztük az adósság mértékére és dinamikájára vonatkozó hazai és uniós előírások teljesülését. A modellszámítások során lehetőség nyílt a költségvetést a hagyományos struktúrák mellett funkcionális szerkezetben (COFOG) is elemezni, illetve vizsgálni azt is, hogy az államháztartás és az EU transferek kiadási struktúrája mennyiben módosíthatja a hosszabb távú növekedési kilátásokat.

A modell paramétereinek meghatározásához – a hagyományos módszerek mellett – a rendelkezésre álló mikroszintű és az ágazati összefüggéseket is feltáró ágazati kapcsolatok mérlegének (ÁKM) információit is felhasználtuk. Összességében középtávú makrogazdasági és fiskális előrejelzésünket egy konzisztens, nemzeti számla szemléletű modell keretében számszerűsítettük, majd szakértői véleményeket is integrálva alakítottuk ki a legvalószínűbbnek ítélt makrogazdasági és költségvetési alappályát, elemeztük a legfontosabbnak ítélt külső-belső kockázati elemeket, elemeztük az alternatív makrogazdasági scenárióknak az államháztartás egyensúlyi helyzetére gyakorolt hatását.

II. Vezetői összefoglaló

Makrogazdasági helyzetkép

A magyar gazdaság 2014-től az uniós átlagot meghaladó, de a szomszédos versenytársakénál általában kisebb ütemű növekedési pályára állt. A növekedés motorja főleg a dinamikusan növekvő export volt, de 2015-ben már a belső fogyasztási kereslet is jelentősebben járult hozzá a növekedéshez. Az export szerkezetében a csúcstechnológia termékek aránya folyamatos csökkenést mutat, ez magyarázza, hogy versenytársainkhoz képest az átlagos exportárok jóval kedvezőtlenebbül alakultak.

A beruházási ráta 2010 óta igen alacsony (eltekintve 2014-től, amikor az EU források kiemelkedő lehívási aránya miatt a kormányzati beruházások jelentősen nőttek), aminek következtében a vállalati szektor tartósan nettó megtakarítóvá vált. Ez a tendencia hosszabb távon érzékelhetően ronthatja a növekedési kilátásokat.

A külső egyensúly stabil, növekvő külkereskedelmi többlet mellett 2015-re az ország külső finanszírozási képessége (a folyó fizetési mérleg és a nettó tőketranszferek együtt) az előzetes adatok szerint elérte a GDP 8.8%-át. Az EU-transzferek beáramlása rekordszintet ért el: míg 2010-ben a GDP 3,3%-a volt, addig 2015-re már elérte a GDP 6,2%-át. Ez nemzetközi összehasonlításban is kimagasló érték, ami azt jelenti, hogy az elmúlt három évben a hazai gazdasági teljesítmény meghatározó eleme volt a külső finanszírozás. Az összes transzferen belül a tőketranszferek domináltak, aminek az a magyarázata, hogy az EU támogatási politikája szerint elsősorban az ilyen jellegű támogatások preferáltak (ld. az 1. táblázatot). A folyó transzferek jelentős része mezőgazdasági támogatás.

1. táblázat

Az EU-transzferek nettó felhasználása a GDP %-ában, 2010-2015

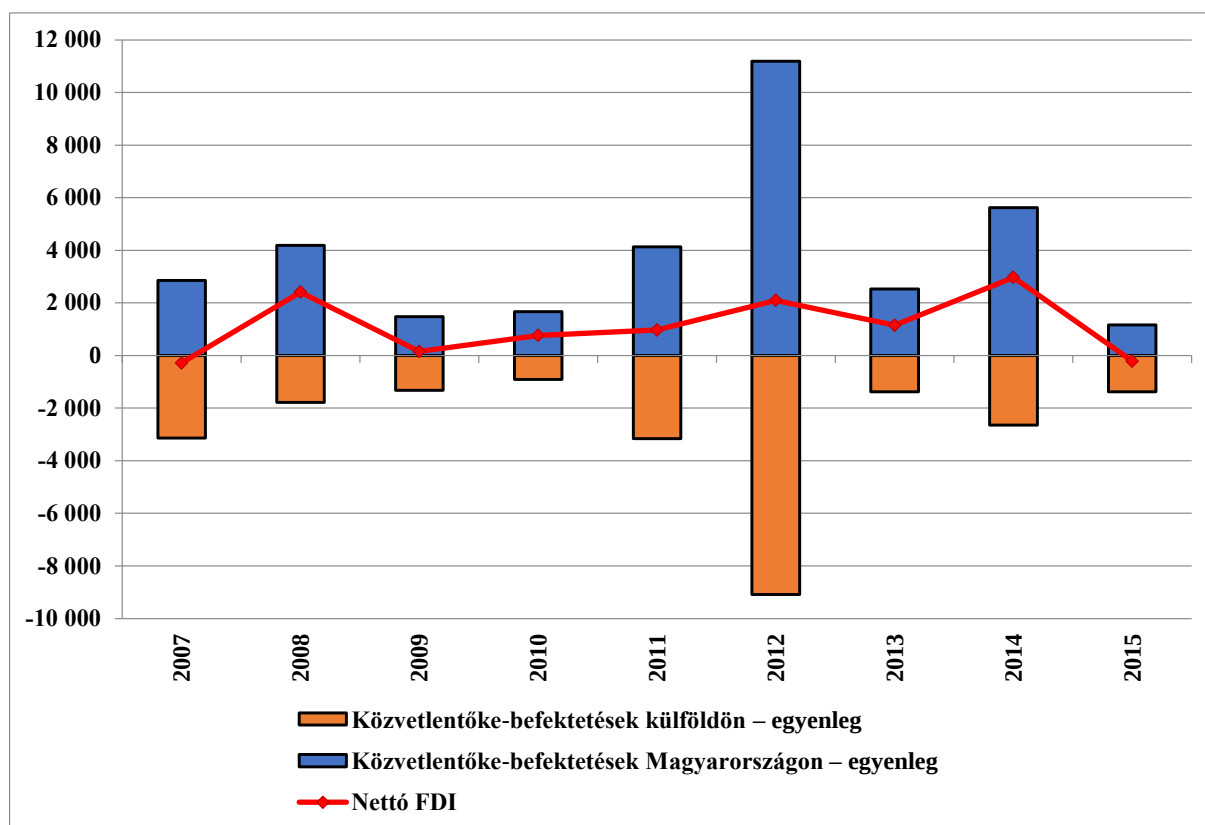
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Folyó transzferek	1,1%	1,3%	1,4%	1,9%	1,5%	1,7%
Tőketranszferek	2,2%	2,4%	2,5%	3,6%	3,8%	4,5%
Transzferek összesen	3,3%	3,7%	3,9%	5,5%	5,3%	6,2%

Forrás: MNB

A közvetlentőke-beáramlás ezzel szemben olyan nagymértékben csökkent, hogy a nettó FDI – 2009 óta először – negatív tartományba került (ld. az 1. ábrát). A beáramlás csökkenése részben egyedi hatásoknak tudható be, de így is jelentős kockázatként érzékeljük a beáramló FDI alacsony szintjét.

1. ábra

Közvetlentőke-befektetések ki- és beáramlása 2007-2015 (millió euró)

Forrás: MNB

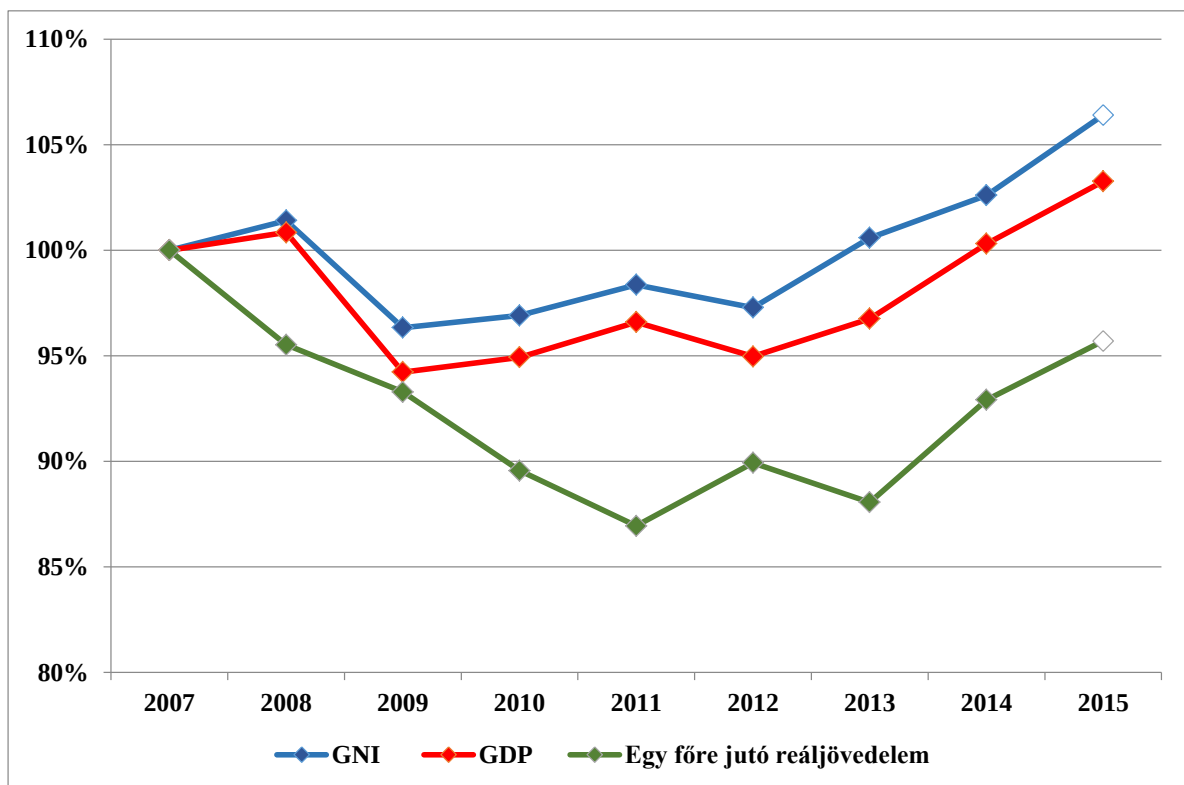
A munkaerő-piaci helyzetkép határozottan javul: a válságot megelőző szinthez képest a foglalkoztatottak létszáma mintegy 300 ezer fővel nőtt, 2014 óta már a versenyszektor munkaerő-kereslete is 2,5-3% közötti ütemben nőtt, mely tényezők hatására a munkanélküliségi ráta 7% alá csökkent.

A költségvetés pénzügyi helyzete stabil, 2015-ben az előzetes adatok szerint 1.9%-os GDP-arányos eredményszemléletű hiány realizálódott. A költségvetés szerkezete viszont több ponton is eltér az európai uniós országok átlagától: az általános közszolgáltatásokra és gazdasági ügyletekre a GDP kiemelkedően magas, és egyre növekvő hányadát költi a magyar költségvetés, míg a kormányzati egészségügyi kiadások stagnálnak, a jóléti kiadások pedig – a nemzetközi tendenciákkal ellentétesen – határozott csökkenést mutatnak GDP-arányosan.

A háztartások jövedelmi helyzete javult, bár a válság előtti szinthez képest az egy főre jutó reáljövedelem növekedése elmarad mind a GDP, mind a GNI bővülésétől (ld. a 2. ábrát). Emiatt visszafogottan bővül a belső kereslet, ami a fogyasztási szokásokban bekövetkezett változásokkal együtt (előtérbe kerültek az óvatossági motívumok) jelentős növekedési kockázatot jelent. Az egy órára jutó teljes munkaerőköltség Magyarországon 2015-ben 7,5 euró volt (az európai uniós átlagnak ez éppen a 30%-a), amivel a 24. helyet foglaljuk el a tagországok rangsorában (Bulgária és Románia mellett még kismértékben Litvánia és Lettország bérköltség-szintjét haladjuk meg).

2. ábra

A GDP, a GNI és az egy főre jutó reáljövedelem alakulása, (2007=100%)

Forrás: KSH, 2015-re a GNI és az egy főre jutó reáljövedelem előzetes becslés

A háztartások jövedelmének eloszlása egyenlőtlenebbé vált a gazdasági válságot megelőző időszakhoz képest: a legszegényebb 20% 2014-ben az összjövedelemnek már csak 8,6%-át mondhatja magáénak (a 2007. évi 9,6%-kal szemben), míg a leggazdagabb jövedelmi ötöd 2,2 százalékponttal növelve részesedését 2014-re már az összjövedelem 37,5%-ával rendelkezett.

Összefoglalva a 2015. évi makrogazdasági helyzetkép alapján kedvezőnek mondható, bár a 2015. évi 2,9%-os gazdasági növekedés az EU transferek egyszeri, 6,2%-os

bezúdulása és a nettó közvetlentőke-befektetések negatívba fordulása mellett realizálódott.

A hosszabb távú növekedés motorját jelentő tőkeállomány és a humántőke akkumulációjával kapcsolatosan jelentős kockázatokat látunk. A versenyszektorban tapasztalható mérsékelt közvetlentőke-beáramlás és az alacsony beruházási ráta (ami avuló exportszerkezetet is indukál), valamint a humántőke akkumulációját elősegítő egészségügyi, oktatási és jóléti kiadások visszafogása hosszabb távon csökkenti a magyar gazdaság potenciális növekedésének ütemét, így rontja gyorsabb ütemű felzárkózás esélyét.

Másrészt a nemzetközi összehasonlításban is alacsony munkaerő-költség jelenthet középtávon kockázatokat: az alacsony jövedelemszint egyrészt kereslet-visszafogó hatású, másrészt tovább erősítheti a munkaerő-elvándorlást. Egy hirtelen nagymértékű – a termelékenység-növekedéssel nem alátámasztott - bérkiáramlás viszont a hazai tulajdonú cégek versenyképességét ronthatja, így kínálati oldalról veszélyeztetheti a növekedési potenciált.

A magyar gazdaságra vonatkozóan 2019-ig készítettünk előrejelzéseket a főbb növekedési és egyensúlyi mutatókra. Modellünk az előrejelzéseket a nemzeti számlák struktúrája szerint állítja elő. Részletesen jelezzük előre a költségvetés kiadási és bevételi tételeit, valamint a folyó fizetési és a tőkemérleget. Külön meghatároztuk a potenciális GDP alakulását, illetve az ettől való eltérést mutató GDP gap-et is. Az alapszcenárióban nem feltételeztünk jelentősebb változást sem a külső keresletet, sem pedig a belső fiskális-monetáris környezetre vonatkozóan. Az alapszcenárión kívül két alternatív forgatókönyvet is vizsgáltunk, az egyik az ún. „nullás” költségvetés makrogazdasági hatásainak számszerűsítése volt, ahol az előrejelzések során már 2017-re előírtuk a hiánymentes költségvetést. A másik alternatív változatban az alapszcenárióhoz képest kisebb világgazdasági növekedéssel, így alacsonyabb exportkereslettel számoltunk.

A makrogazdasági és költségvetési projekció eredményei

Az alapszcenárióban mind a külső keresletre, mind pedig a belső fiskális-monetáris politikai feltételrendszerre vonatkozóan az ún. „no policy change” elvet alkalmaztuk. A világgazdaság bővülésének hatását, azaz a számunkra releváns külpiaci keresletet a legfontosabb exportpartnereink súlyozott növekedési indexével modelleztük, ahol az előrejelzési időszakra

vonatkozó várható dinamikákat részben az Európai Bizottság, részben az IMF legfrissebb előrejelzései alapján számítottuk. A makrogazdasági projekcióban a külső kereslet bővülését középtávon a 2 – 2,4 %-os sávban prognosztizáltuk.

2. táblázat

A főbb makrogazdasági mutatók alakulása, 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
GDP (volumen, %)	2,9%	2,1%	2,5%	2,5%	2,3%
Háztartások tényleges fogyasztása (volumen, %)	2,6%	2,9%	1,9%	2,5%	2,4%
Bruttó állóeszköz-felhalmozás (volumen, %)	1,9%	-2,0%	2,5%	2,0%	1,5%
Export (volumen, %)	8,4%	6,0%	6,0%	4,5%	4,5%
Import (volumen, %)	7,8%	5,7%	5,7%	4,5%	4,5%
Külkereskedelmi egyenleg a GDP %-ában	8,6%	9,5%	10,0%	9,3%	8,5%
Foglalkoztatottak (ezer fő)	4 210	4 290	4 359	4 417	4 460
Munkanélküliségi ráta (%)	6,8%	6,5%	6,3%	6,2%	6,0%
Bruttó átlagkereset (éves növekedési index, %)	4,2%	5,5%	3,7%	3,0%	2,8%
Fogyasztói árindex (%)	-0,1%	0,3%	1,4%	2,0%	2,5%
A folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP %-ában	4,4%	5,4%	6,0%	5,5%	4,9%
Külső finanszírozási képesség a GDP %-ában	7,8%	8,7%	9,3%	8,6%	8,0%
Az államháztartás ESA egyenlege a GDP %-ában	-1,9%	-2,2%	-1,9%	-1,4%	-0,9%
Strukturálisan igazított államháztartási egyenleg a GDP %-ában	-2,0%	-2,4%	-2,1%	-1,5%	-0,9%
Bruttó államadósság a GDP %-ában	75,3%	75,0%	74,6%	73,5%	71,8%

Forrás: saját számítások

A 2. táblázat az alapszenárióhoz tartozó makrogazdasági pályát mutatja be. Az előrejelzési horizonton végig 3% alatti növekedésre számítunk. A gazdasági növekedés üteme várhatóan 2016-ban lesz a legalacsonyabb az európai uniós források – és ezzel együtt a beruházások – átmeneti visszaesése miatt. A bruttó állóeszköz-felhalmozás – várakozásaink szerint – 2% körüli mértékben csökken 2016-ban. 2017-2019-ben már ismét mérsékelt ütemű, átlagosan

évi 2%-os bővülést prognosztizálunk, amelyet az új uniós programozási időszakban lehívható források támogathatnak.

2016-ban a lakossági jövedelmek és a piaci típusú fogyasztás további élénkülését várjuk, a kivetítési időszakban 1,9-2,5% közötti fogyasztási dinamikát valószínűsítünk. A kormányzati költekezés, és ennek folyamányaként a természetbeni társadalmi juttatások előrejelzésünk szerint csak 2018-ban nőnek számottevően. A közösségi fogyasztás üteme is várhatóan csak 2018-tól dinamizálódik.

Az alapszcenárióban nem számoltunk a kormányzati bérpolitika jelentős lazításával illetve olyan munkaerő-piaci folyamatokkal, amelyek jelentősen megemelnék a bérkiáramlást. Egy ilyen irányú tendencia a belső kereslet élénkítése mellett a nettó export romlásával járna.

Az áruk és szolgáltatások külkereskedelmének egyenlege még 2017-ben is tovább nőhet valamelyest a jelenlegi szintjéről, majd 2018-tól várhatóan csökkenni kezd, amikor az import dinamikája már elérheti, vagy meg is haladhatja az exportét. A modellszámítások szerint az egyenlegromlás azonban csak az áruexportban várható, a szolgáltatások egyenlege az előrejelzési időszakban végig javulhat. A folyó fizetési mérleg egyéb tételeit jelentő elsődleges és másodlagos jövedelemáramlások együttes egyenlegében nagyjából stagnálást prognosztizálunk. Az elsődleges jövedelmek közül a munkavállalók jövedelem-átutalásainak többletében és a befektetői jövedelmek hiányában egyaránt növekedésre számítunk. A két tétel együttes hatása rontja a folyó mérleg egyenlegét, amit viszont várhatóan kompenzál a másodlagos jövedelmek egyenlegének javulása. **Összességében a folyó fizetés mérleg többlete 2017-ben érheti el a maximumát, majd enyhe mérséklődést valószínűsítünk.**

A munkaerő-piac helyzete tovább javulhat, 2019 végére a foglalkoztatottak száma meghaladhatja 4,4 millió főt, és a munkanélküliségi ráta 6% közelébe csökkenhet a közmunkás-foglalkoztatás szintjének fenntartása mellett. Számításaink során a KSH hivatalos adatait használtuk fel, előrejelzéseink is ezeknek a terminológiáknak felelnek meg (foglalkoztatottság, munkanélküliség). Ezek az adatok azonban a részmunkaidőben foglalkoztatottakra vonatkozóan csak létszámot tartalmaznak, nem derül ki, mennyi lenne a teljes munkaidőben foglalkoztatottakra átszámított (Full Time Equivalent) létszám. Így nem tudtuk figyelembe venni a részmunkaidős foglalkoztatás esetleges terjedésének hatásait. További torzító tényező lehet a közfoglalkoztatottak számának alakulása, számos szakértő szerint ugyanis az ebben a rendszerben foglalkoztatottak munkája olyan csekély hozzáadott

értéket termel, hogy az nem összehasonlítható a piaci alapon foglalkoztatott munkavállalók produktumával.

A költségvetési projekció

A költségvetési projekcióban (ld. a 3. táblázatot) a középtávú technikai kivetítés szerint a kiadások mérsékeltebben emelkednek, mint a bevételek, így 2019-re jelentősen csökken a központi költségvetés deficitje. Ez döntően azzal magyarázható, hogy a „no policy change” elvből következően a bevételek egy jelentős hányada automatikusan emelkedik, miközben a kiadások esetében lényegesen kisebb az ilyen tételek részesedése.

A táblázatban a 2015-ös adatok az előzetes tényeket tartalmazzák, míg a 2016-ra vonatkozó oszlop a módosított törvényi előirányzatokat. Tehát 2016-ra nem közlünk előrejelzéseket, a saját számításaink csak 2017-től indulnak. Ez azt is jelenti, hogy a 2017-re előrejelzett értékeket minden esetben az idei törvényi előirányzatokhoz viszonyítjuk, akkor is, ha bizonyos esetekben ettől eltérő összegekre számítunk a saját kalkulációink alapján.

A központi kormányzat mérlege 2015- 2019

BEVÉTELEK	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019
	Teljesítés (előzetes)	Törvényi módosított előirányzat	előrejelzés	előrejelzés	előrejelzés
KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS	11 826 113	10 185 500	11 441 272	11 844 161	12 266 975
GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEK BEFIZETÉSEI	1 503 125	1 267 323	1 438 755	1 478 541	1 522 406
FOGYASZTÁSHOZ KAPCSOLT ADÓK	4 597 968	4 611 650	4 854 939	5 035 397	5 232 464
LAKOSSÁG BEFIZETÉSEI	1 876 499	1 828 500	1 921 432	2 002 494	2 076 038
KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEK ÉS FEJEZETI KEZELÉSŰ ELŐIRÁNYZATOK BEVÉTELEI	3 247 694	2 098 453	2 846 571	2 948 155	3 056 493
BEFIZETÉS AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS ALRENDSZEREIBŐL	130 425	50 564	50 564	50 564	50 564
ÁLLAMI VAGYONNAL KAPCSOLATOS BEFIZETÉSEK	165 826	231 183	231 183	231 183	231 183
KAMATBEVÉTELEK	232 497	73 917	73 917	73 917	73 917
EGYÉB BEVÉTELEK	32 732	8 084	8 084	8 084	8 084
EGYÉB UNIÓS BEVÉTELEK	39 348	15 826	15 826	15 826	15 826
ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI PÉNZALAPOK	511 047	591 888	600 453	607 276	613 377
TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI ALAPOK	5 009 375	5 022 977	5 267 415	5 468 495	5 648 285
NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI ALAP	3 083 984	3 059 287	3 228 976	3 366 274	3 489 036
EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI ALAP	1 925 391	1 963 690	2 038 440	2 102 221	2 159 249
KIADÁSOK					
KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS	13 022 008	10 941 128	12 458 543	12 682 858	12 930 014
EGYEDI ÉS NORMATÍV TÁMOGATÁSOK	305 354	304 339	304 339	304 339	304 339
KÖZSZOLGÁLATI MŰSORSZOLGÁLTATÁS TÁMOGATÁSA	69 928	69 861	69 861	69 861	69 861
SZOCIÁLPOLITIKAI MENETDÍJ TÁMOGATÁS	97 826	104 000	104 000	104 000	104 000
LAKÁSÉPÍTÉSI TÁMOGATÁSOK	109 302	104 000	115 682	124 982	130 031
NEMEZETI CSALÁD- ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI ALAP	708 052	684 048	690 860	697 767	704 770
KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEK ÉS FEJEZETI KEZELÉSŰ ELŐIRÁNYZATOK KIADÁSAI	8 470 275	6 274 222	7 855 096	8 135 414	8 434 373
AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS ALRENDSZEREINEK TÁMOGATÁSA	1 366 191	1 296 603	1 266 638	1 241 055	1 219 450
KAMATKIADÁSOK	1 205 808	1 048 095	995 690	945 906	898 610
TÁRSADALMI ÖNSZERVEZŐDÉSEK TÁMOGATÁSA	3 810	3 810	3 810	3 810	3 810
KORMÁNYZATI RENDKÍVÜLI KIADÁSOK	4 004	3 722	3 722	3 722	3 722
KEZESSÉGÉRVÉNYESÍTÉS	12 586	27 631	27 631	27 631	27 631
EGYÉB KIADÁSOK	78 158	71 478	71 478	71 478	71 478
TARTALÉKOK		331 426	337 551	343 531	349 908
HOZZÁJÁRULÁS AZ EU KÖLTSÉGVETÉSÉHEZ	306 002	314 849	324 293	335 866	348 208
ÁLLAMI VAGYONNAL KAPCSOLATOS KIADÁSOK	284 713	303 045	287 892	273 498	259 823
ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI PÉNZALAPOK	508 857	597 894	597 894	597 894	597 894
TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI ALAPOK	5 034 235	5 022 977	5 110 582	5 214 825	5 321 423
NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI ALAP	3 078 911	3 059 287	3 101 871	3 163 556	3 242 205
EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI ALAP	1 955 324	1 963 690	2 008 711	2 051 269	2 079 218
KÖZPONTI ALRENDSZER PÉNZFORGALMI EGYENLEGE	- 1 218 565	- 761 634	- 857 879	- 575 646	- 320 693

Forrás: NGM, saját előrejelzések

A gazdálkodó szervezetek befizetéseinek a 2016-os előirányzatban tervezett visszaesése számításaink szerint átmeneti lesz, 2017-ben jelentős, azt követően mérsékelt emelkedésre

számítunk. Ez a tétel számos elemből áll össze, amelyek sok esetben teljesen eltérő tendenciát követnek, ezek eredőjeként áll a gazdálkodó szervezetek összes befizetése. A gazdálkodó szervezetek befizetésein belül a legnagyobb tétel a társasági adó. Ezen a soron a gazdálkodó szervek összes befizetéseire hasonló tendencia várható, vagyis az idei alacsonyabb bevételt követően jövőre már a tavalyihoz hasonló, majd 2018-tól enyhén növekvő összegekkel kalkulálunk.

Az áfa és a pénzügyi tranzakciós illeték tipikusan a GDP-től függő tételek, így ezen a két soron a folyóáras GDP növekedési üteméből indultunk ki. A fogyasztáshoz kapcsolt adók egyéb tételei (jövedéki adó, regisztrációs adó) viszont elsősorban a vásárolt fogyasztással lehetnek összefüggésben, így annak nominális növekedésével magyaráztuk ennek a két tételnek a változását. Összességében a fogyasztáshoz kapcsolt adók a 2016-os stagnálás közeli állapotot követően 2017-től viszonylag tempósan növekednek, aminek – mivel ez az egyik legnagyobb súlyú bevételi tétel – a költségvetés mozgásterére szempontjából igen nagy a jelentősége.

A lakosság befizetésein belül a személyi jövedelemadó bevételek súlya a meghatározó. Ez a tétel – változatlan adókulcsok mellett – elsősorban teljes bértömegetől függ, így a 2016-os stagnálást követően enyhe növekedés várható ezen a soron. Idénre azért valószínűsítünk minimális növekedést, mert a bértömeg növekedése és az szja kulcsának csökkenése lényegében kioltják egymást. Az illetékbecsítések és a gépjárműadó alakulását 2017-től a nominális GDP változásától tettük függővé, ugyanakkor 2016-ban az illetékfizetések csökkenése várható.

A költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok bevételeinek összege idén jelentősen visszaesik az előzetes költségvetési mérleg szerint. Előrejelzésünk szerint jövőre viszont érdemi növekedésre lehet számítani ezen a soron, amit 2018-ban és 2019-ben mérsékelt bővülés követhet. Összességében még így sem várható a 2015-ös nominális szint elérése. A társadalombiztosítási alapok esetében a legnagyobb tételek a különböző járulékokból, hozzájárulásokból és hozzájárulási adókból származnak. Ezek elsősorban a bértömegetől függenek, mivel az előrejelzési időszakban változatlan járulékszinttel számoltunk. Ennek megfelelően a tb alapok bevételei – az idei stagnálásközeli állapotot követően – 2017-től fokozatosan emelkednek.

A kiadási oldal jellegéből adódóan lényegesen több egzogén tételt tartalmaz, mint a bevételi rész. Ezen egzogén tételeket azonban nem minden esetben hagytuk változatlan szinten, a nagyobb tételek esetében idősor-elemzési módszerekkel jeleztük előre a várható változásokat. Sok esetben csak valamilyen trendet tudunk illeszteni az adatokra, de próbáltuk figyelembe venni a szakértői előrejelzéseket és az egyéb külső információkat is. Ilyen kvázi-egzogén tétel többek között a családtámogatások alakulása, bizonyos egészségügyi kiadások, vagy az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások.

Az endogén tételek között szerepelnek például a lakástámogatások, amelyek a lakossági beruházásoktól függenek, a költségvetési szervek kiadásai vagy a hozzájárulás az EU költségvetéséhez. A társadalombiztosítási kiadások közül a gyógyító-megelőző kiadásokat a költségvetési szféra bértömegének függvényében számítottuk ki, míg a nyugellátások összege az előző évi inflációtól, valamint egy demográfiai korrekciótól függ.

4. táblázat

A kormányzati szektor hiánymutatóinak és adósságának alakulása

	2015	2016	2017	2018	2019
GDP folyó áron	33 711 840	34 702 006	36 032 548	37 318 414	38 689 785
Pénzforgalmi egyenleg (milliárd Ft)	- 1 218 565	- 618 372	- 857 879	- 575 646	- 320 693
ESA egyenleg (milliárd Ft)	- 625 507	- 769 759	- 686 219	- 527 288	- 344 141
Strukturális egyenleg (milliárd Ft)	- 665 003	- 841 138	- 740 014	- 552 103	- 338 020
Pénzforgalmi egyenleg a GDP %-ában	-3,6%	-1,8%	-2,4%	-1,5%	-0,8%
ESA egyenleg a GDP %-ában	-1,9%	-2,2%	-1,9%	-1,4%	-0,9%
Strukturális egyenleg a GDP %-ában	-2,0%	-2,4%	-2,1%	-1,5%	-0,9%
Bruttó államadósság (milliárd Ft)	25 394 000	26 012 372	26 870 251	27 445 898	27 766 591
Bruttó államadósság a GDP %-ában	75,3%	75,0%	74,6%	73,5%	71,8%

Forrás: KSH, saját előrejelzés

A pénzforgalmi hiány tavaly lényegesen magasabb lett a tervezettnél, ami azzal magyarázható, hogy az uniós támogatások egyes tételeivel kapcsolatban problémák merültek fel, így ezeket az EU átmenetileg visszatartja (összesen mintegy 570 milliárd Ft). A magyar költségvetés megelőlegezte ezeket az összegeket, ami rontotta a 2015-ös pénzforgalmi

egyenleget, de egyrészt nincs befolyással az ESA egyenlegre, másrészt nem épül be a bázisba, így nincs hatással az ezt követő évekre vonatkozó várakozásainkra. Mindezek alapján a 2017-es átmeneti emelkedést követően lényegesen csökken a költségvetési deficit, a kivetítési időszak végére 320 milliárd forint közelébe csökkenhet (ld. a 4. táblázatot).

A fentiekből következően az ESA egyenleg tavaly bizonyosan sokkal jobb volt a pénzforgalmi mutatónál, ami azt is valószínűsíti, hogy idén fordított helyzet alakulhat ki – amennyiben utólag megkapjuk a felfüggesztett uniós támogatásokat, és azokat 2016-ban használjuk fel. Ezt követően az ESA egyenleg a pénzforgalmi hiány közelében alakulhat, ami azt jelenti, hogy 2019-re 1% alá csökkenhet az uniós elszámolású hiánymutató.

A költségvetés helyzetének uniós értékelése során a strukturálisan igazított hiány is fontos szerepet játszik, így ezt a mutatót is előrejeleztük. Ennek alakulása elsősorban a GDP gap-tól függ, amíg ugyanis a kibocsátási rés pozitív, addig a strukturális egyenleg rosszabb az ESA típusúnál. Becslésünk szerint 2018-ig ez lesz a helyzet, 2019-re lényegében nullára csökken a GDP gap, így a strukturálisan igazított hiány majdnem megegyezik majd az ESA deficittel.

A pénzforgalmi egyenleg és a folyóáras GDP alakulásából határoztuk meg az államadósság lefutását. Számításaink szerint idén és jövőre csak néhány tized százalékponttal csökken a GDP-arányos mutató, 2018-ban és 2019-ben viszont jelentősebb mérséklődésre lehet számítani. Így az előrejelzési időszak végére a GDP 71,8%-ára eshet az államadósság.

Kockázatok, hatásvizsgálatok

Az alapszcenárión kívül két alternatív forgatókönyv szerint készítettük előrejelzéseket. Az első egy mérsékeltebb külső keresleti dinamikát feltételez, a másikban pedig megvizsgáljuk, hogy milyen reálhatással járhat, ha 2017-ben kiegyensúlyozott lenne a költségvetés, azaz ha a költségvetés egyenlege nulla lenne.

Külső negatív exportkeresleti sokk

Ebben a szcenárióban nem kell számolnunk a dollár árfolyam és a nemzetközi olajár együttes hatásából eredő jelentős áremelkedésnek, illetve cserearányunk romlásának kockázatával. A negatív exportkeresleti sokk esetében a boom-indexünket módosítottuk: az exportpiacainknak a főbb nemzetközi szervezetek által előrejelzett növekedési ütemeinek súlyozott átlagaként adódó mutatót 2017-től egy százalékponttal csökkentettük. A külső kereslet visszaesésének közvetlen hatásaként csökken az exportnövekedés dinamikája: 2017-ben a legnagyobb, 2

százalékpontos a visszaesés, az előrejelzés következő két évében rendre 1 és 0,5 százalékponttal esik vissza a növekedési ütem. Az export jelentős importtartalma miatt az import is alacsonyabb lesz, mint az alapváltozatban, azonban a visszaesés kisebb, mint az export esetében. 2017-ben 1,5, a következő két évben 0,5-0,5 százalékponttal kisebbek a növekedési ütemek. A két hatás eredőjeként csökken a nettó export, ami visszaveti a GDP bővülését is. Ezzel párhuzamosan romlik a külkereskedelmi egyenleg és a folyó fizetési mérleg egyenlege, illetve romlik az ország külső finanszírozási képessége. Az előrejelzés első évében a GDP-arányos külkereskedelmi többlet 0,6, a további két évben 1 százalékponttal alacsonyabb ebben a változatban.

Az alacsonyabb külső kereslet reálgazdasági hatása is jelentős, az exportra termelő vállalatok ugyanis elbocsátásokra kényszerülnek, így növekszik a munkanélküliség, és alacsonyabb lesz a foglalkoztatottak száma. A foglalkoztatottsági szint ebben a változatban 2017-ben mintegy 40 ezerrel, 2018-ban kb. 70 ezerrel, míg 2019-ben 80 ezerrel alacsonyabb az alapváltozatban előrejelzett értékeknél. Az ESA típusú államháztartási egyenleg mérsékelten, évente 0,2-0,3 százalékponttal romlik, a strukturálisan igazított hiány ezzel szemben jelentősen csökken. Mindezek következtében – az alapváltozat érezhető csökkenésével ellentétben – a GDP arányos államadósság nem csökken az adósságszabályban meghatározott mértékben – inkább a stagnálás jegyeit mutatja változatlan fiskális politika mellett.

„Nullás” költségvetés

A nullás költségvetés jelentős megszorítást igényelne a kiadási oldalon, feltételezésünk szerint elsősorban a költségvetési szervek működési költségeinél, illetve a fejezeti kezelésű előirányzatoknál várható csökkentés: ezt vettük figyelembe a scenárió kialakításánál. Az alapváltozatra vonatkozó számításaink is alapvetően a hiánycsökkenés irányába mutatnak, de ebben az esetben 2017-ben még jelentős, valamivel 2% alatti hiány várható, amely az előrejelzési időszak végére 1% közelébe csökken.

Az alternatív, 2017-re elérendő nullás költségvetést „no policy change” mellett, azaz oly módon jelezzük előre, hogy a bevételi oldalt változatlanul tekintjük, és a kiadási oldalon sem változtatjuk a külső tételeket, vagyis azokat a tételeket, amelyek jogosultsághoz, kötelezettséghez kapcsolódnak.

Ez alapján ebben a scenárióban jelentős megszorításokat kell elérni a kiadási oldal egyéb (belső) tételeinél: ilyenek pl. a költségvetési szervek működési költségei és a fejezeti kezelésű előirányzatok.

Ezen keretfeltételek figyelembevételével alakítottuk ki a második alternatív makrogazdasági pályát. A kiadáscsökkentés közvetlen hatásaként 2017-re az államháztartás ESA hiánya az alapváltozati 1,9%-os GDP-arányos hiánnyal szemben nullára csökken, majd 2018-tól szufficit alakul ki. A pozíciójavulás mértéke mindhárom évben 2 százalékpont körüli az alapváltozathoz viszonyítva. Ennél is jelentősebben javul a strukturálisan igazított egyenleg, ami a jelentős megszorítások miatt bekövetkező GDP lassulással magyarázható. Az alapváltozathoz képest gyorsabb ütemű az államadósság csökkenése, 2019-re 70 százalék alatti érték alakul ki.

Egy a GDP közel 2%-át kitevő fiskális megszorítás másrésről azonban jelentős reálvesztésekkel jár. A restrikciónak negatív következményei elsősorban a munkaerő-piacon jelennek meg. A kormányzati szektorban bekövetkezett jelentős elbocsátások miatt az alapváltozathoz képest nő munkanélküliség, és csökken a foglalkoztatottak száma. Ennek következtében érezhetően kisebb lesz a háztartási szektorban a jövedelem-kiáramlás, ami – a negatív munkapiaci tendenciákkal együtt – lakossági fogyasztás visszaesését idézi elő. Az alacsonyabb fogyasztás kisebb importkeresletet indukál, így az alapváltozathoz képest javulnak a külső egyensúly mutatói.

Összefoglalás

A makrogazdasági projekcióban 2017-2019-re a magyar gazdaság 2,5% körüli bővülését prognosztizáljuk kismértékben bővülő belső kereslet, és továbbra is jelentős, bár csökkenő mértékű export-többlet mellett. A munkaerő-piac tovább bővízhet, a munkanélküliségi ráta 6% közelébe csökkenhet a kivetítési időszak végére.

A költségvetés helyzetét – a jelenlegi fiskális irányvonal fennmaradása esetén – stabilnak látjuk mind az egyensúlyi-, mind az adósságmutatók esetében. Az előrejelzési időszakban **jelentős inflációs nyomás nem várható**, így nem számolunk a monetáris politika jelentős szigorodásával sem.

A középtávú növekedés szempontjából kockázatot jelent az alacsony beruházási ráta, amit a vállalati beruházások arányának csökkenése, illetve alacsony szinten rögzülése kísér.

Jövedelmi oldali kereslet-hiányt jelent a nemzetközi összehasonlításban is alacsony bérszínvonal, ami növekvő egyenlőtlenség mellett realizálódik. A jövedelmi felzárkózás fontos, de igen összetett gazdaságpolitikai kihívást jelent középtávon, mivel egy – a termelékenységnövekedés oldaláról – nem megalapozott bérkiáramlás a belső keresletbővülés mellett veszélyeztetheti a hazai vállalkozási szektor jövedelmi pozícióját, a nettó exportteljesítményt, illetve a költségvetés egyensúlyi helyzetét is. Ellenkező esetben viszont fennáll az elvándorlás fokozódásának veszélye, ami a magyar gazdaság potenciális növekedési pályáját erodálja.

A külső forrásbevonás esetében az EU transferek még biztos növekedési lehetőséget jelentenek, de a tőkevonzó képességünk, azaz **a közvetlentőke-befektetések szintjének emelése kiemelt fontosságú a felzárkózási folyamat felgyorsításában.** A nettó export előrejelzésünk szerint az időszak végéig a GDP 8 százaléka felett marad, de a magasabb hozzáadott érték tartalmú, illetve fejlett technológiájú termékek arányának növelése, így az egységarak emelkedése érdekében szükség van mind a hazai humántőke, mind a külföldi működő-tőke állomány dinamikus akkumulációjára. A költségvetés funkcionális kiadási szerkezete jelenleg nem minden elemében humántőke-fókuszú, pl. a visszafogott egészségügyi és jóléti kiadások a humántőke akkumulációval kapcsolatos strukturális hosszabb távon problémákat vethetnek fel. Az így felhalmozódó humántőke-deficit a későbbiekben igen költséges gazdaságpolitikai korrekciókat kényszeríthet ki.

A világgazdaság feltételezettnél lassúbb bővülése kis nyitott gazdaságként természetesen az exportkereslet változásán keresztül lassítaná a gazdasági növekedést, némileg rontaná a munkaerő-piaci helyzetet és a költségvetési egyensúlyt. A belső keresletszűkítési – az ún. „nullás” – költségvetési scenárió azt mutatja, hogy ez esetben hosszabb távon is visszaesne az amúgy is alacsony fogyasztási dinamika, ami társadalmi feszültségek felszínre kerülésének a kockázatát is jelentheti, ezért – a gazdasági és társadalmi tényezők figyelembe vételével – úgy látjuk, hogy a költségvetés kiegyensúlyozását célszerű lenne először a folyó tételek egyensúlyba hozásával kezdeni. Ha a magyar gazdaság a későbbiekben egy dinamikusabb növekedési pályára áll, akkor célszerű további egyensúlyjavító célokat megfogalmazni, mivel ekkor ezek kisebb reálveszteség és társadalmi feszültségek árán valósíthatók meg.

III. Makrogazdasági helyzetkép és projekció

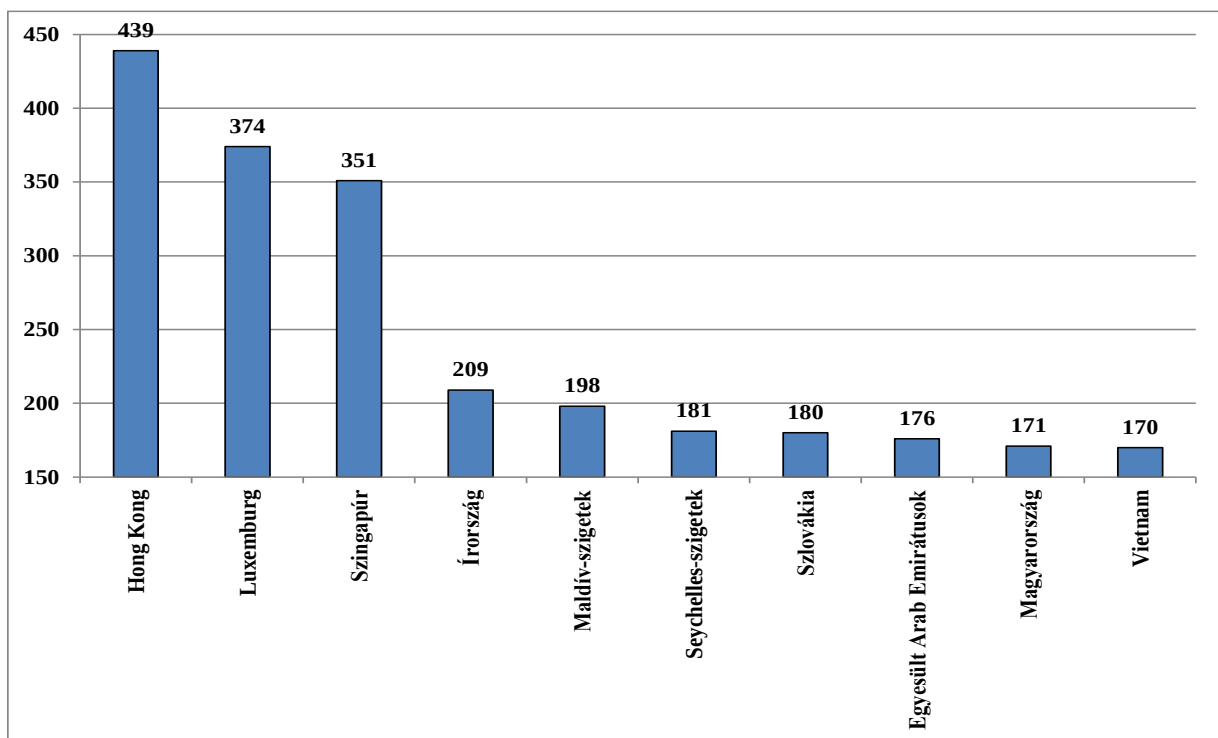
III.1. A külső környezet

III.1.1. A világgazdasági környezet alakulása

A Világbank 2014-re közölt adatai alapján a magyar nemzetgazdaság nyitottságát tekintve a kilencedik a világon (3. ábra), a nyitottságot az export és import összegének a GDP-re vetített arányával mérve (az első helyen a Kínától külön számított Hong Kong található). A 171%-os nyitottság miatt a világpiaci konjunktúra alakulása, kiemelten az exportkeresletünkben fontos szerepet játszó gazdaságok középtávú fejlődése nagymértékben meghatározza a magyar gazdasági növekedés kilátásait.

3. ábra

**A külgazdasági szempontból legnyitottabb nemzetgazdaságok 2014-ben
(a teljes export és import összege a GDP arányában, százalék)**

Forrás: Világbank

Az előrejelző modellünkben a külső környezet lehetséges forgatókönyveire a főbb nemzetközi szervezetek (IMF, Világbank, ENSZ, OECD) előrejelzéseit és kockázatelemzéseit vettük alapul.

Az IMF évente kétszer – legutóbb 2015 októberében – megjelenő kiadványában¹ a 2017-re vonatkozó előrejelzéseit 2016 januárjában korrigálta. A világgazdaság növekedésére adott globális előrejelzése 2016-ra 3,4%, 2017-re 3,6%, amely a korábban számított dinamikáknál mintegy 2 százalékponttal alacsonyabb. Kockázatokat elsősorban Kína mérsékeltbb növekedésében, illetve ezzel összefüggésben csökkenő külgazdasági aktivitásában látnak. Ennek hatása várhatóan a fejlődő piacgazdaságoknak² a korábban előrejelzettnél lassabb felzárkózási ütemében jelentkezik. A fejlett piacgazdaságokkal ellentétben ezekre az országokra valamelyest romló folyó fizetési mérleget és enyhén romló cserearányt prognosztizálnak. Ugyanakkor a számunkra kiemelten fontos német gazdaságra vonatkozóan mindkét évre 1,7%-ra emelték a gazdasági növekedés várható ütemét. A növekedési előrejelzéssel összhangban az olajár viszonylag mérsékelt növekedését várják.

Hasonló kockázatokat fogalmaz meg a Világbank Csoport 2016 elején közzétett előrejelzése is a világgazdaság növekedésére vonatkozóan némileg kedvezőtlenebb becsléssel³. Eszerint a világgazdaság növekedési üteme 2016-ban 2,9%, majd a következő két évben egyaránt 3,1% dinamika várható. Kína növekedése itt is 6,5%-re esik vissza, míg az eurózónára mind 2016-ra, mind 2017-re 1,7%-ot várnak. Az előrejelzés konkrétan a magyar gazdaságra is ad növekedési előrejelzést: az idénre várt 2,5%-ról két éven keresztül mérséklődő ütemnövekedést prognosztizálnak.

Az ENSZ 2016 elején kiadott globális előrejelzése⁴ 2016-ra a Világbankéval azonos, míg 2017-re azt csak egytized százalékponttal meghaladó növekedési ütemmel számol. A magyar gazdaság szempontjából kiemelten fontos EU-15-ökre magasabb, 2%-ot elérő növekedési ütemet várnak mind 2016-ban mind 2017-ben, és az újonnan csatlakozott tagországokra is kedvező, 3%-ot meghaladó dinamikákat prognosztizálnak. A BRICS-országok közül egyedül Indiában nem számolnak jelentős ütemcsökkenéssel, Kína növekedését 2017-ben itt is 6,5%-ra becsülik. Az olajárak 2016-ban várhatóan nem változnak jelentősen a 2015. évi átlagárhoz képest, míg 2017-ben valamelyest meghaladhatják a hordónkénti 60 USD árat.

Az OECD 2016 februárjában publikált előrejelzéseiben a fentiekhez hasonló kockázat fogalmazódott meg, így ez a szervezet is rontotta a 2015 novemberében közzétett

¹ World Economic Outlook, 2015

² Az IMF Magyarországot jelenleg a kialakuló piaci és fejlődő gazdaságok (emerging market and developing economies) közé sorolja.

³ Global Economic Prospects, Spillovers Amid Weak Growth, January 2016

⁴ World Economic Situation Prospects, 2016

előrejelzéseit. Eszerint 2016-ra lényegében a 2015-höz hasonló 2% körüli növekedési ütemet várnak a világgazdaságra, Kína növekedési üteme 2017-ben itt várhatóan 6,2% körül alakul. Felhívják a figyelmet arra, hogy a fejlett országok alacsony növekedési üteme negatívan hathat számos fejlődő piacgazdaság növekedési lehetőségeire. A számunkra kiemelt jelentőséggel bíró német gazdaságra a Világbankéval azonos, 1,7%-os növekedést várnak javuló kapacitáskihasználás és stabil munkaerő-piaci helyzet mellett. Elemzésükben felhívják a figyelmet arra, hogy a jelenleg az EU-ban és Japánban alkalmazott monetáris politikai eszközök nem lesznek elegendőek a növekedés gyorsítására, ahhoz a növekedést ösztönző reálgazdasági intézkedések (beruházás-ösztönzés, a termelékenység növelése, strukturális reformok) is szükségesek.

III.1.2. Az EU-transzferek

Az EU-transzferek számos csatornán keresztül közvetlenül is befolyásolhatják egy ország hosszú távú gazdasági növekedését.

A pénzügyi támogatások keresletnövelő hatása önmagában is ösztönzi a gazdaságot, a pénzek döntő hányadát ugyanis helyben költik el, ami javítja a vállalkozások értékesítési lehetőségeit. A fizikai infrastruktúra javítása ösztönzi a kereskedelmet, vonzza a beruházásokat, így hozzájárul a gazdasági hatékonyság fokozásához. Elsősorban az újonnan csatlakozott tagországoknál figyelhető meg, hogy elégtelen vagy nem megfelelő minőségű vasúti és közúti kapacitás komoly gátjává válhat a fejlődésnek. Az EU-tól kapott tőke-transzferek bővítik a beruházásokat, növelik a vállalkozások versenyképességét, ezáltal a GDP-növekedésre is jótékony hatással vannak.

A humántőke fejlesztését szolgáló programok növelik a foglalkoztatást, ami önmagában nagyobb hozzáadott-értéket eredményez. Ezzel együtt növekszik a vásárlóerő is, ami tovább élénkíti a gazdaságot. Ez utóbbi hatás jelentkezik a jövedelempótló támogatások esetében is, bár azok közvetlenül nem jelentenek produktív beruházásokat. A kutatásra és fejlesztésre, valamint az információtechnológiára adott támogatások hosszabb távon eredményezik a versenyképesség javulását, ezen a téren az egész uniónak komoly lemaradása van a világ többi gazdasági centrumához képest.

A környezetvédelemre fordított kiadások előnyei is csak hosszú távon jelentkeznek, ráadásul közvetlen, számszerűsíthető nyereség helyett ebben az esetben a későbbi magasabb költségek

elkerülése jelenti a(z implicit) hasznot. Ez azonban nem lebecsülendő, több évtizedes távlatban a halmozódó környezeti károk – ökológiai szakértők egybehangzó állítása szerint – jelentősen visszavethetik az akkori gazdasági fejlődést.

Fontos megemlíteni azt is, hogy az uniós transzferek felhasználásának hatékonysága illetve eredményessége, és ebből adódóan azok hatása a hosszú távú növekedésre nagymértékben függ a fogadó ország intézményrendszerétől. A témáról kiváló áttekintést ad Perger [2009]⁵. Tanulmányában nem csak a környező országok intézményi megoldásait mutatja be, hanem a tanulságok levonásával egyidejűleg javaslatot tesz a hazai intézményrendszer átalakítására is.

A 4. és 5. táblázatokban bemutatjuk a Magyarországra érkező EU-transzferek alakulását 2010 és 2015 között, majd a 2014-2020-as programozási időszakban felhasználható keretösszegeket. Az adatok értelmezéséhez tudni kell, hogy a 2014-2015. évi összegek még a 2007-2013-as ciklus forrásainak felhasználását jelentik, ugyanis az adott programozási időszak forrásainak lehívására még két év türelmi idő áll rendelkezésre. A 2014-2020-as programozási ciklus forrásaiból 2015 végéig Magyarország nem hívott le érdemi összegeket.

4. táblázat

Az EU-transzferek nettó felhasználása a GDP %-ában, 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Folyó transzferek	1,1%	1,3%	1,4%	1,9%	1,5%	1,7%
Tőketranszferek	2,2%	2,4%	2,5%	3,6%	3,8%	4,5%
Transzferek összesen	3,3%	3,7%	3,9%	5,5%	5,3%	6,2%

Forrás: MNB

Az adatokból látható, hogy az EU-transzferek tényleges felhasználása 2013-tól ugrott meg jelentősen, és 2015-ben elérte a GDP 6,2 százalékát. Ez nemzetközi összehasonlításban is kimagasló érték, ami azt jelenti, hogy ez elmúlt három évben a hazai gazdasági teljesítmény meghatározó eleme volt a külső finanszírozás. Az összes transzferen belül a tőketranszferek domináltak, aminek az a magyarázata, hogy az EU támogatási politikája szerint elsősorban az

⁵ Perger, É. [2009]: *EU kohéziós támogatások felhasználásának intézményrendszere és a forrásfelhasználás hatékonysága, eredményessége*, ECOSTAT kiadvány, 2009.
Elérhető itt: http://kozigkut.uw.hu/doc/perger_09szept.pdf,

ilyen jellegű támogatások preferáltak. A folyó transferek jelentős része mezőgazdasági támogatás.

5. táblázat

**Magyarország által igénybe vehető EU transferek értéke
a 2014-2020-as programozási időszakban**

Feljesztési csatornák, alapok	EU-s keret		Hazai társfinanszírozás		Összesen
	millió EUR	Mrd HUF*	Mrd HUF	arány (%)	Mrd HUF
Kohéziós Alap	6 025	1 778	314	15,0%	2 092
Kevésbé fejlett régiók (ERFA+ESZA)	15 005	4 428	693	13,5%	5 121
Közép-Magyarország (ERFA+ESZA)	464	137	135	49,5%	272
Európai Területi Együttműködések	362	107	19	15,0%	126
Ifjúsági Foglalkoztatási Kezdl.	50	15	0	0,0%	15
Kohéziós Politika összesen	21 906	6 465	1 160	15,2%	7 625
Vidékfejlesztés (EMVA)	3 431	1 012	211	17,3%	1 223
ETHA	39	12	4	25,0%	16
Partnerségi Megállapodás összesen	25 376	7 489	1 376	15,5%	8 865
Közvetlen kifizetések	8 935	2 637	0	0,0%	2 637
Források összesen	34 311	10 126	1 376	12,0%	11 502

* a HUF értéket 295,1 Ft-os árfolyamon számítottuk

Forrás: portfolio.hu, saját számítás

A táblázatból kitűnik, hogy a 2014-2020-as programozási időszakban is jelentős forrásokra számíthatunk az Európai Uniótól. Ugyanakkor a 2015-ben regisztrált kiemelkedő összeg nem tartható fenn hosszabb távon, a vizsgált hétéves periódusban átlagosan a GDP 3-4 százaléka körül alakulhat a ténylegesen felhasznált EU-támogatások összege.

A teljes támogatási összegben belül a legnagyobb tételt a Kohéziós Politika forrásai teszik ki, ezen belül pedig a kevésbé fejlett régiók támogatása (Strukturális Alapok) dominál. Közép-Magyarország már

fejlett régiónak minősül, így ebből a forrásból csak minimális mértékben részesülhet. A Kohéziós Politika másik lába a Kohéziós Alap, aminek forrásaira a kevésbé fejlett tagállamok régió pályázhatnak. Jelentős tétel az EU-transzfereken belül a közvetlen kifizetések összege, ez az elem a mezőgazdasági támogatásokat tartalmazza.

A hazai társfinanszírozás aránya az összes forráson belül 12 százalék, de ez az arány jelentős szóródást mutat az egyes tételek között. Kiugróan magas a társfinanszírozás aránya Közép-Magyarország esetében, ami azzal magyarázható, hogy az Unió számára értelemszerűen nem prioritás a gazdag régiók támogatása, hiszen ezek a területek elvileg önmagukból is képesek a fejlesztésekre. Éppen Közép-Magyarország esetében ez a gyakorlatban kevésbé teljesül, ugyanis Magyarországon lényegében csak országos szinten létezik költségvetési politika, a régiók gyakorlatilag nem rendelkeznek saját forrásokkal. A közvetlen kifizetések esetében a társfinanszírozás aránya nulla, azaz ezt a támogatási formát kizárólag az Unió finanszírozza. A többi tételnél jellemzően 15 százalék körül alakul a hazai társfinanszírozás aránya.

III. 2. A gazdasági növekedés

2015-ben a gazdaság teljesítménye 2.9 százalékkal bővült. Az előző év azonos időszakához mért adatok szerint az első negyedévben a gazdasági növekedés 3,5, a másodikban 2,7, míg a harmadikban már csak 2,4%-ot ért el, de a negyedik negyedévben ismét dinamikus, 3,2%-os növekedést tapasztalhattunk. Az előző negyedévhez mért, szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint növekedésünk a legdinamikusabb 2015 negyedik negyedévében volt (1%). Ez a teljesítmény jóval felette van az európai uniós átlagnak (0,4%), és csak négy tagországban regisztráltak ennél magasabb ütemű növekedést (Svédországban 1,3%-os, Észtországban 1,2 %-os, Lengyelországban és Romániában 1,1%-os volt a növekedés).

A GDP 2015. évi növekedésének motorja az ipar 6,3%-os növekedése mellett a kereskedelem, gépjárműjavítás, szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás ág volt, míg a mezőgazdaság 12,9%-os visszaesése negatívan érintette azt.

A makrogazdasági projekciónkat a 6. táblázatban foglaltuk össze.

A főbb makrogazdasági mutatók alakulása, 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
GDP (volumen, %)	2,9%	2,1%	2,5%	2,5%	2,3%
Háztartások tényleges fogyasztása (volumen, %)	2,6%	2,9%	1,9%	2,5%	2,4%
Bruttó állóeszköz-felhalmozás (volumen, %)	1,9%	-2,0%	2,5%	2,0%	1,5%
Export (volumen, %)	8,4%	6,0%	6,0%	4,5%	4,5%
Import (volumen, %)	7,8%	5,7%	5,7%	4,5%	4,5%
Külkereskedelmi egyenleg a GDP %-ában	8,6%	9,5%	10,0%	9,3%	8,5%
Foglalkoztatottak (ezer fő)	4 210	4 290	4 359	4 417	4 460
Munkanélküliségi ráta (%)	6,8%	6,5%	6,3%	6,2%	6,0%
Bruttó átlagkereset (éves növekedési index, %)	4,2%	5,5%	3,7%	3,0%	2,8%
Fogyasztói árindex (%)	-0,1%	0,3%	1,4%	2,0%	2,5%
A folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP %-ában	4,4%	5,4%	6,0%	5,5%	4,9%
Külső finanszírozási képesség a GDP %-ában	7,8%	8,7%	9,3%	8,6%	8,0%
Az államháztartás ESA egyenlege a GDP %-ában	-1,9%	-2,2%	-1,9%	-1,4%	-0,9%
Strukturálisan igazított államháztartási egyenleg a GDP %-ában	-2,0%	-2,4%	-2,1%	-1,5%	-0,9%
Bruttó államadósság a GDP %-ában	75,3%	75,0%	74,6%	73,5%	71,8%

Forrás: KSH, saját előrejelzés

Az alapszcenárióban mind a külső keresletre, mind pedig a belső fiskális-monetáris politikai feltételrendszerre vonatkozóan az ún. „no policy change” elvet alkalmaztuk. A világgazdaság bővülésének hatását, azaz a számunkra releváns külpiaci keresletet a legfontosabb exportpartnereink súlyozott növekedési indexével modellezzük, ahol az előrejelzési időszakra vonatkozó várható dinamikákat részben az Európai Bizottság, részben az IMF legfrissebb előrejelzései alapján számítottuk. A makrogazdasági projekcióban a külső kereslet bővülését középtávon a 2 – 2.4 %-os sávban prognosztizáltuk.

Az előrejelzési horizonton végig 3% alatti növekedésre számítunk. A gazdasági növekedés üteme várhatóan 2016-ban lesz a legalacsonyabb az európai uniós források – ezzel együtt a beruházások – átmeneti visszaesésének köszönhetően. A bruttó állóeszköz-felhalmozás – várakozásaink szerint – 2% körüli mértékben csökken 2016-ban. 2017-2019-ben már ismét mérsékelt ütemű, átlagosan évi 2%-os bővülést prognosztizálunk, amelyet az új uniós programozási időszakban lehívható források támogathatnak.

2016-ban a lakossági jövedelmek és a piaci típusú fogyasztás további élénkülését várjuk, de a kivetítési időszakban is 1,9-2,5% közötti dinamikát valószínűsítünk. A kormányzati költségek, így a természetbeni társadalmi juttatások – előrejelzésünk szerint – csak 2018-ban nőnek számottevően. A közösségi fogyasztás üteme is várhatóan csak 2018-tól dinamizálódik. Az alapszcenárióban nem számoltunk a kormányzati bérpolitika jelentős lazításával, illetve jelentősebb sztrájkhullámmal, ami a bérkiáramlást jelentősen megemelné. Egy ilyen irányú tendencia a belső kereslet élénkítése mellett a nettó export romlásával járna.

Az áruk és szolgáltatások külkereskedelmének egyenlege még 2017-ben is tovább nőhet valamelyest a jelenlegi szintjéről, majd 2018-tól várhatóan visszacsökken, amikor az import dinamikája már elérheti, vagy meg is haladhatja az exportét. A modellszámítások szerint az egyenlegromlás azonban csak az áruexportban várható, a szolgáltatások egyenlege az előrejelzési időszakban végig javulhat. A folyó fizetési mérleg egyéb tételeit jelentő elsődleges és másodlagos jövedelemáramlások együttes egyenlegében nagyjából stagnálást prognosztizálunk. Az elsődleges jövedelmek közül a munkavállalók jövedelem-átutalásainak egyenlege javulást, a befektetői jövedelmeké enyhe romlást mutat. A kettő együttes, a folyó mérleg egyenlegét rontó hatását kompenzálja a másodlagos jövedelmek áramlása, azok egyenlegének várható javulása. **Összességében a folyó fizetés mérlege egyenlege 2017-ben érheti el a maximumát, majd enyhe romlást valószínűsítünk.**

A munkapiac helyzete tovább javulhat, 2019 végére a foglalkoztatottak száma meghaladhatja 4,4 millió főt, és a munkanélküliségi ráta 6% közelébe csökkenhet – a közmunkás-foglalkoztatás szintjének fenntartása mellett.

III.3. A makrogazdasági kereslet

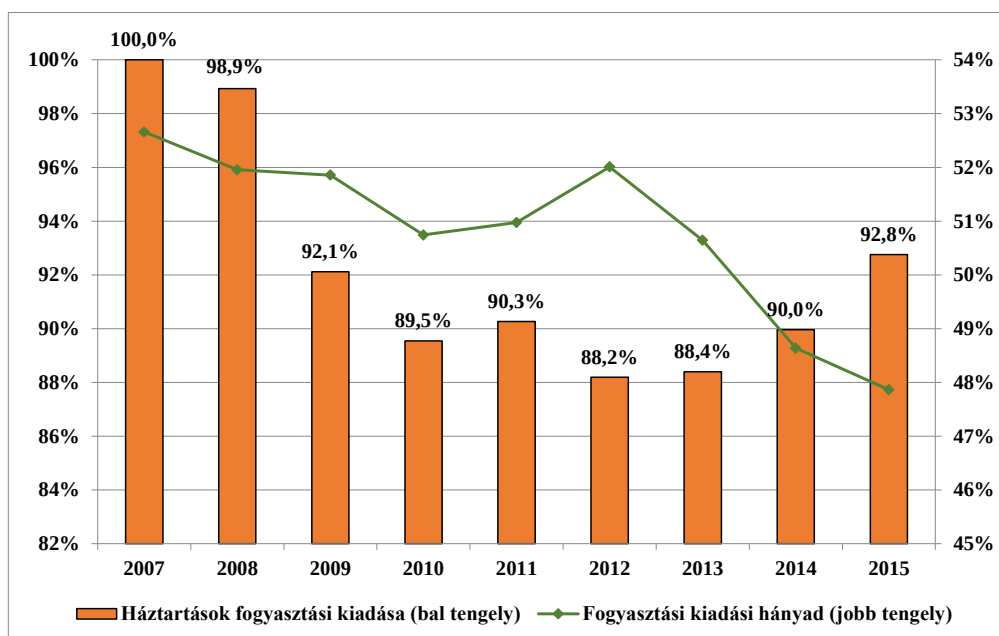
III.3.1. A fogyasztás alakulása

A bruttó hazai termék végső felhasználási szerkezete szerint kiemelendő, hogy a háztartások fogyasztási kiadása 2015-ben végig dinamikusan bővült, összességében 3,1%-kal haladta meg a 2014. évi volument. A 2013 óta tartó – a korábbi években szerény mértékű növekedést mutató – bővülés ellenére a piaci fogyasztási keresletnek ez a legfontosabb mutatószáma még mindig nem éri el a válság előtti szintet: a 2007. évi volumennek a 93%-a alatt maradt (4. ábra).

A visszafogott kormányzati kiadáspolitikának köszönhetően mind a (főleg oktatási, egészségügyi kiadásokat tartalmazó) természetbeni társadalmi juttatások, mind a (2014-ben még 5,8%-os dinamikát elérő) közösségi fogyasztás csak igen szerény mértékben (0,5, illetve 0,6%-kal) nőtt. Így összességében a háztartások tényleges fogyasztása 2,6%-kal, a végső fogyasztás 2,3%-kal bővült. A közösségi fogyasztás éven belüli dinamikája teljesen hektikus volt: míg az első félévet jelentős visszaesés, addig a második félévet már 5% feletti bővülés jellemezte.

4. ábra

A háztartások fogyasztási kiadásai (volumen, 2007=100%) illetve a fogyasztási ráta (a háztartások fogyasztási kiadásai/GDP folyó áron) alakulása

Forrás: KSH

2016-ban a piaci típusú fogyasztás további élénkülését várjuk, de a kivetítési időszakban is 2-2,5%-os dinamikát valószínűsítünk. A kormányzati költekezés, így a természetbeni társadalmi juttatások előrejelzésünk szerint csak 2018-ban nőnek számottevően, és a közösségi fogyasztás üteme is várhatóan csak 2018-tól dinamizálódik (ld. a 7. táblázatot).

7. táblázat

A végső fogyasztás várható alakulása 2016-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Háztartások fogyasztási kiadása	3,1%	3,5%	2,2%	2,5%	2,5%
Természetbeni társadalmi juttatás	0,5%	1,0%	0,6%	2,4%	1,9%
Háztartások tényleges fogyasztása	2,6%	2,9%	1,9%	2,5%	2,4%
Közösségi fogyasztás	0,6%	0,0%	0,0%	2,0%	1,5%
Végső fogyasztás összesen	2,3%	2,5%	1,6%	2,4%	2,3%

Forrás: KSH, saját előrejelzés

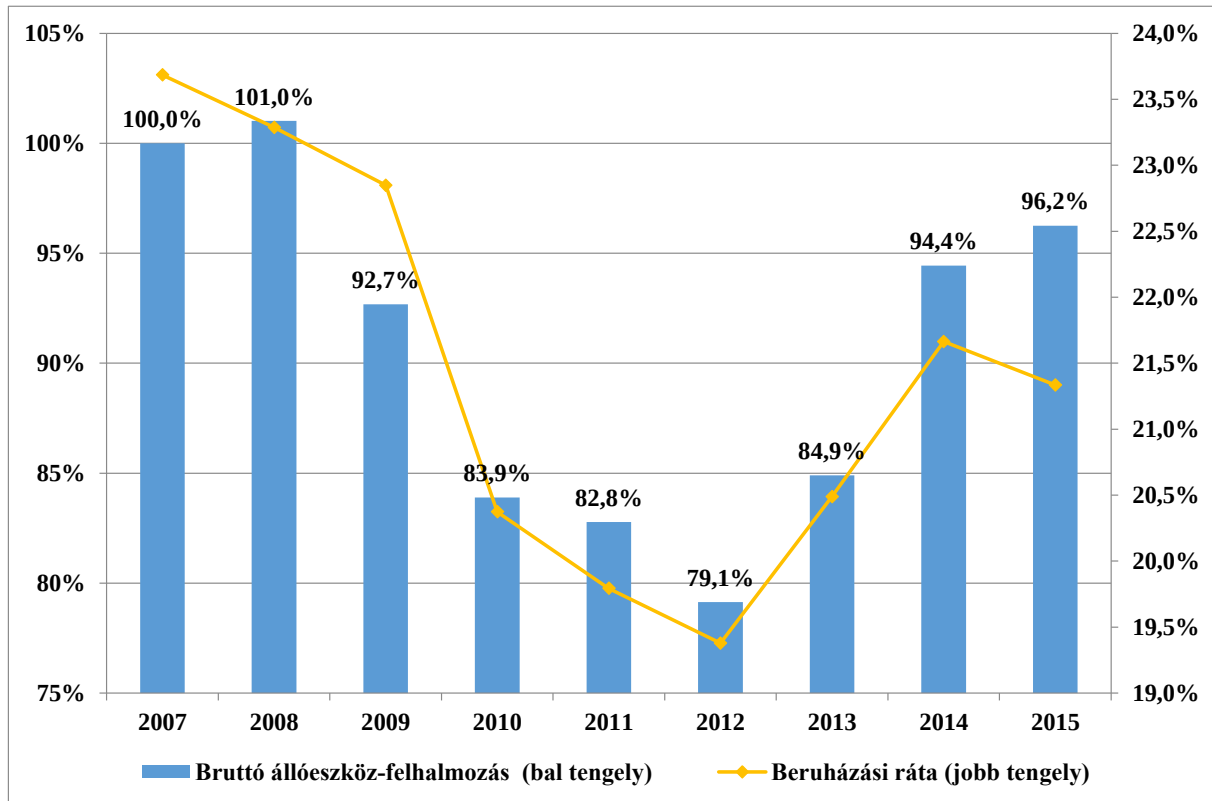
III.3.2. A felhalmozás alakulása

A bruttó állóeszköz-felhalmozás az európai uniós transfereknek köszönhetően 2014-ben kiemelkedő mértékű, 11,2%-os növekedést mutatott. 2015-ben ez a volumen nőtt további 1.9 %-kal. A bruttó felhalmozás szerény mértékben, 0,5%-kal bővült. A beruházási ráta a 2012. évi 19,4%-os mélypontról 2014-re 21,7%-ra nőtt, de 2015-ben 0,4 százalékponttal ismét visszaesett (ld. az 5. ábrát és a 8. táblázatot).

A bruttó állóeszköz-felhalmozás szektorszerkezete jelentős mértékben átalakult: míg 2012-ben kevesebb, mint 20% realizálódott a kormányzati szektorban, addig 2015-ben ez az arány 30% feletti részesedést ért el. Ezzel párhuzamosan a vállalati részarány ugyanebben az időszakban 2/3-ról 55% közelébe esett vissza.

5. ábra

A bruttó állóeszköz-felhalmozás (2007=100%) illetve a beruházási ráta (bruttó állóeszköz-felhalmozás/GDP folyó áron) alakulása

Forrás: KSH

8. táblázat

A felhalmozás várható alakulása 2016-2019 (volumen, növekedési index)

	2015	2016	2017	2018	2019
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	1,9%	-2,0%	2,5%	2,0%	1,5%
Bruttó felhalmozás összesen	0,5%	-2,0%	2,5%	2,0%	1,5%
Belföldi felhasználás összesen	1,9%	1,3%	1,8%	2,3%	2,1%
Beruházási ráta	21,3%	20,5%	20,6%	20,6%	20,6%
A vállalati állóeszköz-felhalmozás részaránya	58,4%	59,4%	60,5%	61,5%	62,5%

Forrás: KSH, saját előrejelzés

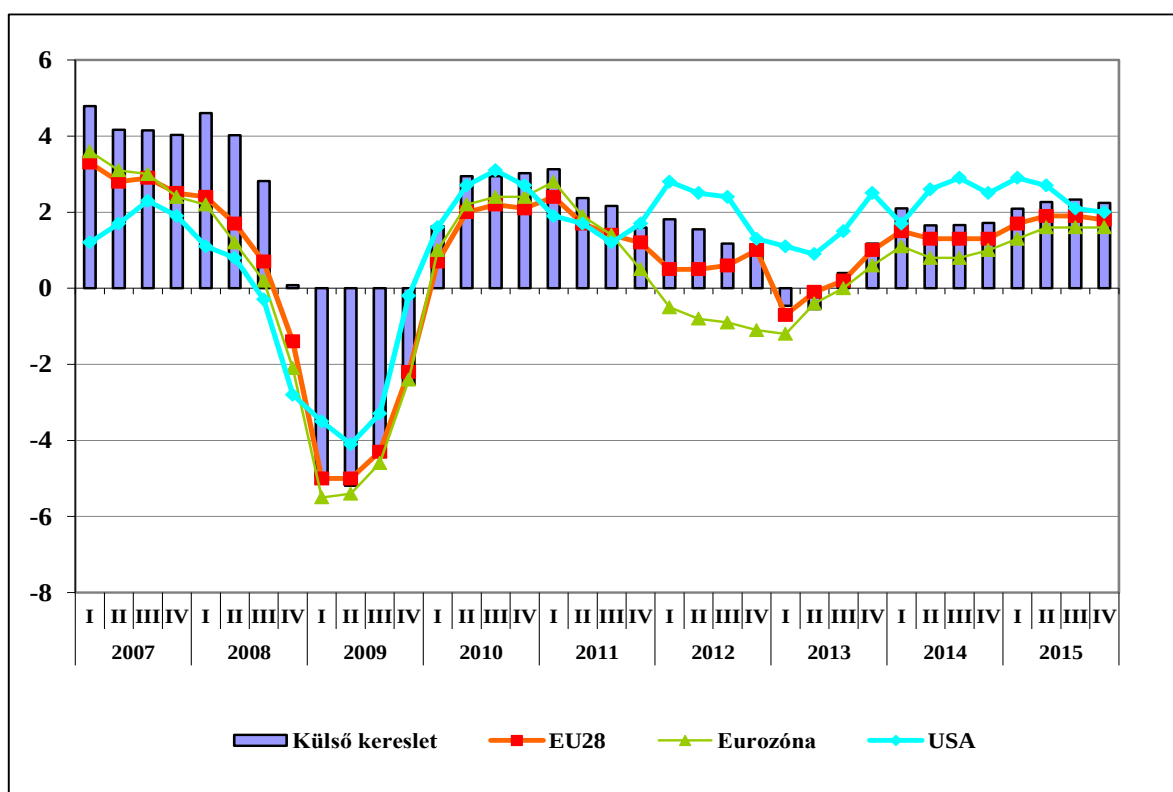
A bruttó állóeszköz-felhalmozás 2016-ban várhatóan visszaesik, várakozásaink szerint 2% körüli mértékben. 2017-2019-ben már ismét mérsékelt ütemű, átlagosan évi 2% bővülést prognosztizálunk, amelyet az új uniós programozási időszakban lehívható források támogathatnak.

III.3.3. A külkereskedelmi folyamatok alakulása

A világgazdasági növekedési folyamatok kedvezően alakultak számunkra, a 2013. évi stagnálásközeli külső keresleti helyzetet követően 2014-ben 1,8%-os, míg 2015-ben már 2,2%-os országspecifikus külső keresletbővülést tapasztalhattunk (6. ábra). Ennek hatására külkereskedelmi forgalmunk továbbra is dinamikusán bővült: az export 8,4, az import 7,8%-kal nőtt (9. táblázat). Előrejelzéseink szerint 2019-ig az export és az import dinamikái a GDP-jét továbbra is meghaladják, de az elmúlt években tapasztaltnál alacsonyabb növekedési ütemeket várunk mind a behozatalban, mind a kivitelben. A gazdasági növekedés az importigények növekedését eredményezheti, így az export és az import növekedési üteme közötti különbség várhatóan kiegyenlítődik.

6. ábra

A külső kereslet és főbb exportpartnereink növekedésének alakulása (%)

Forrás: KSH, Eurostat, Európai Bizottság

A külkereskedelmi forgalom várható alakulása 2016-2019

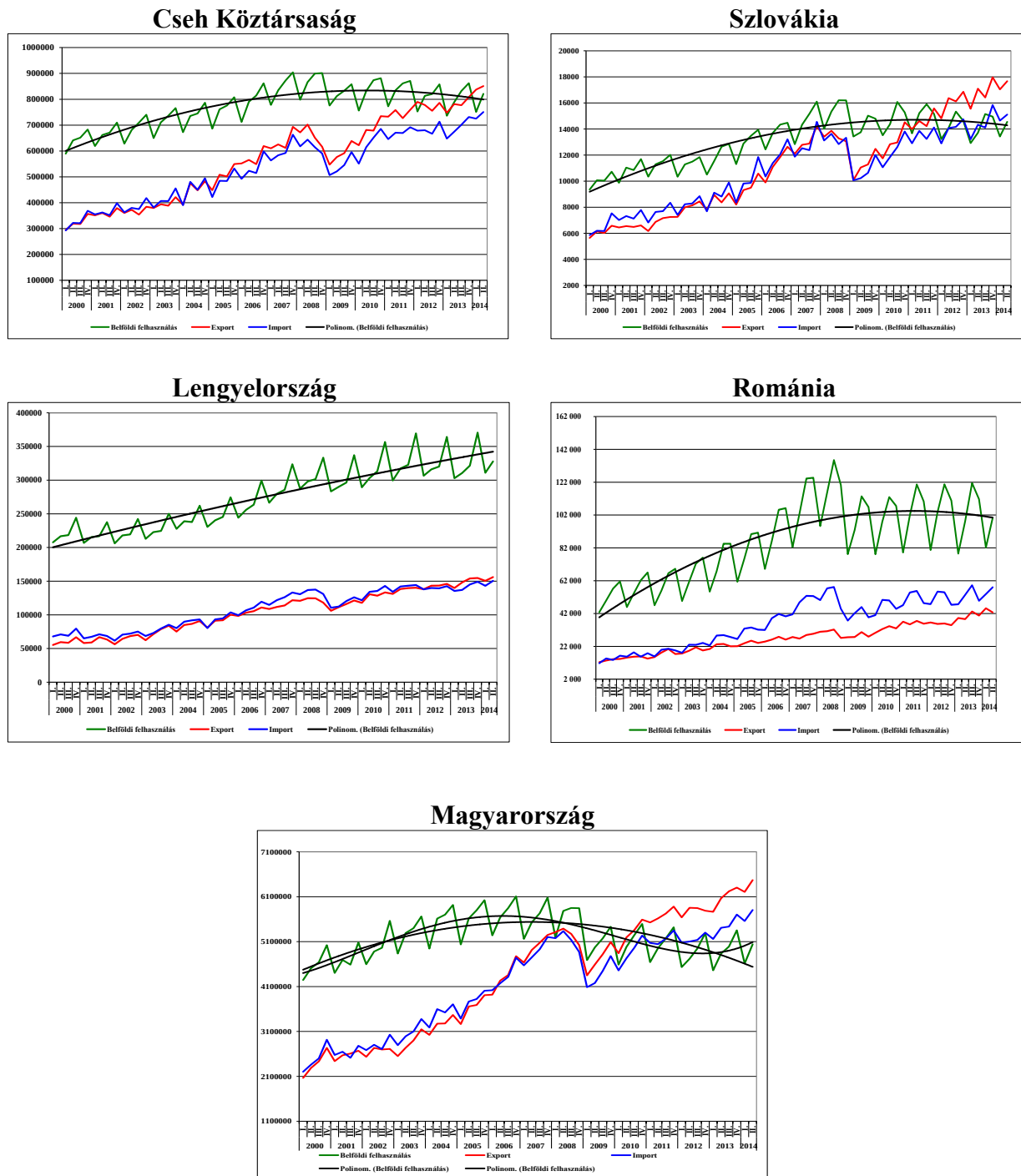
	2015	2016	2017	2018	2019
Export	8,4%	6,0%	6,0%	4,5%	4,5%
Import	7,8%	5,7%	5,7%	4,5%	4,5%
Külkereskedelmi egyenleg (folyó áron, milliárd Ft)	2 899	3 289	3 590	3 459	3 299
Nyitottság (az export és az import aránya a GDP %-ában)	175,6%	181,0%	185,2%	189,6%	194,0%

Forrás: MNB, saját előrejelzés

III.3.4. A növekedés szerkezete

Magyarországon a korábbi években a növekedés motorja a nettó export dinamikus bővülése volt, a belföldi felhasználás stagnálásközei teljesítménye mellett. Az elégtelen belföldi kereslet problémája megjelenik a kis nyitott visegrádi piaci gazdaságokban is (Csehország, Szlovákia), de még a jelentős belső piaccal rendelkező Románia is ilyen típusú kihívásokkal küzd. Egyedül Lengyelországban töretlen a belső kereslet dinamikus növekedése (7. ábra).

**A közép-európai országok külső-belső keresletének alakulása
(millió nemzeti valutában, 2005. évi árakon)**

Forrás: Eurostat

Magyarország növekedési szerkezetében úgy tűnik, hogy 2015-től pozitív trendszerű változás következhet be. A 2015. évi 2,9%-os GDP növekedés jelentős külkereskedelmi többlet, de már a belföldi kereslet 1,9%-os bővülése mellett realizálódott. A GDP növekedéshez a

fogyasztás 1,6, a felhalmozás 0.1, míg a nettó export 1.2 százalékponttal járult hozzá. 2016-tól már a korábbi vészesnek tűnő belföldi keresletzsugorodás helyett már annak – főleg fogyasztás oldali – erősödésével számolunk.

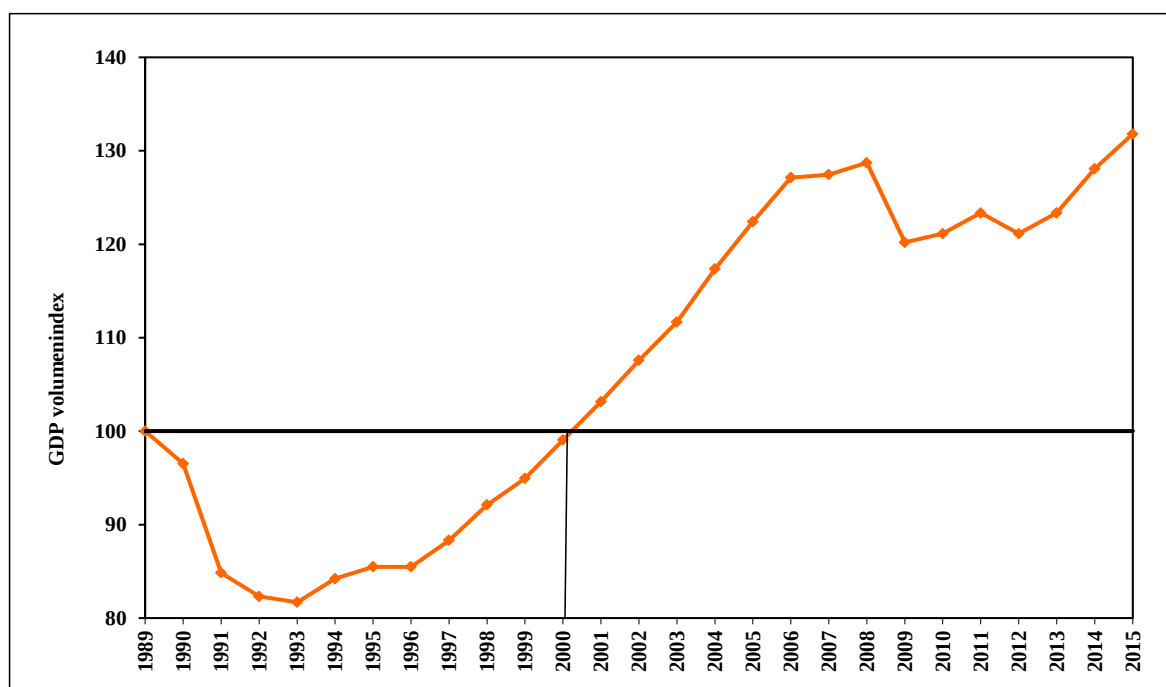
III.4. A makrogazdasági kínálat

III.4.1. A felzárkózási folyamat eddigi eredményei

A közép és hosszú távú növekedési lehetőségeket döntően a makrogazdasági kínálat határozza meg. A rendelkezésre álló humán erőforrások, tőkeállomány, illetve az egyéb nem megtestesült termelési képességek határozzák meg egy ország növekedési, felzárkózási lehetőségeit. Az ezredfordulót követően a magyar növekedési potenciál viszonylag magas volt 2006-ig, a 2009. évi világválságig már érezhetően lassult, és a 2009. évi 6,6%-os zuhanást követően még nem tudta elérni a válság előtti növekedési trendeket (8. ábra).

8. ábra

A magyar gazdaság felzárkózási folyamata (1989=100)

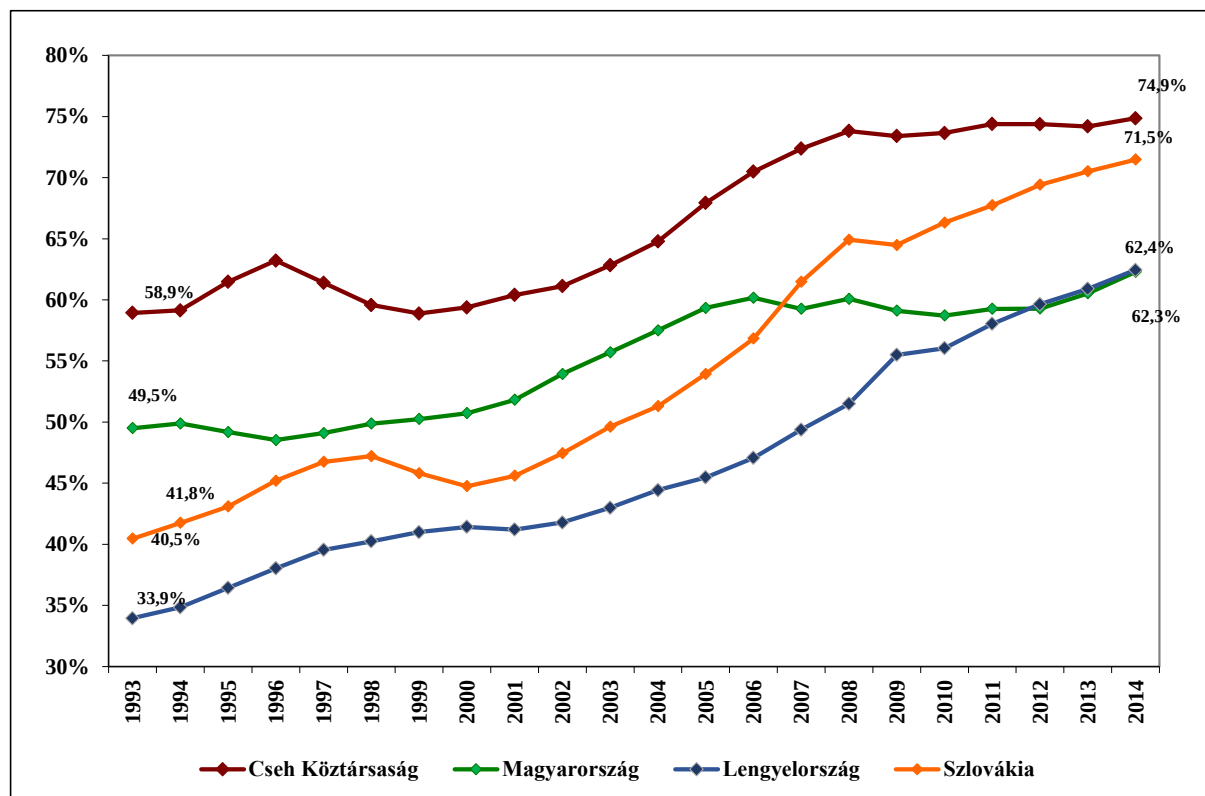
Forrás: KSH

A felzárkózás sikeressége leginkább az egy főre jutó vásárlóerő-paritáson mért GDP-vel mérhető. Egyrészt elemezhető, hogy a legfejlettebb EU15 átlagához képest egy ország milyen fejlettséget ért el. Ebben az összehasonlításban a visegrádi országok közül a legmagasabb fejlettséggel Csehország rendelkezik, a leggyorsabb felzárkózást viszont Szlovákia

könyvelheti el. Magyarország – Lengyelországgal együtt – 62-63% között volt 2014-ben (9. ábra).

9. ábra

A visegrádi országok felzárkózási folyamata (EU15=100%)

Forrás: OECD

Fontos fejlettséget jellemző indikátor az Európai Unió átlagához mért fejlettségünk is, bár nyilvánvaló, hogy a viszonyítási alapot a kevésbé fejlett országok felvétele, illetve a válságtényezők lefelé módosíthatják. Ebben az összehasonlításban Magyarország az 1995. évi 51%-hoz képest 68%-ra javította a teljesítményét, ami a 20. helyet jelenti az uniós országok fejlettségi rangsorában (ld. a 10. táblázatot).

Az egy főre jutó, vásárlóerő-paritáson mért GDP (PPS, EU28 átlaga=100)

EU28	100	Málta	85
EU27	100	Hollandia	130
EA19	107	Ausztria	128
Belgium	119	Lengyelország	68
Bulgaria	45	Portugália	78
Cseh Köztársaság	84	Románia	54
Dánia	124	Szlovénia	83
Németország	124	Szlovákia	76
Észtország	73	Finnország	110
Írország	132	Svédország	124
Görögország	72	Egyesült Királyság	108
Spanyolország	93	Izland	121
Franciaország	107	Norvégia	179
Olaszország	97	Svájc	161
Ciprus	85	Horvátország	59
Lettország	64	Macedónia	36
Litvánia	74	Törökország	53
Luxemburg	263	Amerikai Egyesült Államok	151
Magyarország	68	Japán	101

Forrás: Eurostat

III.4.2 A növekedési potenciál

A magyar gazdaság középtávú fejlődése és a felzárkózás szempontjából kiemelt jelentősége van az ún. potenciális GDP alakulásának. A potenciális GDP⁶ azaz az infláció növekedése nélkül előállítható nemzetgazdasági új érték az alapja a hiányra vonatkozó követelmények teljesítésének uniós értékelésében alapvető szerepet játszó strukturális államháztartási deficit számításának is (amikor a ciklushatástól, valamint az egyszeri kiadásoktól és bevételektől megtisztított egyenleget vetítjük a potenciális GDP-re). A potenciális GDP statisztikailag nem megfigyelhető mutató, számítására többféle eljárást is alkalmazni szoktak a gyakorlatban. A

⁶ A potenciális GDP-re használják még a „természetes” vagy hosszú távon is fenntartható GDP kifejezéseket is.

legáltalánosabban alkalmazott eljárás a Hodrick–Prescott (HP) filter, egy, a gyakorlatban viszonylag könnyen alkalmazható egyparaméteres trendszámítási modell, amely azonban elméletileg kevésbé megalapozottnak tekinthető, mint az aggregált termelési függvény alapú megközelítés⁷. Viszonylag ritkábban alkalmazott a Kalman-szűrőn alapuló eljárás⁸. Az alábbiakban ismertetjük az előrejelző modellünk által becsült potenciális GDP alakulást, összevetve a hazai és nemzetközi szervezetek, kiemelten az Európai Bizottság által adott prognózisokkal.

A potenciális GDP alakulásában meghatározó szerepet játszik a növekedést megalapozó nemzetgazdasági állóeszköz-felhalmozás szintje és dinamikája, illetve ennek struktúrája, valamint az innovációs aktivitás⁹, amely a teljes tényezőtermelékenységen (TFP) keresztül hat a kibocsátásra. A KSH adatai szerint a nemzetgazdasági beruházások a 2009-2012 közötti időszakban volumenben évről évre visszaestek, majd 2013-2014-ben elsősorban a külső tőkebefektetéseknek, valamint a külső tőkefinanszírozásoknak köszönhetően élénkültek. 2015-ben már stagnálás volt a jellemző. Az Eurostat innovációs statisztikai mutatói szerint 2010-2012-ben az innovatív vállalkozások száma Magyarországon átlagosan mindössze kétharmada volt az uniós átlagnak, a visegrádi országok közül csak Lengyelországot megelőzve. A kutatás-fejlesztésre történő ráfordítások GDP-arányosan 2014-ben a GDP 1,38%-át tették ki, szemben a 2%-ot is meghaladó uniós átlaggal¹⁰.

Az Európai Bizottság évente kétszer adja ki a tagországok potenciális GDP-jére, illetve az ettől való eltérésekre, a GDP-gap-re vonatkozó becsléseit és előrejelzéseit. A volt szocialista országok esetében a számításokat mind a HP-filter, mind pedig az aggregált termelési függvény alapján elvégzik. A 2015 őszi kiadványban¹¹ 2017-ig adnak előrejelzéseket. Magyarország potenciális GDP-je eszerint 2017-ben várhatóan 2,3%-kal fog emelkedni. A Nemzetgazdasági Minisztérium által 2015 áprilisában kiadott, 2015-2018-ra vonatkozó Konvergencia Program szerint a tényleges GDP növekedés meghaladja a számított potenciális

⁷ Ld. pl. Karel Havik, Kieran Mc Morrow, Fabrice Orlandi, Christophe Planas, Rafal Raciborski, Werner Röger, Alessandro Rossi, Anna Thum-Thysen, Valerie Vandermeulen: The Production Function Methodology for Calculating Potential Growth Rates & Output Gaps. European Commission, 2014, Economic Papers 535.

⁸ Ld. pl. Zsolt Darvas, András Simon: Filling the gap: open economy considerations for more reliable potential output estimates, Bruegel Working Paper 2015/11.

⁹ Az innovációba a nem K+F típusú tudás hasznosítását is beleértjük, pl. a marketinget, szervezési eljárásokat, szervezeti, intézményi változásokat (ld. Havas Attila: Mít mér(j)ünk? Közgazdasági Szemle, LXI. évf., 2014. szeptember, 1022–1059. o.).

¹⁰ Ld. Eurostat, <http://ec.europa.eu/eurostat/web/science-technology-innovation/data/main-tables>

¹¹ European Commission DG ECFIN, Cyclical adjustment of budget balances, autumn 2015. Ld. http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/gen_gov_data/documents/2015/ccab_autumn_en.pdf

növekedési ütemet az előrejelzési időszakban, így a negatív rés fokozatosan zárulni fog, a negatív kibocsátási rés következtében a ciklikusan igazított egyenleg kedvezőbb lesz a tényleges egyenlegnél. 2017-re mind az NGM, mind Európai Bizottság (11. táblázat) a potenciális GDP 2,3%-os növekedésével számol, az NGM számításai szerint a növekedési ütem 2018-ra tovább gyorsul 2,5%-ra. A Magyar Nemzeti Bank is a potenciális GDP fokozatos növekedésével és a negatív rés záródásával számol; a 2015. decemberi inflációs jelentés 2017-ben 3% körüli növekedési ütemet prognosztizál. Az OECD 2015 novemberi előrejelzése szerint viszont 2017-ben már záródik a rés, és a tényleges magyar GDP 1%-kal meghaladhatja a potenciális szintjét¹². Az IMF 2015 áprilisában készült országjelentésében 2020-ig adott előrejelzést a magyar nemzetgazdaság potenciális GDP-jére: eszerint 2018 körül záródik a rés, és mind a potenciális mind a tényleges GDP növekedési üteme 2% körül stabilizálódik¹³.

11. táblázat

A potenciális GDP növekedése (% , év/év, 2010. évi áron)

	Eurózána	Cseh Köztársaság	Szlovákia	Lengyelország	Románia	Magyarország
2010	0,6	1,4	3,3	3,8	1,2	-0,4
2011	0,7	1,1	3,4	4,1	1,0	-0,2
2012	0,3	0,5	2,5	3,4	1,8	0,1
2013	0,3	0,6	2,1	2,9	1,7	0,9
2014	0,5	1,3	2,0	3,1	1,8	1,9
2015	0,8	2	2,4	3,1	2,4	2,1
2016	1,0	2	2,5	3,2	2,8	2,1
2017	1,1	2,2	2,7	3,2	3,1	2,3

Forrás: Európai Bizottság

A potenciális GDP előrejelzéséhez a HP-filtert alkalmaztuk. Kiindulási adatbázisként a GDP 2005. évi változatlan áron számított negyedéves idősorát használtuk. Az adatok 1995. I. negyedév és 2015. IV. negyedév közötti időszakra vonatkoztak.

Első lépésként elvégeztük az idősor szezonális kiigazítását. Ehhez a TRAMO-SEATS eljárást alkalmaztuk a szokásos paraméter-beállításokkal. A módszer előnye, hogy a szezonálisan

¹² OECD Economic Outlook, November 2015

¹³ IMF Country Report No 15/92 – Hungary, April 2015

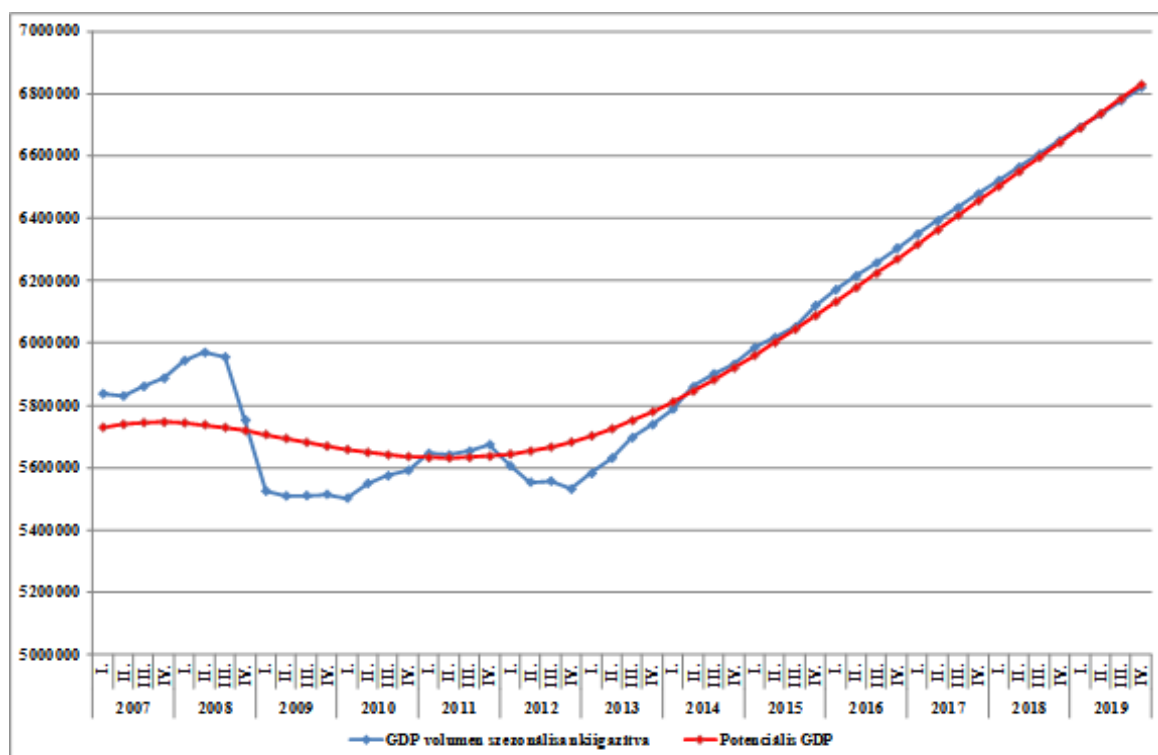
kiigazított adatokat nem csak a becslési időszakra, hanem azon túl is meghatározza. Miután a középtávú kitekintésünk 2019-ig tart, a szezonálisan kiigazított adatokat is 2019 végéig számítottuk ki.

Következő lépésünk a HP-filter alkalmazása volt, amit értelemszerűen a szezonálisan kiigazított negyedéves adatokra futtattunk. Ennek eredményeként megkaptuk a potenciális GDP-t a teljes időszakra (2019 végéig). Utolsó lépésként kiszámítottuk a kibocsátási rést (GDP-gap), ami a tényleges GDP és a potenciális GDP különbségeként adódott. Ennek során a tényleges GDP-t a szezonálisan kiigazított formában szerepeltettük, hiszen a szezonális ingadozások elemzésre alkalmatlanná tették volna az eredményeket. A GDP-gap alakulását a potenciális GDP-hez viszonyított százalékos formában is kifejeztük.

A 10. ábra a potenciális és a tényleges GDP alakulását mutatja, míg a 11. ábra a GDP-gap értékét a potenciális GDP százalékában. Az idősorok csak 2007-től kezdődnek, azért választottunk rövidebb időszakot, mert így jobban áttekinthetőek az ábrázolt időszak tendenciái.

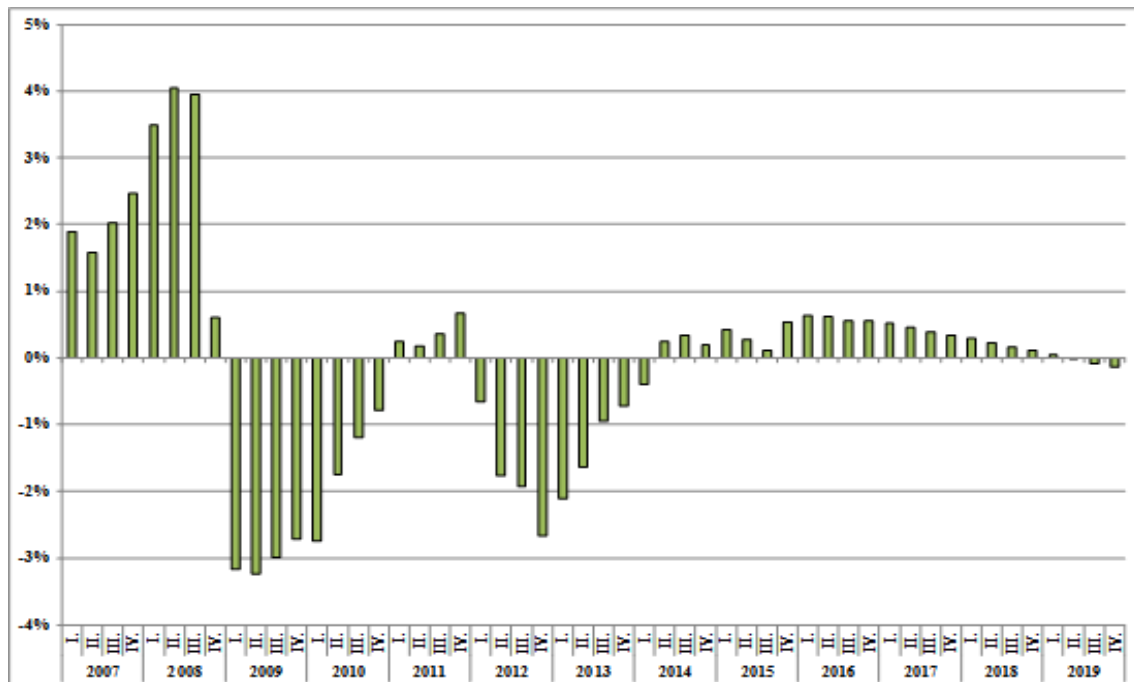
10. ábra

A szezonálisan kiigazított GDP és a potenciális GDP alakulása (millió Ft, 2005. évi áron)

Forrás: KSH, saját számítás és előrejelzés

A GDP-gap alakulása (a potenciális GDP százalékában)

Forrás: KSH, saját számítás és előrejelzés

Eredményeink azt mutatják, hogy a 2012-es visszaesés során kialakult negatív kibocsátási rés már 2014-ben pozitív tartományba váltott, és idén várható a GDP-gap tetőzése. Ez a maximum érték viszonylag alacsony lesz, 1% alatt várható. Ezt követően 2017-től fokozatosan záródik a kibocsátási rés, 2019 egészére nulla körüli rést valószínűsítünk. Mindez azt jelenti, hogy előrejelzési horizonton a pozitív rés miatt a költségvetés strukturális egyenlege valamivel kedvezőtlenebb lesz a normál mutatónál.

Érdekesség, hogy a GDP-gap ábrája mennyire tisztán kirajzolja a „W” alakú recessziót. A GDP volumenében mérve a 2009-es visszaesés ugyanis sokkal nagyobb volt, mint a 2012. évi recesszió, azonban a kibocsátási rés szinte egyformán alakult a két időszakban.

III.4.3. A munkaerő-piac

Modellünkkel előrejelzést végeztünk a foglalkoztatottság, illetve a munkanélküliség alakulására is. A munkaképes lakosság létszámának alakulását a KSH Népszégtudományi Intézet által adott előrejelzések indexei alapján számítottuk a legfrissebb tényadatokból kiindulva. 2011 óta az az EU28-ak átlagnál alacsonyabb aktivitási ráta folyamatosan nőtt a foglalkoztatási rátával együtt. Ebben nyilvánvalóan jelentős szerepe volt a kiterjesztett

közmunkaprogramnak. A munkanélküliségi ráta jelenleg 4,4 százalékponttal alacsonyabb, mint a legrosszabb évben, a 2010-ben mértnél (12. táblázat).

12. táblázat

A foglalkoztatottság alakulása, 1998-2015

Év	Foglalkoztatottak	Munkanélküliek	Gazdaságilag aktívak	Gazdaságilag nem aktívak	Ebből: passzív munkanélküliek	15-74 éves népesség	Aktivitási arány	Munkanélküliségi ráta	Foglalkoztatási ráta
	ezer fő						%		
1998	3 695,6	314,0	4 009,6	3 792,7	110,4	7 802,3	51,4	7,8	47,4
1999	3 809,3	285,3	4 094,6	3 693,1	110,0	7 787,7	52,6	7,0	48,9
2000	3 856,2	263,7	4 119,9	3 659,6	108,2	7 779,5	53,0	6,4	49,6
2001	3 868,3	234,1	4 102,4	3 670,0	109,3	7 772,4	52,8	5,7	49,8
2002	3 870,6	238,8	4 109,4	3 652,8	117,6	7 762,2	52,9	5,8	49,9
2003	3 921,9	244,5	4 166,4	3 578,5	99,9	7 744,9	53,8	5,9	50,6
2004	3 900,4	252,9	4 153,3	3 567,9	109,2	7 721,2	53,8	6,1	50,5
2005	3 901,5	303,9	4 205,4	3 517,1	110,7	7 722,5	54,5	7,2	50,5
2006	3 928,4	318,2	4 246,7	3 470,5	89,1	7 717,2	55,0	7,5	50,9
2007	3 902,0	312,1	4 214,1	3 489,4	86,1	7 703,5	54,7	7,4	50,7
2008	3 848,3	326,3	4 174,6	3 515,2	87,5	7 689,9	54,3	7,8	50,0
2009	3 747,8	417,8	4 165,7	3 510,6	108,5	7 676,2	54,3	10,0	48,8
2010	3 732,4	469,4	4 201,8	3 460,9	117,1	7 662,7	54,8	11,2	48,7
2011	3 759,0	466,0	4 225,0	3 424,3	131,5	7 649,3	55,2	11,0	49,1
2012	3 827,2	473,2	4 300,4	3 335,4	131,7	7 635,8	56,3	11,0	50,1
2013	3 892,8	441,0	4 333,8	3 275,9	125,4	7 609,7	57,0	10,2	51,2
2014	4 100,8	343,3	4 444,2	3 129,1	90,2	7 573,2	58,7	7,7	54,1
2015	4 210,5	307,8	4 518,3	3 019,6	67,0	7 537,9	59,9	6,8	55,9

Forrás: KSH

Az előrejelzésünk szerint a pozitív tendencia folytatódik 2019-ig (ld. a 13. táblázatot). Feltételezéseink szerint a kormányzat továbbra is aktív módon fogja segíteni a foglalkoztatás növelését. A munkanélküliségi ráta a tavalyi átlagos 6,8%-ról 6%-ra csökkenhet az előrejelzési időszak végéig. Az aktivitási arány várakozásaink szerint elérheti a 64%-ot, a foglalkoztatási ráta pedig a 60%-ot.

A foglalkoztatottság alakulása 2016-2019

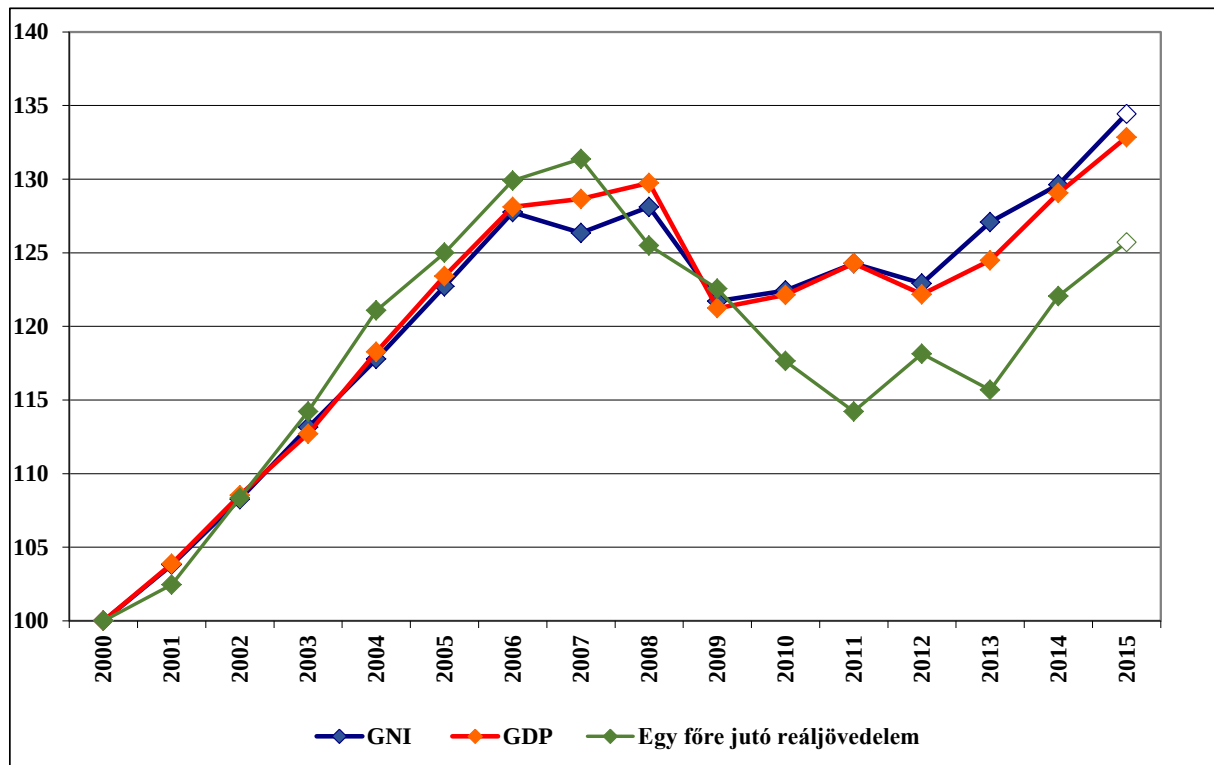
	2015	2016	2017	2018	2019
Foglalkoztatottak (ezer fő)	4210,5	4290,3	4359,3	4416,7	4460,16
Munkanélküliek (ezer fő)	307,8	295,9	295,6	294,1	283,6
Gazdaságilag aktívak (ezer fő)	4518,3	4586,1	4654,9	4710,8	4743,7
Gazdaságilag nem aktívak (ezer fő)	3019,6	2914,1	2807,8	2714,7	2644,6
15–74 éves népesség (ezer fő)	7537,9	7500,2	7462,7	7425,4	7388,3
Aktivitási arány (%)	59,9	61,1	62,4	63,4	64,2
Munkanélküliségi ráta (%)	6,8	6,5	6,3	6,2	6,0
Foglalkoztatási ráta (%)	55,9	57,2	58,4	59,5	60,4

Forrás: KSH, saját előrejelzés

III.5. A makrogazdasági jövedelemfolyamatok

A hazai nemzetgazdaságban felhasználható bruttó nemzeti jövedelem (GNI) növekedési üteme nem szakadt el lényeges mértékben a hazánkban képződő új értéktől, a GDP-től (12. ábra). A háztartások jövedelmének dinamikája a válság óta ennél kisebb ütemben nőtt.

A GDP, a GNI és az egy főre jutó reáljövedelem alakulása, 2000-2015 (2000=100)

Forrás: KSH, 2015-re a GNI és az egy főre jutó reáljövedelem előzetes becslés

Ha a GDP és a GNI folyó áron számolt különbségét elemezzük, akkor látható, hogy a külföldről érkező munkajövedelmek dinamikusan növekedést mutattak, és 2014-re már a GDP 2,2%-ával javították a belföldön elkölthető jövedelem nagyságát (14. táblázat). A nettó külföldi tulajdonosi jövedelmek a 2007. rekordméretű 8%-nyi GDP-arányos érték után 2013-ig 6-7% körül alakultak, de a gazdasági növekedés 2014. évi fellendülésével és a profithozamok javulásával párhuzamosan a külföldi tulajdonosi jövedelmek ismét meredeken emelkedni kezdtek. A folyó típusú EU transzferek nettó beáramlása az utóbbi években mintegy 1,3-1,4 százalékponttal javította az elkölthető makrogazdasági jövedelmet. Összességében úgy látjuk, hogy átlagosan 4-5%-kal kevesebb az elkölthető jövedelem nagysága, mint a Magyarországon megtermelt új érték.

**Magyarország bruttó hazai terméke (GDP) és bruttó nemzeti jövedelme (GNI)
közötti átmenet a GDP %-ában**

	Külföldről kapott munkajövedelmek egyenlege	Nettó külföldről kapott tulajdonból származó jövedelm	Nettó EU-tól kapott folyó támogatás	(GNI-GDP) a GDP %-ban	GDP növekedési üteme előző év = 100	GNI növekedési üteme előző év = 100
1995	0,7	-3,8	0,0	-3,2		
1996	0,6	-4,3	0,0	-3,7	100,0	99,5
1997	0,6	-5,8	0,0	-5,2	103,4	101,8
1998	0,8	-6,2	0,0	-5,4	104,2	104,0
1999	0,9	-6,4	0,0	-5,5	103,2	103,1
2000	1,0	-5,8	0,0	-4,8	104,2	105,0
2001	1,0	-5,9	0,0	-4,9	103,8	103,8
2002	0,7	-5,7	0,0	-5,0	104,5	104,3
2003	0,8	-5,3	0,0	-4,5	103,8	104,5
2004	0,9	-6,5	0,3	-5,3	104,9	104,1
2005	0,9	-6,8	0,5	-5,4	104,4	104,2
2006	1,0	-6,9	0,7	-5,1	103,8	104,1
2007	0,7	-8,0	0,6	-6,6	100,4	98,9
2008	0,7	-7,5	0,7	-6,1	100,8	101,4
2009	0,3	-6,0	1,1	-4,5	93,4	95,0
2010	0,6	-6,3	1,0	-4,6	100,7	100,6
2011	0,9	-7,0	1,3	-4,9	101,8	101,5
2012	1,6	-7,2	1,3	-4,3	98,3	98,9
2013	2,2	-6,4	1,4	-2,9	101,9	103,4
2014	2,2	-7,9	1,3	-4,4	103,7	102,0

Forrás: KSH, saját számítás

Előrejelzésünkben arra számítunk, hogy a munkabér hazautalások üteme továbbra is növekedni fog, a külföldi tulajdon után képződő nettó forráskivonás a GDP 6-7%-a körül alakulhat, míg a folyó EU transferek beáramlása 1 százalékpont feletti szinten tudja ezt ellensúlyozni. Összességében a GDP és a GNI növekedési üteme továbbra sem várunk jelentős eltéréseket, az elsődleges jövedelmek nettó kiáramlása a GDP 3,5-4,5%-a közé várható az előrejelzési horizonton (15. táblázat).

Magyarország bruttó hazai terméke (GDP) és bruttó nemzeti jövedelme (GNI)**közi átmenet a GDP %-ában, 2015-2019**

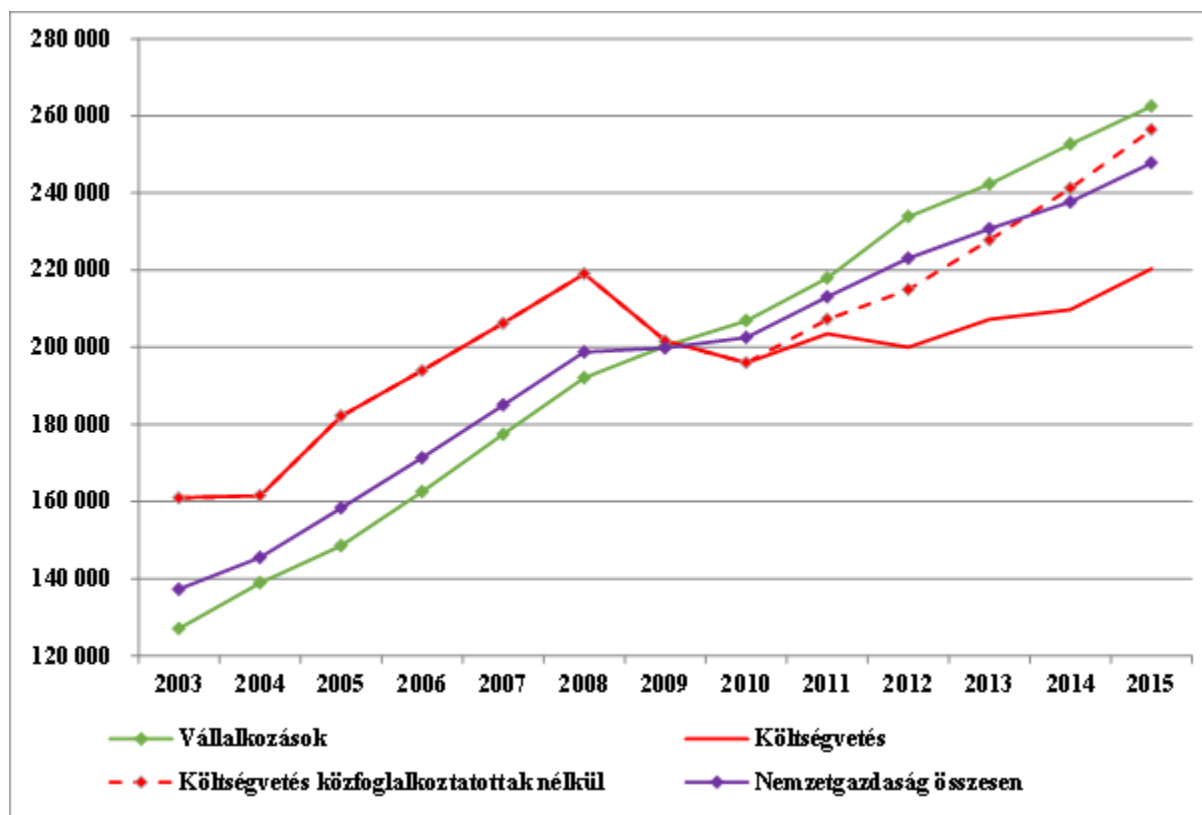
	2015	2016	2017	2018	2019
Külföldről kapott munkajövedelmek egyenlege	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1
Nettó külföldről kapott tulajdonból származó jövedelm	-7,2	-7,2	-7,2	-7,3	-7,3
Nettó EU-tól kapott folyó támogatás	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2
(GNI-GDP) a GDP %-ban	-3,7	-3,8	-3,9	-4,0	-4,1
GDP növekedési üteme előző év = 100	102,9	102,1	102,5	102,5	102,3
GNI növekedési üteme előző év = 100	103,7	102,0	102,4	102,4	102,2

Forrás. KSH, saját előrejelzés

III.5.1. A háztartások jövedelmi helyzete

A háztartások jövedelmi dinamikájának meghatározó tényezője, hogy az alkalmazottak keresete milyen mértékben növekszik. Magyarországon 2008-ig a költségvetésben kimutatott átlagos bérek és keresetek jelentősen meghaladták a versenyszektorra kimutatott értékeket (ld. a 13. ábrát). 2010 óta a helyzet fordított, a bruttó keresetek növekedésének dinamikája némileg magasabb a versenyszektorban, de a közfoglalkoztatottak nélkül számított költségvetési bérdinamikára már egyáltalán nem mondható el: ebben a szegmensben az utóbbi három évben igen magas, 6% körüli dinamikát regisztráltak. A nemzetgazdaság egészében 2011-től egy 3-5% közötti növekedés volt megfigyelhető.

Az alkalmazásban állók bruttó havi átlagkeresete szektoronként (Ft)

Forrás: KSH

Az egy főre jutó reáljövedelmek 2012 óta kezdtek el ismételten növekedni, 2014-ben kiugróan magas, mintegy 5,5%-os emelkedést regisztrálhattunk, de a reáljövedelmek még így is 7%-kal a válság előtti szint alatt voltak (16. táblázat).

A reáljövedelem alakulása, 2007-2014

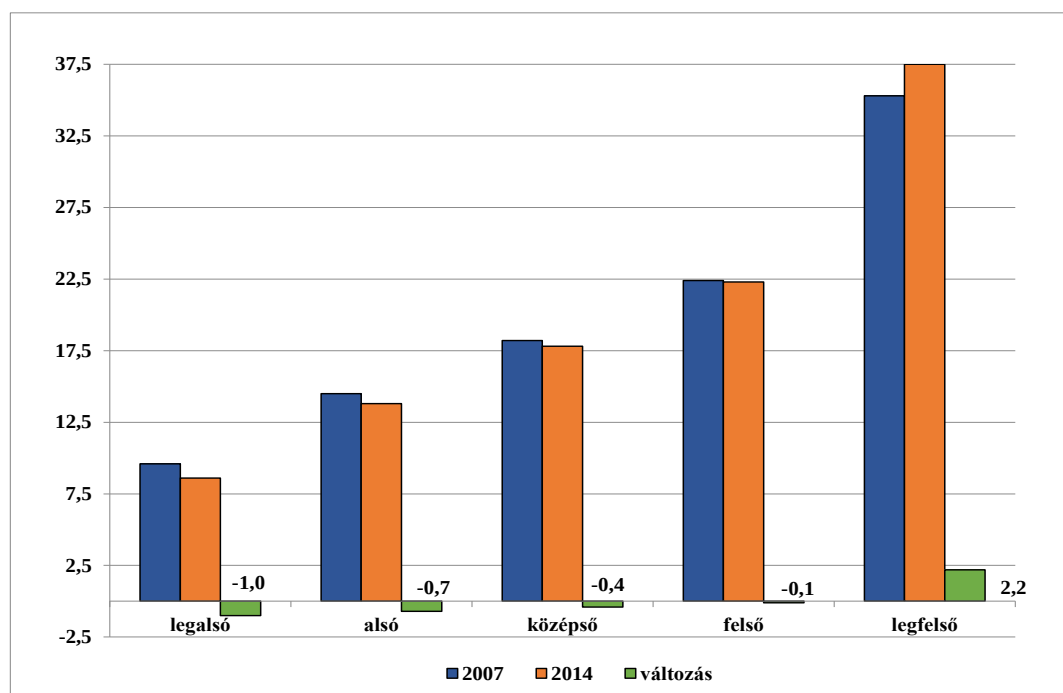
	Egy főre jutó reáljövedelem index, 2007=100	Egy főre jutó reáljövedelem index, előző év =100
2007	100	101,1
2008	95,5	95,5
2009	93,3	97,7
2010	89,6	96
2011	86,9	97,1
2012	89,9	103,4
2013	88,1	97,9
2014	92,9	105,5

Forrás: KSH

A háztartási jövedelmek megoszlása a válság és adórendszer változásnak hatására némileg egyenlőtlenebbé vált az utóbbi évek során. A leggazdagabb jövedelmi ötöd részesedése az összjövedelemből 2014-re elérte a 37,5%-ot. Az összes többi jövedelmi ötödben csökkent a jövedelmi részesedés, és leginkább a legszegényebb 20% helyzete romlott (14. ábra).

14. ábra

A jövedelmi ötödeknek az összjövedelemből való részesedése 2007-ben és 2014-ben

Forrás: KSH

Előrejelzésünk szerint a bruttó átlagkeresetben 2016-ban dinamikus, 5%-ot meghaladó növekedés várható, míg 2017-2019-ben átlagosan évi 3% körüli növekedést prognosztizálunk.

III.5.2. A külső egyensúly alakulása

Az Európai Bizottság 2016 februárjában tette közzé szolgálati munkadokumentumként¹⁴ a magyar nemzetgazdaságról szóló országjelentést, amely a 2015. évi országspecifikus ajánlások végrehajtását is értékeli. A külső egyensúllyal kapcsolatban fontos megállapítása, hogy a beinduló belső kereslet ellenére javulni tudott a külső pozíció: elsősorban az autópárnak és az exportorientált szolgáltatásoknak köszönhetően sikerült a korábbi piaci részesedéseket visszaszerezni. A jelentés szerint a növekedés üteme 2016-ban várhatóan visszaesik az uniós transferek átmeneti csökkenésének következtében, míg 2017-ben 2,5%-ra emelkedik. A külső finanszírozási képesség a következő évben is várhatóan magas marad, sőt, 2017-ben már a GDP 7,8%-a körül alakulhat. Ez azonban azt is mutatja, ahogy a belső kereslet a válság előtti szinthez képest visszafogott marad. A jelentés kiemeli, hogy a lebegő árfolyam segíti az alkalmazkodást, ugyanakkor az OECD tanulmánnyal összhangban megállapítja, hogy az elégtelen vállalati beruházások, illetve az alacsony innovációs színvonal rontja a növekedési lehetőségeket.

A modellünk a fizetési mérleg főbb tételeit, illetve az ezzel összhangban lévő nemzeti számláknak a külföld nettó pénzügyi pozíciójának levezetését jelzi előre évenként.

- A folyó tételeket az alábbi bontásban részletezzük: áruk és szolgáltatások exportja és importja, elsődleges jövedelmek megbontva munkavállalói, befektetési és egyéb jövedelmek be- és kiáramlására, valamint másodlagos jövedelmek bevételeire és kiadásaira.
- A tőkemérlegben külön jelezzük előre a nem termelt, nem pénzügyi javak ki- és beáramlását, valamint a gazdaság növekedésében kiemelt szerepet játszó tőketranszfer bevételeket és kiadásokat.

Folyó tételek a nemzeti számlákban a tranzakciós számlákon, nevezetesen a termelési számlán, az elsődleges jövedelmek elosztása számlán, valamint a jövedelmek másodlagos elosztása számlán jelennek meg, míg a nettó pozíció a tőkeszámla levezetésének

¹⁴ Európai Bizottság: 2016. évi országjelentés – Magyarország, bizottsági szolgálati munkadokumentum. A dokumentum nem tekinthető az Európai Bizottság hivatalos álláspontjának

eredményeként adódik („felülről számított” nettó pénzügyi pozíció¹⁵). A finanszírozási oldalt, amely a pénzügyi számlával van összhangban, nem modellezzük külön.

A külső pénzügyi pozíciót meghatározó folyó fizetési mérlegben és a tőkemérlegben szereplő tételek, valamint ezek egyenlege sajátosan alakult a pénzügyi válság óta (ld. a 15. ábrát). A válságot megelőző időszakban a folyó fizetési mérleg GDP-arányos hiányai az egyes években -5 és -10% között alakultak elsősorban a jövedelemmérleg deficitje miatt. A fordulat 2009-ben következett be, azóta a két mérleg egyenlege jelentős szufficitet mutat. A többlet növekedése csak 2014-ben tört meg valamelyest, amely részben a megélénkülő beruházások importigényével, részben a külföldi tulajdonú vállalatok profitalakulásával volt összefüggésben (a profitjövödelmeket kimenő folyó tételként számoljuk el a visszaforgatott hányadtól függetlenül, amely csak a pénzügyi mérlegben jelenik meg finanszírozásként). 2015-ben a többlet várhatóan eléri a GDP 5%-át.

A válság óta a folyó fizetés mérlegben történő változásokat elsősorban az egyre nagyobb – jelenleg már a GDP 8% körül alakuló – külkereskedelmi többlet eredményezi (beleértve a szolgáltatások külkereskedelmét is). Ezt 2012-ig a visszafogott importkereslet magyarázta, azóta főleg a szolgáltatások mérlegének javulásának köszönhető a javulás (a szolgáltatások sorait tekintve gyakorlatilag csak az exportoldalon volt növekedés). A korábban idézett uniós országjelentés kiemeli, hogy 2012 óta – elsősorban az autóipari kapacitásbővítések hatására – jelentősen javult Magyarország exportpiaci részesedésének aránya, és előrejelzésük szerint a kedvező trend a közeljövőben is folytatódik. Kevésbé kedvező, hogy a keletre, elsősorban Kínába irányuló külkereskedelem deficitje érdemben nem tudott csökkenni, sőt, 2015-ben az egyenleg romlott (ld. a 16. ábrát). A kínai gazdaságnak az előrejelzési időszakban várható lassulása a kínai export stagnálásával, vagy a 2015-ben több évtized után először tapasztalt visszaesésével is járhat. Ez az exportjuk relatíve magas importtartalma miatt várhatóan az importigényük jelentős lassulását vagy visszaesését is eredményezheti¹⁶. a 2015. évi kedvezőtlen egyenlegünk akár tovább is romolhat.

Kedvezőtlen dinamikát tükröz az Európai Bizottság munkaanyaga az exportárak alakulásával kapcsolatban: a visegrádi négyek között a magyar exportdeflátor alakult a legkedvezőtlenebbül 2006 óta, 2005-höz képest egyedül nálunk áll 100 alatt a mutató. Ez arra

¹⁵ Az ESA 2010 szerinti B.9 kategória

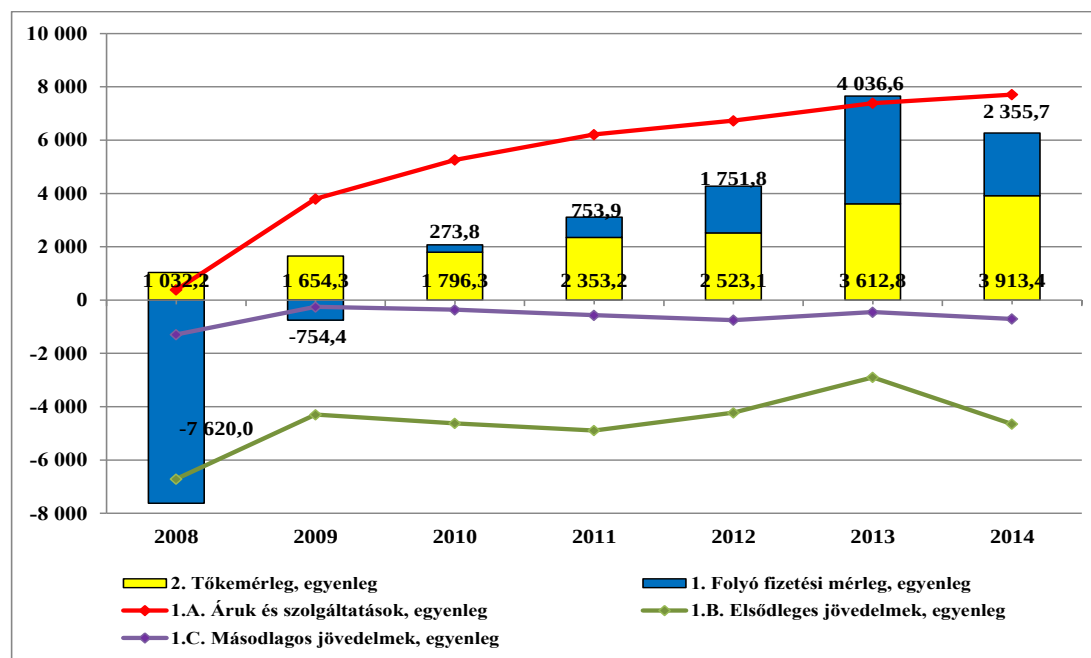
¹⁶ Ld. KOPINT-TÁRKI: Konjunktúrajelentés – A világgazdaság és a magyar gazdaság helyzete és kilátásai 2015 őszén 2015/3.

utal, hogy kivitelünkben a regionális versenytársainkhoz képest jóval kevésbé tudott a minőség emelkedni az elmúlt tíz év során, a csúcstermékek exportaránya csökkent¹⁷. A 2015-re várt 3 százalék körüli növekedés ellenére a V4-ek közül jelenleg Magyarországon a legalacsonyabb a növekedési dinamika, az IMF előrejelzése szerint egészen 2020-ig alacsonyabb növekedési ütemek várhatóak. A régió egyéb országai közül Romániában szintén magasabb növekedési ütemeket prognosztizálnak. Bulgária azonban várhatóan szerényebb növekedést tud felmutatni, míg Horvátországban és Szerbiában tartósan alacsony, mindössze 1% körüli növekedési dinamikákat várnak. Hasonló várakozásokat tükröz az Európai Bizottság 2016 elején publikált 2017. évi előrejelzése is¹⁸.

Viszonylag kevés támpontunk van az árfolyam középtávú alakulására. A jelenleg alulértékelt nemzeti fizetőeszköz reálárfolyamát az előrejelzési időszak alatt – az uniós munkaanyaggal összhangban – stabilnak tekintjük. Megjegyezzük, hogy a külkereskedelmi termékforgalom az export magas importtartalma miatt csak kevésbé árfolyamérzékeny.

15. ábra

**A folyó fizetési és a tőkemérleg alakulása 2010-2014 között
(SCV vállalatok nélkül, millió euró)**

Forrás: MNB

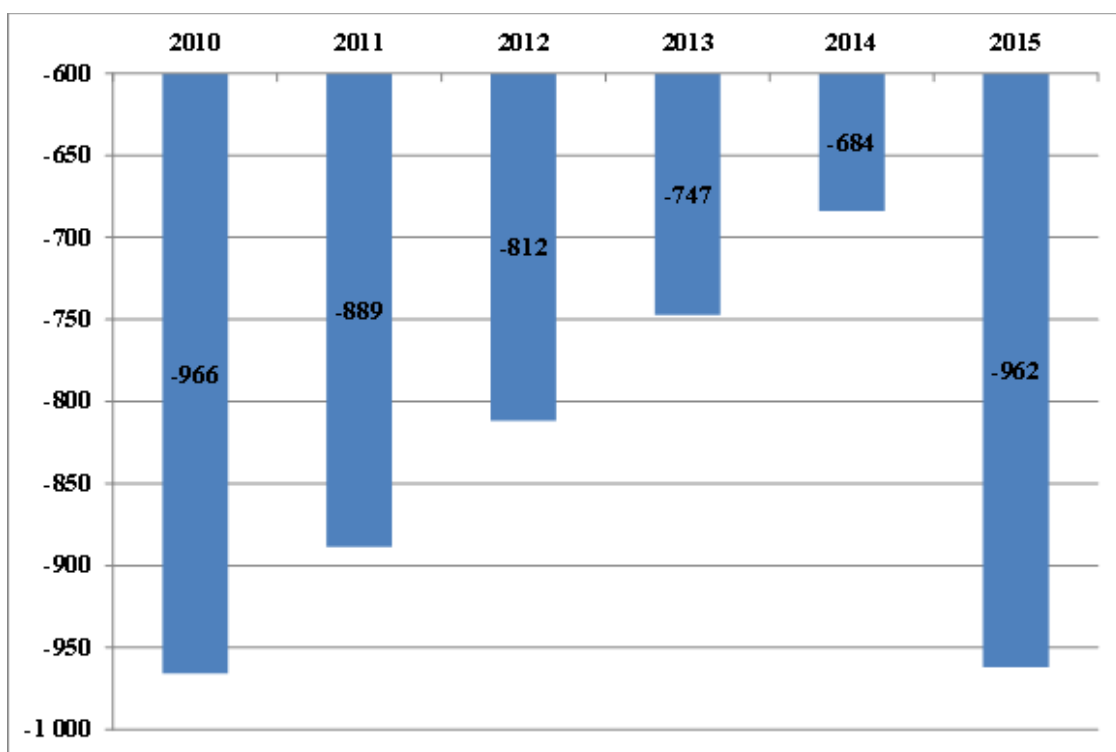
¹⁷ Megjegyezzük azonban, hogy az OECD 2001-2009-re vonatkozó adatai szerint az EU-n belül Írországon és Magyarországon eleve kiemelkedő arányú volt a csúcstechnológiai termékek aránya, hazánkban ez az arány átlagban 35,5% volt (ld. pl. Havas Attila: Mit mér(j)ünk? Közgazdasági Szemle, LXI. évf., 2014. szeptember (1022–1059. o.), a változást ehhez képest kell, hogy értékeljük.

¹⁸ European Commission: European Economic Forecast, Institutional Paper 020, February 2016.

Kiemelendő, hogy a külkereskedelem mellett a jövedelemmérleg deficitje is számottevően csökkent a válság kitörése óta. Ennek oka kezdetben a fentiekben említett profitkiáramlás csökkenése volt. A jövedelmek soron elszámolt uniós folyó transferek természetesen döntő szerepet játszanak a javulásban: az uniónak befizetett hozzájárulásokkal csökkentve is jelentősen, a GDP 1,5-2%-val javítják a mérleget. A nettó pénzügyi pozíció alakulásában azonban a tőkemérlegben elszámolt transfereknek van kiemelt jelentőségük: 2014-ben a GDP mintegy 4%-nak felelt meg a tőketranszferek többlete.

16. ábra

Külkereskedelmi termékforgalmi egyenleg Kínával (Mrd HUF)

Forrás: KSH, Statdat

A közvetlen tőkebefektetések alakulása

A közvetlen tőkebefektetések alakulása két csatornán keresztül hat a fizetési mérlegre. A külföldi tulajdonú vállalatok profitja a visszaforgatott jövedelemtől függetlenül rontja a folyó fizetési mérleget, ugyanakkor ezek a vállalkozások általában jelentős exportőrök¹⁹, ami a folyómérleget javítja az egyéb pozitív hatások mellett (technológiatranszfer, munkakultúrák meghonosítása, munkahelyteremtés, a termelékenység növekedése). Fontos szempont, hogy a

¹⁹ „A külföldi érdekeltségű vállalkozások tevékenysége a régiókban” (2010) c. KSH-kiadvány szerint 2008-ban a 49 fő felett foglalkoztató külföldi érdekeltségű vállalatok a teljes exportnak kb. a felét adták.

cseh mellett a magyar exportnak a legmagasabb a hozzáadott érték tartalma az EU-hoz velünk egyszerre csatlakozott országokkal összehasonlítva²⁰. A visszaforgatott rész a finanszírozási oldalról nem generál adósságot, így célszerű olyan üzleti környezetet biztosítani, amely a befektetőket a jövedelmük minél nagyobb hányadának újrabefektetésére ösztönzi.

A 17. táblázat a közgazdasági szempontból releváns, az átfolyó tőkétől és eszközportfóliótól, valamint a határon átnyúló felvásárlás és egyesüléstől megtisztított közvetlentőke-befektetések éves forgalmát mutatja. (A figyelembe nem vett hatással együtt a 2009. évi változás negatív volt.) 2008-tól a tisztított forgalom meglehetősen hektikusan változott, GDP arányosan 1,2 és 4,5% között²¹. Ugyanebben az időszakban a kifizetések is jelentősek voltak: GDP-arányosan 0,5 és 1,7% között változtak, de minden évben alatta maradtak a befektetések megfelelő értékeinek. Kiemelt jelentőségük van a zöldmezős külföldi tőkebefektetéseknek. A 2006-os csúshoz képest (amikor ezek a befektetések elérték a GDP 7,6%-át) 2013-ig erőteljes csökkenő tendencia érvényesült, majd 2014-ben némi élénkülés hatására ezek a beruházások a GDP 2,2%-át tették ki (ennek körülbelül a fele volt Unión belüli beáramlás).

17. táblázat

Közvetlentőke-befektetések Magyarországon, forgalmak alakulása SCV vállalatok nélkül (átfolyó tőkétől és eszközportfólió átrendezéstől megtisztítva, millió forint)*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Részvény-és egyéb részesedés, egyenleg	594 204,9	791 704,7	776 078,4	165 632,4	559 644,1	655 600,6	36 842,3
Jövedelmek újrabefektetése	242 693,3	-88 917,5	-47 852,9	377 952,4	405 617,2	445 068,8	1 142 621,8
Adósság típusú instrumentumok, nettó tartozás	-37 282,9	-350 390,2	-390 472,2	-52 207,5	181 614,3	-543 404,1	217 125,2
Összesen	799 615,3	352 397,0	337 753,2	491 377,3	1 146 875,6	557 265,3	1 396 589,3

*Az előjelek az állományra gyakorolt hatást mutatják

Forrás: MNB

A 2017-2019 időszakra vonatkozó előrejelzésünk a tőkebefektetések mérsékelt növekedését mutatja, nem számolunk az üzleti környezet releváns javulásával, amely a külföldi

²⁰ Ld. pl. Éltető, Andrea (2014) Foreign trade trends in the EU10 countries. In: Mind the gap. Institute of World Economics, Centre for Economic and Regional Studies, Hungarian Academy of Sciences, Budapest, pp. 41-60. ISBN 978-615-5447-54-9

http://real.mtak.hu/19017/1/Elteto_A_Foreign..._u_101950.1446.pdf

²¹ A 2014. évi növekedésben jelentkezett a bankszektor feltőkésítésének hatása.

tőkebefektetések jelentős növekedését eredményezhetné. A World Economic Forum versenyképességi rangsorában jelenleg Magyarország a 63. helyen áll, hátrébb, mint amit a gazdasági fejlettség szerinti rangsor indokolna. A hitelminősítőknek a magyar gazdaságra vonatkozó kedvezőtlen döntéseit is befolyásolják a hazai üzleti környezet fogyatékoságai, a nem kellően transzparens döntési mechanizmusok, a nem egységes szabályozás, a korrupció, az intézményi működés problémái.

A külső finanszírozási képesség előrejelzése

Modellünkkel előrejelzést készítettünk a folyó fizetési mérleg és tőkemérleg alakulására, amelyek összege mutatja meg a külső finanszírozási képességet²². Az eredményeket a **xxxx. ábra** mutatja. Az előrejelzés készítésekor 2014-re vonatkozóan rendelkezünk részletes adatokkal, a 2015. évi adatok a külkereskedelmi termékmérleget leszámítva szintén előrejelzett értékek. A fizetési mérleg és a nemzeti számlás adatok ma már összehangoltan kerülnek publikálásra, ennek megfelelően készítettük el mi is a prognózisokat: a fizetési mérleg adatait így forintban, folyó áron adjuk meg.

A folyó fizetési mérleg egyenleg 2010-ben váltott pozitív előjelűvé, a 2014. évi visszaesést leszámítva a többlet folyamatosan nő. A beáramló tőketranszfereknek köszönhetően már 2009-ben külső finanszírozási képességünk keletkezett, amely a folyómérleghez hasonlóan alakult. A kialakult többlet alapvetően a GDP-alapú külkereskedelem, azaz az áru és szolgáltatások külkereskedelmét egyaránt tartalmazó egyenleg jelentős növekedésének köszönhető 2009-től, amely 2015-ben GDP-arányosan várhatóan már a 8%-ot is meghaladja.

Előrejelzésünk szerint az áruk és szolgáltatások egyenlege még 2017-ben is tovább nőhet valamelyest, majd 2018-tól várhatóan visszacsökken, amikor az import dinamikája már elérheti, vagy meg is haladhatja az exportét (18. táblázat). A modellszámítások szerint az egyenlegromlás azonban csak az áruexportban várható, a szolgáltatások egyenlege az előrejelzési időszakban végig javulhat. A folyó fizetési mérleg egyéb tételeit jelentő elsődleges és másodlagos jövedelemáramlások együttes egyenlegében nagyjából stagnálást prognosztizálunk. Az elsődleges jövedelmek közül a munkavállalók jövedelem-átutalásainak egyenlege csekély javulást, a befektetői jövedelmeké enyhe romlást mutat. A kettő együttes, a folyómérleg egyenlegét rontó hatását kompenzálja a másodlagos jövedelmek áramlása, azok egyenlegének várható javulása. Összességében a folyó fizetés mérleg tehát hasonlóan alakul, mint az áru- és szolgáltatások mérlege: a szufficit 2017-ben érheti el a maximumát, majd enyhe romlást valószínűsítünk.

A tőketranszferek esetében 2016-2018 között javulást várunk elsősorban a jelenlegi uniós programozási időszakban lehívható tőketámogatások időzítésének következtében. Összességében a

²² Ez az ún. felülről számított finanszírozási képesség.

külső finanszírozási képességünk a modellszámítások szerint 2017-ben éri el a maximumát, majd 2018-2019-ben csökkenést valószínűsítünk. Jelen előrejelzésünk nem tartalmaz előrejelzést a pénzügyi mérlegre. Ennek előrejelzését, illetve közgazdasági értékelését jelentősen nehezítik a passzív pénzközvetítő, akár fizikai jelenlét nélküli, ún. speciális célú vállalatok. Az OECD 2015-ös kiadványa²³ szerint az ilyen vállalkozásokba irányuló közvetlen befektetések aránya Magyarországon kiemelkedően magas, 2014-ben meghaladta az 50%-ot. A tényleges gazdasági hatást csak ezek kiszűrésével lehetne becsülni.

18. táblázat

A külső finanszírozási képesség előrejelzése (ezer Mrd Ft)

Milliárd forint	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1. Folyó fizetési mérleg, egyenleg	731,5	1489,1	1878,2	2177,7	2045,2	1883,0
bevétel	31538,7	33922,1	35941,9	38102,7	40077,3	42192,4
kiadás	30807,2	32432,9	34063,7	35925,0	38032,0	40309,3
1.A. Áruk és szolgáltatások, egyenleg	2382,9	2898,9	3288,9	3589,8	3458,9	3299,0
bevétel	28826,8	31047,2	33041,6	35164,2	37114,1	39172,1
kiadás	26443,9	28148,2	29752,7	31574,4	33655,1	35873,0
1.B. Elsődleges jövedelmek, egyenleg	-1435,0	-1191,3	-1189,4	-1186,7	-1185,6	-1181,7
bevétel	2099,6	2242,4	2262,0	2291,5	2310,4	2354,4
kiadás	3534,6	3433,7	3451,4	3478,2	3496,0	3536,1
1.C. Másodlagos jövedelmek, egyenleg	-216,3	-218,5	-221,3	-225,4	-228,1	-234,3
bevétel	612,3	632,5	638,3	647,0	652,8	665,9
kiadás	828,6	851,0	859,6	872,4	880,9	900,2
2. Tőkémérleg, egyenleg	1208,5	1124,7	1138,7	1159,6	1173,6	1205,2
bevétel	1246,0	1152,0	1164,8	1184,0	1196,8	1225,7
kiadás	37,6	27,3	26,1	24,4	23,2	20,5
Külső finanszírozási képesség (1+2)	1940,0	2613,8	3016,9	3337,3	3218,8	3088,2

Forrás: MNB, és saját előrejelzés

²³ OECD: FDI in figures, October 2015.

IV. Költségvetési helyzetkép és projekció

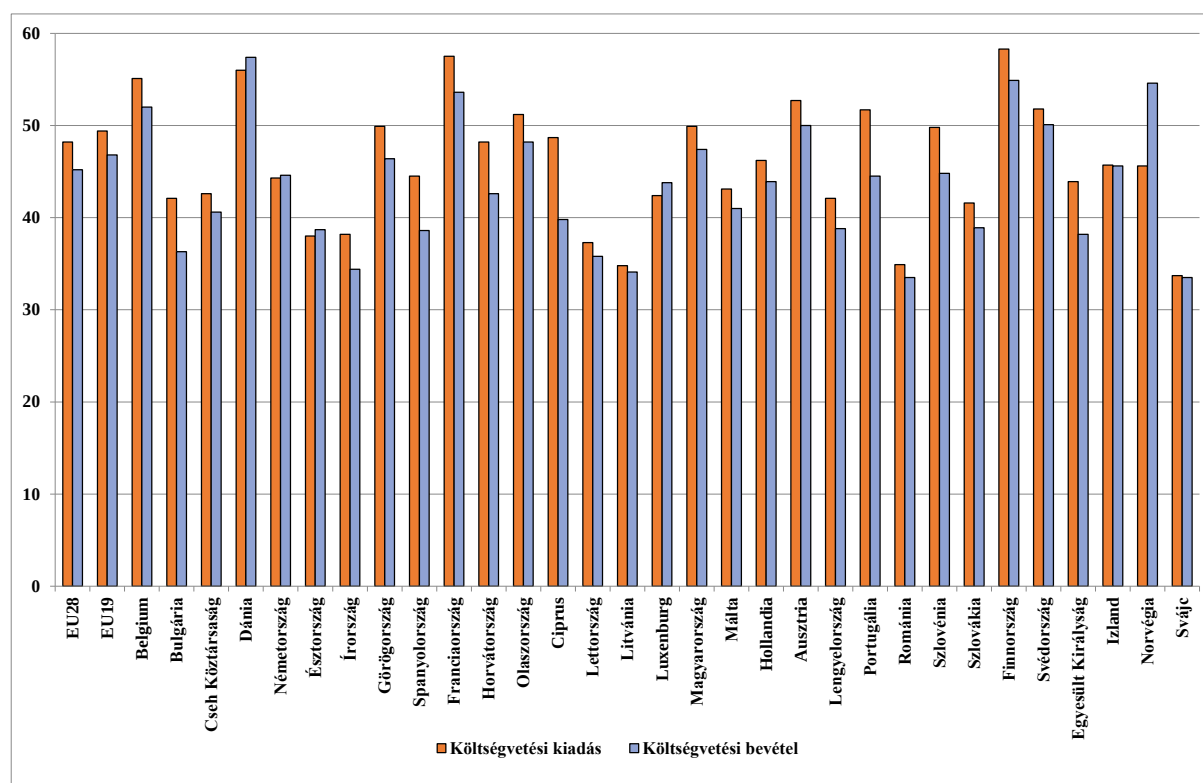
IV.1. Költségvetési helyzetkép

A magyar költségvetés középtávú pályájának elemzése előtt mindenképpen szükséges egy rövid helyzetkép felvázolása. Ennek során két fő területre koncentrálnunk, az egyik a költségvetés mérete, a másik pedig a kiadások funkcionális szerkezete.

A hazai költségvetési politikával kapcsolatban gyakran megfogalmazott és régóta visszatérő vélemény, hogy a gazdaság fejlettségéhez képest túlságosan magas az újraelosztási és a jövedelemcentralizációs hányad. A túlzott jövedelem-elvonás ugyanis visszafoghatja a gazdasági teljesítményt, ráadásul fennáll a veszélye, hogy az állam nem hatékonyan költi el az általa összegyűjtött forrásokat. A rendszerváltás utáni kormányok többsége ezért célul tűzte ki az újraelosztási arány csökkentését. A 17. ábrán azt láthatjuk, hogyan áll jelenleg Magyarország ezen a területen a többi uniós tagállamhoz képest.

17. ábra

A központi kormányzat bevételei és kiadásai, 2014 (a GDP százalékában)

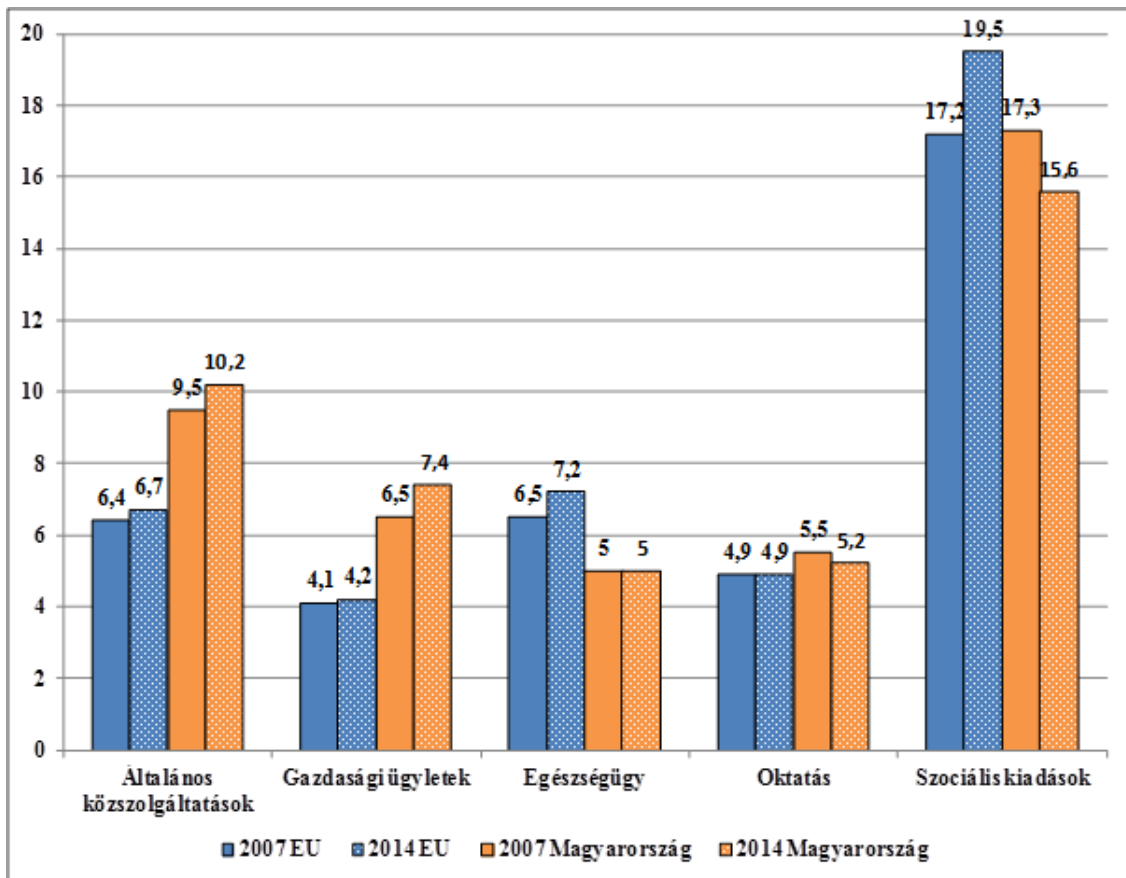
Forrás: Eurostat

Az adatok azt mutatják, hogy Magyarországon valóban a viszonylag magas az újraelosztási és a jövedelemcentralizációs hányad. Az előbbi mutató eléri a GDP 50 százalékát, az utóbbi pedig megközelíti azt. Mindkét érték meghaladja az EU átlagát, és ami talán ennél is lényegesebb, több olyan fejlett, nyugat-európai ország adatainál is magasabb, amelyek kiterjedt jóléti rendszert tartanak fenn (pl. Németország, Ausztria, Hollandia). A hazait jelentősen meghaladó arányok csak az észak-európai országokra jellemzőek. Ezekben az államokban azonban a vállalkozások alkalmazkodni tudtak a kiterjedt állami újraelosztással együtt járó magas adókhoz, így fenn tudták tartani a versenyképességüket, sőt Európa leginnovatívabb gazdaságai alakultak ki. Ennek eléréséhez az is elengedhetetlen volt, hogy hatékonyan és produktívan használják fel a kormányok a rendelkezésükre álló forrásokat. Ennek jele egyrészt, hogy ezekben az országokban a legalacsonyabbak a társadalmi különbségek, másrészt globálisan is kimagaslóak a K+F kiadások.

Regionális versenytársainkra ezzel szemben 40% körüli vagy az alatti újraelosztási és a jövedelemcentralizációs hányad jellemző, a magyarországihoz hasonló arányokat csak Horvátországban és Szlovéniában találunk. Mindkét ország komoly versenyképességi gondokkal küszködik, amiben szerepe lehet a túlzott állami szerepvállalásnak. Mindezek alapján továbbra is aktuális cél lehet az újraelosztási hányad fokozatos mérséklése, összhangban a kormány által meghirdetett célokkal.

A kormányzati kiadások GDP-hez viszonyított aránya mellett legalább ugyanilyen fontos kérdés, hogy milyen területekre fókuszál az állam a jövedelmek újraelosztása során. Erre a kérdésre az állami kiadások funkcionális szerkezetének elemzése ad választ. A 18. ábrán elsősorban azokat a területeket emeltük ki, amelyeken jelentős eltéréseket tapasztaltunk az EU átlaga és Magyarország között, akár az adott kiadási tétel százalékos arányában, akár annak dinamikájában.

A központi kormányzat funkcionális kiadásai (a GDP %-ban)

Forrás: Eurostat

Az állami kiadások legnagyobb tételét a fejlett országokban hagyományosan a szociális kiadások teszik ki, aminek a legfőbb oka, hogy ebbe a funkcionális kategóriába tartoznak a nyugdíjkifizetések is. Épp ebben a csoportban tapasztalhatjuk a legnagyobb eltérést Magyarország és az EU átlaga között. 2007-ben még szinte megegyezett a hazai arány az unióssal, 2014-re azonban 4 százalékpont körüli eltérés alakult ki, amit nagyjából azonos mértékben okozott a magyar arányszám csökkenése és az EU átlagának emelkedése. Ez azt jelzi, hogy a hazai fiskális politika épp ellentétesen reagált a válság okozta kihívásra, mint az uniós országok többsége: míg Európa nagy részében anticiklikus gazdaságpolitika keretében növelték a szociális juttatásokat, Magyarország nem volt abban a helyzetben, hogy ezt megtehesse. A magyar stratégia természetesen kedvezően hatott a költségvetési egyenlegre, azonban jelentős terheket rótt a szegényebb háztartásokra.

Általános közszolgáltatásokra és gazdasági ügyletekre a magyar költségvetés hagyományosan nagyobb arányban költ, mint az EU-tagállamok többsége, és ez a különbség még fokozódott is

2007 és 2014 között. Bár az unió átlagában is emelkedett e két funkcionális tétel aránya néhány tized százalékponttal, a hazai növekedés ennél sokkal markánsabb volt. Az általános közszolgáltatások esetében a magas hazai arálynak részben az a magyarázata, hogy ez a tétel tartalmazza többek között az államadósság kamatait is, ami Magyarország esetében a magas adósságkockázati felárak miatt meghaladja az uniós átlagot. Ez azonban nem okozna ekkora eltérést, hiszen a magyar költségvetés teljes kamatkiadása nagyjából a GDP 3,5%-ának felel meg. További magyarázatként az állami intézmények fenntartási költségei szolgálnak, ami tehát azt jelenti, hogy a magyar állam arányaiban többet költ saját magára, mint az európai államok többsége.

A hazai egészségügyi kiadások aránya jóval alacsonyabb az EU-tagállamok átlagánál, és ez a különbség jelentősen nőtt a vizsgált hét év során. Miközben ugyanis az uniós mutató 0,7 százalékponttal emelkedett, a magyar adat nem változott. Ez azt jelzi, hogy bár valamennyi európai társadalomra jellemző az erőteljes öregedési folyamat, ami folyamatos nyomást gyakorol az egészségügyi ellátórendszerre, Magyarországon mégis sikerült kordában tartani az egészségügyi kiadásokat.

Némileg meglepő lehet, hogy az oktatási kiadások GDP-hez viszonyított aránya lényegében megfelel az uniós átlagnak. Jelentős elmozdulások sem figyelhetők meg ezen a területen, tehát az itt jelentkező feszültségek nem írhatók a finanszírozás elégtelen voltára.

Összességében elmondható, hogy bizonyos területeken jelentősek az eltérések az uniós tagállamok és Magyarország költségvetési kiadásainak funkcionális szerkezete között. Kedvezőnek tekinthető, hogy a magyar költségvetés jellemzően azokra a területekre költ kevesebbet, amelyek sok esetben egyedi jogosultságokat, szerzett jogokat testesítenek meg (pl. nyugdíjak, egyéb szociális ellátások), vagyis nehezen, illetve nagy konfliktusok árán csökkenthető kiadási tételeket tartalmaznak. Ez pedig azt jelenti, hogy a hazai költségvetésnek valamivel nagyobb a mozgástere, mint az uniós tagállamok többségének, így nagyobb tere nyílhat egy esetleges kiadáscsökkentésen alapuló fiskális kiigazításnak.

IV.2. Költségvetési projekció

IV.2.1. A költségvetési projekció feltételrendszere és módszertana

A költségvetési pálya előrejelzése során a makrogazdasági folyamatokra vonatkozó becsléseinkből indultunk ki. Elsősorban a bevételi oldalon található olyan tételek, amelyek alapvetően függenek a makrogazdasági adatoktól (pl. vásárolt fogyasztás, bértömeg, nominális GDP). Számos tétel azonban egzogén, alakulásáról az Országgyűlés szabadon dönthet. A kiadási oldalon a tételek többsége ilyen – fontos kivétel pl. a nyugdíjkiadások alakulása –, de a bevételi oldalon is találunk ilyen sorokat (pl. különadók). Az egzogén tételek esetében „no policy change” alapon döntöttünk, azaz abból indultunk ki, hogy ezekben az esetekben a költségvetési politika változatlan marad 2019-ig. Ez vonatkozik azokra a tételekre is, melyekkel kapcsolatban jelentős változás valószínűsíthető a jövőben, de egyelőre nem számszerűsíthető annak mértéke. Ilyen például a paksi atomerőmű bővítésével kapcsolatos extra kiadások elszámolása. Az idei költségvetésben is szerepelnek erre vonatkozó kiadások, azonban elképzelhető, hogy 2018-tól az uniós elszámolású hiányt majd érezhetően megemeli a hitelfelvétellel összefüggő korrekció. A fenti megfontolások alapján azonban jelen kivetítésünkben a paksi atomerőmű bővítésével összefüggő esetleges hiánynövekedést nem vettük figyelembe.

Az előrejelzéseink során figyelembe vettük az ÁKM alapú modellezés lehetőségeit is. Az ÁKM alapú modellezés módszertanát a következő alfejezetben részletesen bemutatjuk.

IV.2.2. A költségvetési bevételek előrejelzése

A 19. táblázat a bevételi oldalra vonatkozó előrejelzéseinket tartalmazza. Az előrejelzési időszak 2017-2019, de az összehasonlíthatóság kedvéért a táblázat tartalmazza a 2015. évre vonatkozó előzetes adatokat, valamint a 2016-os módosított előirányzatokat.

A költségvetési bevételek előrejelzése 2019-ig

BEVÉTELEK	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019
	teljesítés (előzetes)	Törvényi módosított előirányzat	előrejelzés	előrejelzés	előrejelzés
KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS	11826112,8	10185499,8	11441271,8	11844161,0	12266975,1
GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEK BEFIZETÉSEI	1503124,6	1267323,3	1438755,2	1478540,7	1522405,9
Társasági adó	548843,3	400500,0	540488,2	559776,2	580346,8
Hitelintézeti járadék	10122,1	6300,0	3000,0	2000,0	1000,0
Cégautóadó	31543,5	27700,0	30000,0	30000,0	30000,0
Energiaellátók jövedelemadója	41608,0	41300,0	39635,8	41050,3	42558,8
Egyszerűsített vállalkozási adó	89406,1	75200,0	90081,4	93296,0	96724,5
Energia adó	18055,5	16700,0	16700,0	16700,0	16700,0
Környezetterhelési díj	5560,3	5300,0	5300,0	5300,0	5300,0
Bányajáradék	34974,9	31500,0	25000,0	22000,0	20000,0
Játékadó	32794,2	41200,0	38190,9	39928,5	41949,9
Egyéb befizetések	21508,9	26000,0	25222,8	26122,9	27082,8
Egyéb központosított bevételek	391531,9	369423,3	396358,0	410502,6	425587,6
Pénzügyi szervezetek kölönadója	149595,7	79200,0	79200,0	79200,0	79200,0
Egyes ágazatokat terhelő kölönadó	258,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Kisadózók tételes adója	54354,3	70100,0	72065,1	74636,8	77379,6
Kisvállalati adó	10977,8	13800,0	14413,0	14927,4	15475,9
Közműadó	55906,6	52200,0	52200,0	52200,0	52200,0
Reklámadó		10900,0	10900,0	10900,0	10900,0
FOGYASZTÁSHOZ KAPCSOLT ADÓK	4597968,2	4611650,0	4854939,1	5035397,4	5232464,3
Általános forgalmi adó	3285699,9	3351850,0	3513173,5	3638545,4	3772254,0
Jövedéki adó	998355,2	952200,0	1024209,6	1070811,1	1125020,9
Regisztrációs adó	21410,2	20700,0	22567,3	23594,1	24788,6
Távközlési adó	54796,7	56000,0	56000,0	56000,0	56000,0
Pénzügyi tranzakciós illeték	207730,9	200900,0	208988,8	216446,8	224400,8
Biztosítási adó	29975,3	30000,0	30000,0	30000,0	30000,0
LAKOSSÁG BEFIZETÉSEI	1876498,6	1828500,0	1921432,2	2002494,1	2076038,0
Személyi jövedelemadó	1688599,9	1658400,0	1745575,9	1820465,7	1887427,0
Adóbefizetések	8057,9	2000,0	2000,0	2000,0	2000,0
Illetékbecfizetések	136400,1	121700,0	126113,9	130614,4	135414,2
Gépjárműadó	43919,1	45500,0	46842,3	48513,9	50296,7
Háztartási alkalmazott utáni regisztrációs díj	29,4	0,0	0,0	0,0	0,0
M.személyek jogviszony megszűnéséhez kapcs. egyes jövedelmek	-507,8	900,0	900,0	900,0	900,0
KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEK ÉS FEJEZETI KEZELÉSŰ	3247693,5	2098452,5	2846571,3	2948154,7	3056493,0
BEFIZETÉS AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS ALRENDSZEREIBŐL	130424,6	50563,9	50563,9	50563,9	50563,9
ÁLLAMI VAGYONNAL KAPCSOLATOS BEFIZETÉSEK	165825,6	231183,4	231183,4	231183,4	231183,4
KAMATBEVÉTELEK	232497,2	73917,0	73917,0	73917,0	73917,0
EGYÉB BEVÉTELEK	32732,0	8083,9	8083,9	8083,9	8083,9
EGYÉB UNIÓS BEVÉTELEK	39348,4	15825,8	15825,8	15825,8	15825,8
ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI PÉNZALAPOK	511046,8	591887,9	600452,9	607276,2	613377,1
TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI ALAPOK	5009375,0	5022976,9	5267415,4	5468494,5	5648285,5
NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI ALAP	3083983,6	3059287,3	3228975,8	3366273,8	3489036,1
	0,0	0,0			
EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI ALAP	1925391,4	1963689,6	2038439,5	2102220,7	2159249,3

Forrás: NGM, saját előrejelzések

A gazdálkodó szervezetek befizetéseinek 2016-ra tervezett visszaesése számításaink szerint átmeneti lesz, 2017-ben jelentős, azt követően mérsékelt emelkedésre számítunk. Ez a tétel számos elemből áll össze, amelyek sok esetben teljesen eltérő tendenciát követnek, ezek eredőjeként áll a gazdálkodó szervezetek összes befizetése.

A gazdálkodó szervezetek befizetésein belül a legnagyobb tétel a társasági adó. Ezen a soron a gazdálkodó szervek összes befizetéseire hasonló tendencia várható, vagyis az idei alacsonyabb bevételt követően jövőre már a tavalyihoz hasonló, majd 2018-tól enyhén növekvő összegekkel kalkulálunk.

A hitelintézeti járadék jelentős csökkenése várható 2016-ban, amit a következő években várhatóan további visszaesés követ. Ennek oka, hogy a hitelintézeti járadék alapja egy az előző évtizedben felépült hitelállomány, ami előreláthatólag fokozatosan leépül a következő években.

A cégautóadó összege alapvetően a fiskális kormányzat döntésétől függ, ugyanis a cégautók száma viszonylag stabil, és a vállalkozások csak hosszabb távon képesek alkalmazkodni az esetleges adóváltozásokhoz. Ez azt jelenti, hogy a mi szempontunkból ez a tétel egzogénnek tekinthető.

Az energiaellátók jövedelemadója lényegében szintén egzogén, bár a vetítési alap változása befolyásolhatja a végeredményt. Némi ingadozásra számítunk ezen a területen: jövőre kismértékű csökkenés, majd mérsékelt bővülés valószínűsíthető.

Az eva esetében nagyjából ugyanaz mondható el, mint a társasági adó kapcsán. A 2016-os jelentős visszaesést követően 2017-ben a bevételek várhatóan elérik a 2015-ös szintet, majd további mérsékelt bővülés várható.

Az energia adó és a környezetterhelési díj teljes mértékben egzogénnek tekinthető, így 2019-ig változatlan nominális összeggel kalkuláltunk.

A bányajáradék összege nagyban függ a bányászati tevékenység intenzitásától, ami az utóbbi időben jelentős visszaesést mutatott. Arra számítunk, hogy ez a tendencia folytatódik, így a bányajáradék további lényeges visszaesését valószínűsítjük 2019-ig.

A játékadó-bevételek jelentős megugrása olvasható ki a költségvetés 2016-os előirányzatából. Nem látjuk a jelét annak, hogy ez az irány tartós lenne, ezért 2017-re némi visszaesést, majd mérsékelt növekedést várunk ezen a soron.

Az egyéb befizetések és az egyéb központosított bevételek esetében középtávon a folyóáras GDP-nek megfelelő növekedést tételeztünk fel.

A pénzügyi szervezetek különadója, a közműadó és a reklámadó teljes mértékben egzogénnek tekinthető, így 2019-ig változatlan nominális összeggel kalkuláltunk.

A kisadózók tételes adója és a kisvállalati adó esetében a 2016-os kimagasló növekedést követően 2017-től 2019-ig a nominális GDP-nek megfelelő – tehát jóval mérsékeltebb – növekedést tételeztünk fel.

A fogyasztáshoz kapcsolt adók közül a távközlési adó és a biztosítási adó különadónak tekinthető, és ebből következően egzogén módon kezeljük. Ezek a tételek ugyanis kizárólag az állam szuverén döntésétől függenek, így a legcélszerűbbnek azt láttuk, hogy változatlan nominális összegekkel számoljunk.

Az áfa és a pénzügyi tranzakciós illeték tipikusan a GDP-től függő tételek, így ezen a két soron a folyóáras GDP növekedési üteméből indultunk ki. A fogyasztáshoz kapcsolt adók egyéb tételei (jövedéki adó, regisztrációs adó) viszont elsősorban a vásárolt fogyasztással lehetnek összefüggésben, így annak nominális növekedésével magyaráztuk ennek a két tételnek a változását. Összességében a fogyasztáshoz kapcsolt adók a 2016-os stagnálás közeli állapotot követően 2017-től viszonylag tempósan növekednek, aminek – mivel ez az egyik legnagyobb súlyú bevételi tétel – a költségvetés mozgástere szempontjából igen nagy a jelentősége.

A lakosság befizetésein belül a személyi jövedelemadó bevételek súlya a meghatározó. Ez a tétel – változatlan adókulcsok mellett – elsősorban teljes bértömegtől függ, így a 2016-os stagnálást követően enyhe növekedés várható ezen a soron. Idénre azért valószínűsítünk minimális növekedést, mert a bértömeg növekedése és az szja kulcsának csökkenése lényegében kioltják egymást. Az illetékbecsítések és a gépjárműadó alakulását 2017-től a nominális GDP változásától tettük függővé, ugyanakkor 2016-ban az illetékfizetések csökkenése várható.

A költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok bevételeinek összege idén jelentősen visszaesik az előzetes költségvetési mérleg szerint. Előrejelzésünk szerint jövőre viszont érdemi növekedésre lehet számítani ezen a soron, amit 2018-ban és 2019-ben mérsékelt bővülés követhet. Összességében még így sem várható a 2015-ös nominális szint elérése.

Az államháztartás alrendszeréből történő befizetés szabadon tervezhető tétel, így egzogénként kezeltük, és a „no policy change” elvnek megfelelően állandónak tekintettük az előrejelzési horizonton. Hasonló elvet követtünk az állami vagyonnal kapcsolatos befizetések, a kamatbevételek, az egyéb bevételek, az egyéb uniós bevételek és az elkülönített állami pénzalapok többsége esetében.

A társadalombiztosítási alapok esetében a legnagyobb tételek a különböző járulékokból, hozzájárulásokból és hozzájárulási adóból származnak. Ezek elsősorban a bértömegtől függenek, mivel az előrejelzési időszakban változatlan járulékszinttel számoltunk. Ennek megfelelően a tb alapok bevételei – az idei stagnálás közeli állapotot követően – 2017-től fokozatosan emelkednek.

IV.2.3. A költségvetési kiadások előrejelzése

A kiadási oldal (20. táblázat) jellegéből adódóan lényegesen több egzogén tételt tartalmaz, mint a bevételi rész. Ezen egzogén tételeket azonban nem minden esetben hagytuk változatlan szinten, a nagyobb tételek esetében idősor-elemzési módszerekkel jeleztük előre a várható változásokat. Sok esetben csak valamilyen trendet tudunk illeszteni az adatokra, de próbáltuk figyelembe venni a szakértői előrejelzéseket, egyéb külső információkat is. Ilyen kvázi-egzogén tétel többek között a családtámogatások alakulása, bizonyos egészségügyi kiadások, vagy az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások.

A költségvetési kiadások előrejelzése 2019-ig

KIADÁSOK	2 015	2 016	2 017	2 018	2 019
	teljesítés (előzetes)	Törvényi módosított előirányzat	előrejelzés	előrejelzés	előrejelzés
KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS	13022007,7	10941127,8	12458542,6	12682858,0	12930013,9
EGYEDI ÉS NORMATÍV TÁMOGATÁSOK	305353,5	304339,0	304339,0	304339,0	304339,0
KÖZSZOLGÁLATI MŰSORSZOLGÁLTATÁS TÁMOGATÁSA	69927,7	69861,0	69861,0	69861,0	69861,0
SZOCIÁLPOLITIKAI MENETDÍJ TÁMOGATÁS	97826,2	104000,0	104000,0	104000,0	104000,0
LAKÁSÉPÍTÉSI TÁMOGATÁSOK	109302,5	104000,0	115682,3	124981,9	130031,2
NEMEZETI CSALÁD- ÉS SZOCIÁLPOLITIKAI ALAP	708051,6	684048,0	690860,2	697767,2	704770,4
KÖLTSÉGVETÉSI SZERVEK ÉS FEJEZETI KEZELÉSŰ	8470275,0	6274222,2	7855095,6	8135414,3	8434373,1
AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS ALRENDSZEREINEK	1366190,6	1296603,4	1266637,5	1241054,7	1219450,3
KAMATKIADÁSOK	1205808,2	1048094,8	995690,1	945905,6	898610,3
TÁRSADALMI ÖNSZERVEZŐDÉSEK TÁMOGATÁSA	3809,8	3809,8	3809,8	3809,8	3809,8
KORMÁNYZATI RENDKÍVÜLI KIADÁSOK	4004,0	3721,5	3721,5	3721,5	3721,5
KEZESSÉGÉRVÉNYESÍTÉS	12585,7	27631,1	27631,1	27631,1	27631,1
EGYÉB KIADÁSOK	78157,5	71477,9	71477,9	71477,9	71477,9
TARTALÉKOK		331425,5	337551,4	343530,6	349907,5
HOZZÁJÁRULÁS AZ EU KÖLTSÉGVETÉSÉHEZ	306002,5	314849,0	324292,9	335865,7	348208,1
ÁLLAMI VAGYONNAL KAPCSOLATOS KIADÁSOK	284712,9	303044,6	287892,4	273497,8	259822,9
ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI PÉNZALAPOK	508857,2	597894,4	597894,4	597894,4	597894,4
TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI ALAPOK	5034235,1	5022976,9	5110582,2	5214825,4	5321422,6
NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI ALAP	3078911,4	3059287,3	3101870,9	3163556,2	3242205,0
EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI ALAP	1955323,7	1963689,6	2008711,3	2051269,2	2079217,6
EGYENLEGEK PÉNZFORGALMI SZEMLELETBEN					
KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS	-1195894,9	-755628,0	-1017270,8	-838697,0	-663038,8
ELKÜLÖNÍTETT ÁLLAMI PÉNZALAPOK	2189,6	-6006,5	-5211,2	2558,5	9381,8
TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI ALAPOK	-24860,2	0,0			
ebből: Nyugdíjbiztosítási Alap	5072,2	0,0			
Egészségbiztosítási Alap	-29932,3	0,0			
KÖZPONTI ALRENDSZER ÖSSZESEN	-1 218 565	-761 634	-857879,1	-575646,1	-320693,3

Forrás: NGM, saját előrejelzések

Az endogén tételek között szerepelnek például a lakástámogatások, amelyek a lakossági beruházásoktól függenek, a költségvetési szervek kiadásai vagy a hozzájárulás az EU költségvetéséhez. A társadalombiztosítási kiadások közül a gyógyító-megelőző kiadásokat a költségvetési szféra bértömegének függvényében számítottuk ki, míg a nyugellátások összege az előző évi inflációtól, valamint egy demográfiai korrekciótól függ.

IV.2.4. A költségvetés egyensúlyi mutatóinak előrejelzése

Összességében elmondható, hogy középtávú kitekintés időszakában a kiadások mérsékeltebben emelkednek, mint a bevételek, így 2019-re jelentősen csökken a központi költségvetés deficitje. Ez döntően azzal magyarázható, hogy a „no policy change” elvből következően a bevételek egy jelentős hányada automatikusan emelkedik, miközben a kiadások esetében lényegesen kisebb az ilyen tételek részesedése.

21. táblázat

A kormányzati szektor hiánymutatóinak és adósságának alakulása

	2015	2016	2017	2018	2019
GDP folyó áron	33 711 840	34 702 006	36 032 548	37 318 414	38 689 785
Pénzforgalmi egyenleg (milliárd Ft)	- 1 218 565	- 618 372	- 857 879	- 575 646	- 320 693
ESA egyenleg (milliárd Ft)	- 625 507	- 769 759	- 686 219	- 527 288	- 344 141
Strukturális egyenleg (milliárd Ft)	- 665 003	- 841 138	- 740 014	- 552 103	- 338 020
Pénzforgalmi egyenleg a GDP %-ában	-3,6%	-1,8%	-2,4%	-1,5%	-0,8%
ESA egyenleg a GDP %-ában	-1,9%	-2,2%	-1,9%	-1,4%	-0,9%
Strukturális egyenleg a GDP %-ában	-2,0%	-2,4%	-2,1%	-1,5%	-0,9%
Bruttó államadósság (milliárd Ft)	25 394 000	26 012 372	26 870 251	27 445 898	27 766 591
Bruttó államadósság a GDP %-ában	75,3%	75,0%	74,6%	73,5%	71,8%

Forrás: KSH, saját előrejelzés

A pénzforgalmi hiány tavaly lényegesen magasabb lett a tervezettnél, ami azzal magyarázható, hogy az uniós támogatások egyes tételeivel kapcsolatban problémák merültek fel, így ezeket az EU átmenetileg visszatartja (összesen mintegy 570 milliárd Ft). A magyar költségvetés megelőlegezte ezeket az összegeket, ami rontotta a 2015-ös pénzforgalmi egyenleget, de egyrészt nincs befolyással az ESA egyenlegre, másrészt nem épül be a bázisba, így nincs hatással az ezt követő évekre vonatkozó várakozásainkra. Mindezek alapján a 2017-es átmeneti emelkedést követően lényegesen csökken a költségvetési deficit, a kivetítési időszak végére 320 milliárd forint közelébe csökkenhet (21. táblázat).

A fentiekből következően az ESA egyenleg tavaly bizonyosan sokkal jobb volt a pénzforgalmi mutatónál, ami azt is valószínűsíti, hogy idén fordított helyzet alakulhat ki –

amennyiben utólag megkapjuk a felfüggesztett uniós támogatásokat, és azokat 2016-ban használjuk fel. Ezt követően az ESA egyenleg a pénzforgalmi hiány közelében alakulhat, ami azt jelenti, hogy 2019-re 1 százalék alá csökkenhet az uniós elszámolású hiánymutató.

A költségvetés helyzetének uniós értékelése során a strukturálisan igazított hiány is fontos szerepet játszik, így ezt a mutatót is előrejeleztük. Ennek alakulása elsősorban a GDP gap-tól függ, amíg ugyanis a kibocsátási rés pozitív, addig a strukturális egyenleg rosszabb az ESA típusúnál. Becslésünk szerint 2018-ig ez lesz a helyzet, 2019-re lényegében nullára csökken a GDP gap, így a strukturálisan igazított hiány majdnem megegyezik majd az ESA deficittel.

A pénzforgalmi egyenleg és a folyóáras GDP alakulásából határoztuk meg az államadósság lefutását. Számításaink szerint idén és jövőre csak néhány tized százalékponttal csökken a GDP arányos mutató, 2018-ban és 2019-ben viszont jelentősebb mérséklődésre lehet számítani. Így az előrejelzési időszak végére a GDP 71,8 százalékára eshet az államadósság.

IV.2.5. Az adóbevételek modellezése ÁKM alapon

Kiinduló probléma, alapfogalmak

Ez az áttekintés az Ágazati kapcsolatok mérlege felhasználásával mutatja be a GDP felhasználás oldali változásának makrogazdasági (termelési, költségvetési) hatásait.

Kiindulópontunk az, hogy a termelési, foglalkoztatási, és költségvetési hatások esetén a gazdaságban végbemenő folyamatokról nem (csak) a GDP alakulása mutat reális képet, hanem a bruttó kibocsátásé, hiszen ez mutatja a gazdaságban végbemenő teljes termelés értékét, és ehhez kapcsolódik a teljes foglalkoztatás, jövedelemáramlás.

A jövőbeni folyamatok modellezése esetében éppen ezért érdemes figyelembe venni a GDP változásának ún. tovaryűrűző hatásait is. A végső felhasználásban jelentkező növekedés egyrészt közvetlen keresletet jelent ágazatok számára, másrészt a közvetlen kereslet jelentkezése mellett tovaryűrűző hatásokat is generál, ennek következménye az adott évre a bruttó kereslet közvetlen, közvetett és a kettő eredőjeként a teljes kereslet (bruttó kibocsátás, illetve GDP formájában megjelenő) növekedése, ennek következtében a foglalkoztatás bővülése és az adóbevételek több csatornán keresztül történő növekedése.

Az egyszeri, közvetlen hatás mellett tehát közvetett hatás is jelentkezik, a GDP keresleti növekedése következtében nő a termelés, adóbevétel is. Ennek a közvetett hatásnak a

becslését végezzük el egy olyan modell számszerűsítésével, ami a gyakorlatban is módot ad arra, hogy a közvetlen keresleti bővülés makrogazdasági hatásairól, annak nagyságrendjéről és szerkezetéről is képet kapjunk. A várható gazdasági hatások elemzése során kiemelt figyelmet fordítunk bizonyos költségvetési bevételekre és a foglalkoztatási hatásokra.

A makrogazdasági modellek jellegzetességeinél fogva minden közölt hatás az adott teljes naptári évre vonatkozik, ez különösen a foglalkoztatási adatok esetén fontos kitétel (éves foglalkoztatási egyenértékesek).

A számításokat a 2016-os adórendszer feltételezésével végezzük, azaz feltételezzük a következő években a az adórendszer viszonylagos változatlanságát is. Ez elég erős feltevés, de a hatások nagyságrendjének érzékeltetésére alkalmas egy ilyen egyszerűsített modell.

Gazdasági hatások számszerűsítése

A gazdasági hatások értékelése során meghatározzuk a GDP-re, az adóbevételekre és a foglalkoztatásra gyakorolt nettó többlethatást, az alábbiak szerint:

- Bruttó kibocsátás (azaz kereslet). Egy konkrét végső felhasználási tétel növekedése nemcsak a fogyasztónak-beruházónak, közvetlen szolgáltatóknak, hanem beszállítóinak is termel jövedelmet. A használt módszertan segítségével (Ágazati Kapcsolatok Mérlege, ÁKM) becsüljük, hogy egy adott végső felhasználás növekmény mekkora összes kibocsátást generál.
- Foglalkoztatás. A GDP közvetlenül bizonyos számú munkavállaló foglalkoztatásával jár együtt. Emellett azonban a GDP változás munkaerőigényt mozgósít a beszállítói körökben és a vonatkozó értékláncok mentén. Ennek a munkaerő-igénynek egy része lehet új munkahely. A foglalkoztatás szintjének meghatározásához létszám-egyenértékes ekvivalenssel számoltunk. A létszám-egyenértékes ekvivalens (FTE) olyan mutató, amellyel az mérhető, hogy egy munkavállaló milyen mértékben vesz részt egy projektben. Ha az $FTE=1,0$, akkor az adott munkavállaló főállású dolgozónak minősül, míg ha az $FTE=0,5$, akkor csak félállású az adott személy. Az FTE értékét egy évre számoljuk, hiszen így lehet a közvetlen és közvetett makrogazdasági hatásokat számszerűsíteni. Azaz ha 10 embert 1 hónapig foglalkoztatnak a GDP növekedéséhez, akkor az $10 \cdot 1/12$ FTE-vel egyenértékű. A foglalkoztatás lehetséges bővülését végső soron a GDP termelésében foglalkoztatottak száma alakulásával számszerűsítjük.

- Adók. A növekmény által generált többletkiadás az állam számára is többletbevételt termel. Ezek az adóbevételek főként áfa, személyi jövedelemadó, nyereségadó formájában realizálódnak.

A gazdasági hatások részletes elemzése

Megközelítésünknek megfelelően mértük a gazdaságban különféle tevékenységeknek köszönhetően folyamatosan jelentkező gazdasági hasznot. A gazdaságban a különféle kategóriájú közvetlen ráfordítások is közvetett kiadásokat generálnak. Ez a közvetett vagy „másodsorban” jelentkező költség a támogató iparágak mindegyikében növeli a foglalkoztatottság szintjét.

A működés közvetlen és közvetett hatásait 2016-2018-ra modelleztük. A számítások során az összes közvetlen bevételből indultunk ki és itt is a makrogazdasági hatásokra koncentrálunk.

Számításainkat elsősorban a KSH, illetve a költségvetési és NAV által szolgáltatott adatokra. A megadott alapadatok mellett a számítások során a 2010. évi ÁKM részletes 63 szektoros ágazati bontását vettük alapul.

Adózás

- A keletkezett összes kibocsátás, a munkajövedelem összege és a foglalkoztatotti létszám az ÁKM-mel történő számítások eredménye. A GDP jövedelem oldalról alapvetően bér (a munkaerő, mint termelési tényező hozama) és működési többlet (a tőke, mint termelési tényező hozama). A működési többletet is az ÁKM alapján határozzuk meg. A működési többlet nagysága határozza meg a tao és az ipa nagyságát.
- Szintén az ÁKM-ből számítottuk az összes áfa összegét. Itt a közvetlenül számolt áfa összege (az összes kiadás 5, 18, 27%-a) felülbecsülné a tényleges nettó áfa bevételt, hiszen a gazdaságban a termékek előállítása közben áfa visszaigénylések történnek, és a termelési lánc során nem minden szereplő fizeti be a saját áfáját (akár azért, mert nem áfaköteles, evás, vagy áfaelkerülő)²⁴. Az ÁKM a hozzáadott értékek aránya alapján képes a realisabb áfa tartalom becslésére.

²⁴ Az áfatartalom illusztrációjára nézzük Magyarország nemzeti számláit (KSH 2014) amelyek Magyarországon olyan végső kiadás, ami áfát keletkeztetett, az alábbi tételekből áll:

Háztartások fogyasztási kiadásai	15 651 Mrd Ft
Kormányzat fogyasztási kiadásai	6 502 Mrd Ft
Bruttó állóeszköz felhalmozás	6 971 Mrd Ft
Állóeszköz-felhasználás	-5 513 Mrd Ft

Azaz az áfát biztosan tartalmazó része a végső felhasználásnak mintegy 23 611 Mrd Ft. (ezek tehát tisztán végső felhasználási tételek). Ezen képződött összesen 2014-ben 3 036 Mrd Ft áfa (költségvetés bevételei tábla). Azaz a végső felhasználás áfát keletkeztető részén

- Jövedéki adó. Ennek számítása közvetlenül történik, hiszen ennek visszaigénylésére nincs lehetőség.

A beépített adók (melyek makrohatásukat tekintve is relevánsak) a következők. Kiinduló pontunk a jelenleg rendelkezésre álló, 2016-ra elfogadott költségvetési és adótörvények. Feltevéseinket erre alapozzuk, miközben természetesen későbbi években jelentős változások lehetnek, de, miután célunk a makroszintű hatások nagyságrendjeinek érzékeltetése, ezért ez véleményünk szerint egy átfogó képet ad a várható hatásokról akár a következő években is.

Beépített adók (csak azok, melyek makrohatását tekintve is relevánsak)

Munkavállalói jövedelmeket érintő adók

Az szja egységesen 15%.

Társasági adó és ipa

2015-ben és 2016-ban az 500 millió árbevétel alatti cégek 10 az év felétől, a többiek az eddigi 19%-os adókulccsal adóznak a nyereség után. A KSH nemzetgazdasági elszámolásai és a NAV adatai alapján átlagosan a működési többlet 17%-os aránya jó becslést ad a nyereségadó és az ipa nagyságára, az összes itt számolt adóbevételből kb. 10% az ipa, 90% a nyereségadó nagyságrendje.

Ágazati különadók

A különböző ágazatokban eléggé változatos adók és illetékek kerültek bevezetésre már 2010-től kezdődően, amelyek egy része közben át is alakult. Ez 2015-től is új adó- és illetékfajtákat is jelent (ezen a téren 2016-ra egyetlen jelentősebb változás történt, a pénzügyi szervezetek különadójában). A 2014-2015-ös éveke jellemző 140-150 milliárd forintos szintről a 2016-os költségvetési előirányzatban 89 milliárdos tervezett bevétel szerepel ezen a soron.

Úgy gondoljuk, hogy az ezekkel való kalkuláció 2016-ra biztos, hogy reális képet ad, utána ugyan lehetnek technikai változások, de a költségvetés és az államháztartás helyzete miatt hasonló nagyságrendű bevételekre lesz szükség, ezért a mostani struktúra továbbvetítése, ha a tényleges szerkezetet nem is tükrözi helyesen, de a költségvetés bevételeinek nagyságrendjét igen. A 2015-ös 2016-ra inflált nemzeti elszámolásokban szereplő értékek alapján számoljuk,

visszaszámolva átlagosan 14,8% az áfakulcs (3036/(23611-3036)), és ez felső becslés, hiszen az egyéb végső kiadások között is lehet áfa keletkeztető, ami itt a nevezőben nem szerepel.

hogy az egyes ágazatok 1 M Ft hozzájárulása mekkora plusz adóbevételt jelent amiatt, hogy a tevékenység a különadókkal sújtott ágazatok kibocsátását is növeli. Az általunk számított fajlagosokat mutatja a 22. táblázat.

22. táblázat

Különadó fajlagosok

Szektor	1 forint hozzáadott érték növekedésre jutó átlagos plusz különadó (ft/ft)
Pénzügyi és tranzakciós adó	0,0097
Távközlés	0,0017
Energetika	0,0028

Forrás: saját számítás

Az ágazati adók számítására az ÁKM különösen alkalmas eszköz, hiszen a kiadások alapján generálja, hogy ez mekkora összes kibocsátást és hozzáadott értéket jelent ágazatonként, ami alapján az ágazati adók nagysága célszerűen becsülhető. (Tehát, ha egy beruházás vagy működési költség pl. különösen pénzügyi szolgáltatás igényes, ez megjelenik az adók becslésében is.)

Jövedéki adó. A dohányárak esetében 2013-2015 jelentősebb emelést hozott, ezt figyelembe vesszük, ugyanúgy, mint a szeszes italok esetében. A jövedéki adó becslése egy egyszerű mutató alapján történik, a létrehozott hozzáadott érték jövedéki adó tartalmát becsüljük egy fajlagos segítségével (2016-ban 1 Ft hozzáadott érték átlagosan 2,9 fillér jövedéki adót generál.)

Áfa. Áltános mértéke nem változott, (az általános adókulcs 27%), bizonyos esetekben, mint pl. a sertéshús, vagy az újlakás-építés jelentősen csökkent, de az áfa tényleges értékét – mint szó volt róla – az ÁKM-ből határozzuk meg, mert a költségvetés tényleges bevétele a befizetett és visszaigényelt áfa különbözete.

A makrogazdasági számszerűsítés, multiplikáció módszertana

A tovaggyűrűző hatások becslése, illetve a GDP és egyéb számítások elvégzése szükségessé teszi a kibocsátás költségszerkezetének (folyó termelő felhasználás, valamint importtartalom) ismeretét. A tovaggyűrűző hatások számszerűsítése esetében a KSH nagyobb, 63*63-as ÁKM-

je alapján számoltunk, de az áttekinthetőség kedvéért az ÁKM szerkezetét egy általunk összevont kisebb ÁKM segítségével mutatjuk be.

A 23. táblázat mutatja például, hogy az egyes ágazatok folyó termelő felhasználás (FTF) tartalma eléggé különbözhet egymástól, a makroszintű 58%-os GDP arányhoz képest. A feldolgozóiparban vannak nagyon magas tartalmú ágazatok, míg a szolgáltatásokban jóval kisebb ez az arány, azaz ott jóval magasabb a hozzáadottérték arány, ami a multiplikáció szempontjából különböző helyzetet jelent.

23. táblázat

**Az összevont ÁKM ágazati bontása és FTF arány ágazatonként
(a 2010-es ÁKM alapján, %)**

Ágazat	%	Ágazat	%
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	62,3	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	62,1
Bányászat, kőfejtés	54,4	Információ, kommunikáció	43
Könnyűipar (élelmiszer, textil, ruha, papír, nyomda)	75,9	Pénzügyi, biztosítási tevékenység	46,7
Vegyipar, gyógyszeripar	75,3	Ingatlanügyletek	34,1
Építőanyag, fémipar	70,6	Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	38
Gép- és járműipar	80,9	Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	43,9
Bútor- egyéb ipar	60	Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	26,9
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás, vízellátás	58,6	Oktatás	23,6
Építőipar	62	Humán-egészségügyi, szociális ellátás	42,8
Kereskedelem, gépjárműjavítás	54,6	Művészet, szórakoztatás, szabad idő	51,4
Szállítás, raktározás	55,7	Egyéb szolgáltatás	40,5
		Összesen	58,3

Forrás: KSH, saját számítás

Fontos az importarány ismerete, hiszen az import (szivárgás) nem keletkeztet tovagyrúzó hatást. Az előző ágazati bontásban látható, hogy az egyes ágazatok esetén mekkora az importtartalom, azaz 1 Ft kibocsátáshoz mekkora közvetlen importtartalom szükséges (24. táblázat).

**Az összevont ÁKM ágazati bontása (ágazatok és végső felhasználás) és az importarány
ágazatonként és végső felhasználási tételenként (a 2010-es ÁKM alapján, %)**

Ágazat	%	Ágazat	%
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	12,1	Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	2,6
Bányászat, kőfejtés	13,3	Oktatás	2,8
Könnyűipar (élelmiszer, textil, ruha, papír, nyomda)	27,8	Humán-egészségügyi, szociális ellátás	13,9
Vegyipar, gyógyszeripar	47,4	Művészet, szórakoztatás, szabad idő	5,8
Építőanyag, fémipar	36,4	Egyéb szolgáltatás	8,7
Gép- és járműipar	67,9	Összes FTF importtartalom	27,3
Bútor- egyéb ipar	32,1	Háztartások végső fogyasztási kiadásai	13,6
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás, vízellátás	17,6	Háztartásokat segítő non-profit intézmények végső fogyasztási kiadásai	0
Építőipar	19,3	Kormányzat végső fogyasztási kiadásai	4
Kereskedelem, gépjárműjavítás	15,3	Végső fogyasztási kiadás összesen	10,6
Szállítás, raktározás	19,9	Bruttó állóeszköz-felhalmozás	23
Szállás hely-szolgáltatás, vendéglátás	10,5	Készletváltozás	434,9
Információ, kommunikáció	13,9	Bruttó felhalmozás összesen	30,3
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	6,9	Export EU	6,8
Ingatlanügyletek	4	Export nem EU	12,3
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	10,7	Export összesen	8,1
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	14,5	Végső felhasználás összesen	11,8
		Felhasználás összesen	25,9

Forrás: KSH, saját számítás

Az ÁKM magja az ún. A mátrix, amelynek egy általános eleme az ún. közvetlen fajlagos mutató, (1 Ft kiadás mekkora beszállítást generál az egyes ágazatoktól) pontos jelentése: a j. ágazat egységnyi bruttó kibocsátásához hány egységnyi hazai előállítású folyó termelő felhasználást vesz igénybe i. ágazattól.)

A multiplikáció jelensége azt jelenti, hogy a gazdasági folyamatok nemcsak közvetlenül hatnak bizonyos mérhető jelenségekre (mint pl. a termelés vagy a fogyasztás nagysága), hanem közvetve is, és így a közvetlenül jelentkező hatás tovagyűrűzve, megsokszorozva jelentkezik. A közvetett hatások létét általában semmilyen közgazdasági iskola nem

kérdőjelezi meg, viták általában a tovagyrűzű hatások mértéke, a multiplikátorok nagysága körül zajlanak.

Multiplikátor, illetve halmozott tartalommutatók

A végső felhasználás részeinek változásai hatások nemcsak közvetlenül, hanem a tágabb környezetben, a beszállítóknál is jelentkeznek, és így a közvetlen költsékeken túl közvetve újabb termelést generálnak.

Egyrészt a termelés bővülése növeli a beszállítást is, azaz a beszállítók is többet termelnek. A beszállítók nagyobb termeléséhez is nagyobb folyó termelőfelhasználásra van szükség, de a beszállítóknak is vannak beszállítóik, akik szintén nagyobb mennyiségben termelnek stb.

A multiplikáció összetettebb vizsgálatára ad alkalmat a Leontieff által megalapozott input-output elemzés (magyar terminológiával az Ágazati kapcsolatok mérlege - ÁKM). Az ÁKM egységes, összefogó rendszerben írja le a nemzetgazdaság ágazatai közti termelési kapcsolatokat.

A multiplikáció számszerűsítésére rendelkezésre áll a 2014-ben megjelent 2010. évre²⁵ vonatkozó ÁKM. Az ÁKM 63 szektorra bontja a magyar gazdaságot. Az ÁKM elkészült mind szervezeti, mind tevékenységi elhatárolásban, az importot külön mátrixként tartalmazva (B típusú), és a folyó termelőfelhasználás részeként tartalmazva (A típusú) egyaránt.

Modellszámításainkhoz a B típusú tevékenységi elhatárolású ÁKM-t használjuk, ami azt jelenti, hogy a gazdasági tevékenységeket fő tevékenységük ágazati tartalma alapján különíti el, és a rendelkezésre álló összes forrásból az importot elkülönítetten mutatja ki, felhasználásával külön mátrixban számol el. Ennek jelentősége, hogy a tovagyrűzű hatások között tényleg csak a hazai hatásokat vesszük számba, az importot nem, *az import, mint ún. „szivárgás”* jelentkezik

Az ÁKM-nek három része van, elemzésünk szempontjából legfontosabb része a belső négyzet, amely az ágazatok közti termelési kapcsolatokat jeleníti meg, azaz azt mutatja, hogy az egyes ágazatok milyen értékben adnak át termékeket és szolgáltatásokat a többi ágazatnak, azaz milyen a folyó termelőfelhasználás szerkezete. Az ÁKM oldalszárnya a végső

²⁵ Magyarországon az ÁKM az Eurostat ajánlásainak megfelelően ötévente készül, azaz a következő, 2015-re vonatkozó elszámolás először 2018 körül lesz elérhető. Miután az ÁKM a gazdaság technológiai viszonyait elemzi, ezért a fajlagosok időben lassan változnak. A 2010-es technológiai viszonyok ma is jól jellemzik a magyar folyó termelőfelhasználási szerkezetet.

felhasználásra kerülő javakat (fogyasztás, felhalmozás, export), míg alsó szárnya az elsődleges ráfordítások komponenseit (bérek, közvetett adók, működési eredmény, import) tartalmazza, szintén ágazati bontásban. A bruttó állóeszköz-felhalmozás az oldalszárnnyban található, mint a végső felhasználás egyik komponense.

A belső négyzet tulajdonképpen a gazdaság termelésének technológiáját mutatja. Ezért ez a struktúra aránylag lassan változik, általában éppen ezért mintegy ötévente frissítik a számításokat.

A folyó termelőfelhasználás szerkezetét plasztikusabban is megnézhetjük, ha a millió forintban megadott adatok helyett azok százalékos felhasználását vizsgáljuk meg. Ez az ÁKM ún. $A = [a_{ij}]$ mátrixa, egy eleme azt mutatja meg, hogy a j . ágazat egységnyi bruttó kibocsátásához hány egységnyi folyó termelő felhasználást vesz igénybe i . ágazattól. (Ez a közvetlen felhasználás, amely nemzetgazdasági szinten a hazai termelésű folyó termelőfelhasználást mutatja, mégpedig ágazatonként eléggé különböző értékeket mutatva.)

Az ÁKM segítségével a tovagyrűző hatásokat egzaktul ki tudjuk mutatni. Ha y vektor tartalmazza a plusz fogyasztást (vagy bármilyen végső felhasználás tétel) értékét ágazati hozzájárulás szerinti bontásban, akkor ehhez közvetlenül $A*y$ folyó termelőfelhasználásra, második lépésben $A*A*y$ folyó termelőfelhasználásra van szükség, az összes kibocsátás egy mértani sor összegeként írható fel:

$$x = y + Ay + A^2y + A^3y + \dots = (E + A + A^2 + A^3 \dots)y \text{ azaz } x = (E - A)^{-1}y$$

ahol E az egységmátrix, $(E - A)^{-1}$ pedig a multiplikátor általánosítása, a felírt mátrixsor határértéke. Ez az A mátrix ún. Leontieff-inverze, és egy eleme azt fejezi ki, hogy a j . ágazat egységnyi termeléséhez i . ágazat hány egységnyi termelésére van szükség közvetlenül és közvetve egyaránt.

A KSH által 2014-ben publikált 2010. évi ÁKM alapján elkészítettük az A mátrixot, és számítottuk annak Leontieff-inverzét.

A tovagyrűző hatások becslésének előfeltétele, hogy a kiadásokat ágazati bontásban jelentessük meg (mely ágazatok felé jelentenek keresletet). Ezért a felmérések, egyéb információk alapján a különböző végső felhasználásokat meg kell bontani az ÁKM ágazati szerkezete szerint. A feltételezett ÁKM szerkezetre átfordított kiadási struktúra elkészítése után kerül sor a tényleges számításokra. A végső felhasználás közvetlen költségeinek vektorát

balról szorozva a Leontieff-inverzszel kapjuk a felhasználáshoz szükséges teljes ráfordítások összegét.

Az inverz mátrixot egyéb számításokra is felhasználhatjuk, pl. egzakt becslést adhatunk, hogy egységnyi keresletnövekedésnek mekkora a halmozott bér- létszám, import, adó stb. tartalma. Legyen az alsószárny egy tetszőleges fajlagos sora z vektor, azaz az adott értékképző tétel aránya a kibocsátáson belül. A létszám adatsor esetében a z értelme a fajlagos létszámgény, azaz mekkora létszám szükséges közvetlenül egységnyi output előállításához. A halmozott tartalommutató ebben az esetben $z^T (E - A)^{-1} <y>$ vektor éppen azt mutatja majd meg, hogy az aktuális y végső felhasználás kombinációhoz mekkora halmozott értékképző tartalom tartozik. ($<y>$ -nal a végső felhasználási tétel – esetünkben a beruházási vektor – elemeiből képzett diagonális mátrixot jelöljük.)

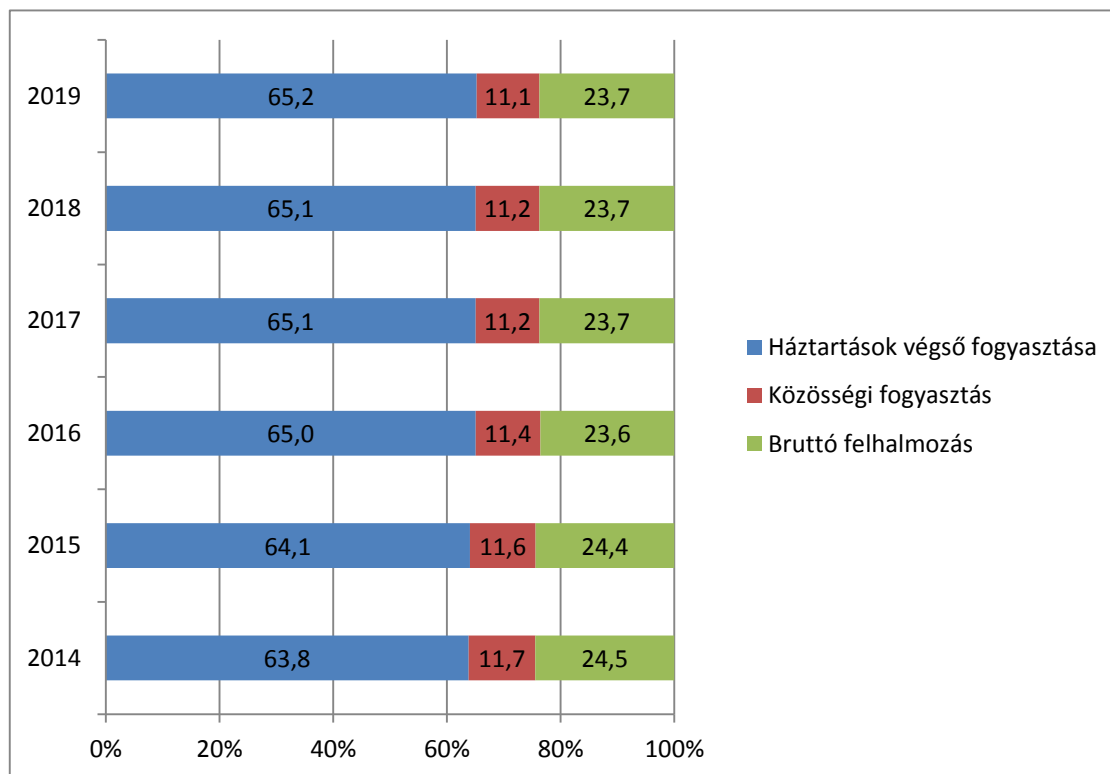
Esetünkben a z vektor lehet az egyes ágazatok, a bruttó hazai termék, a foglalkoztatotti létszám, az összes kifizetett bér közvetett adótartalma.

Néhány számítás az ÁKM segítségével

Az eddigiek alapján számításaink a következőképpen készültek. Adott a Bruttó hazai termék felhasználás oldali becslése (2016 és 2019 között) mind folyó, mind változatlan áron. A felhasználás oldali tételek, mint a végső felhasználás részei jelentik a közvetlen keresletet. Az ÁKM segítségével becsülhető, hogy a felhasználási tételek külön-külön milyen teljes kibocsátás generálnak.

A felhasználáson belül az egyes tételek aránya változhat; a 19. ábra mutatja a belföldi felhasználás változatlan áras várható szerkezetét a következő években.

A változatlan áras belföldi felhasználás megoszlása 2014-2019 (%)

Forrás: KSH, saját számítás

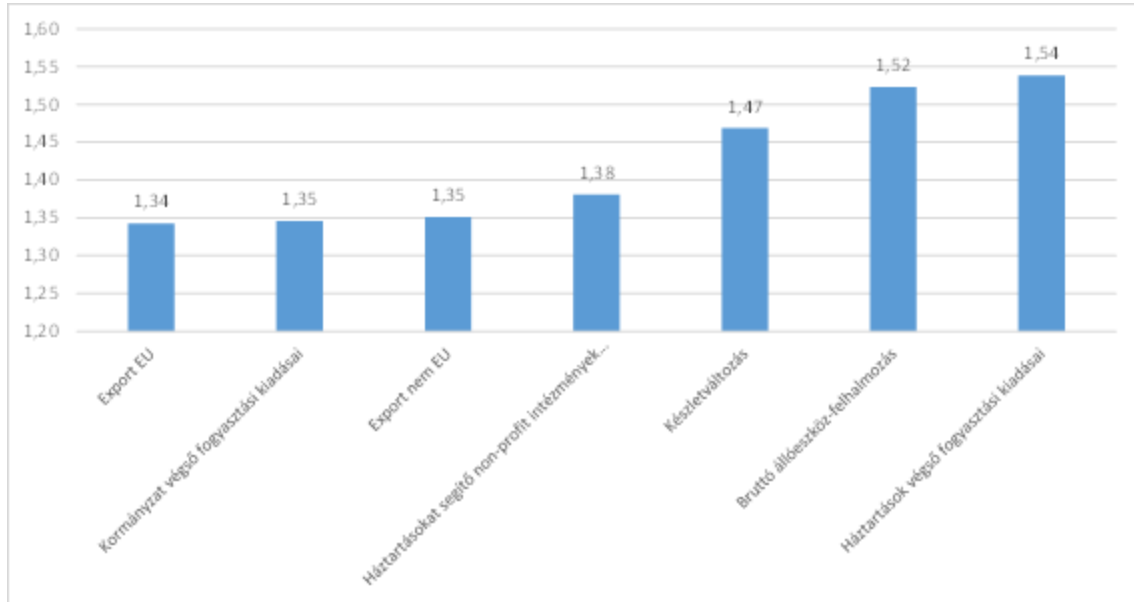
Az egyes felhasználási tételeknek különbözik a beszállítói ágazati szerkezete, és így más a jelentkező tovaggyűrűző hatás. Az áttekinthetőség kedvéért a kisebb (összevontabb) ÁKM alapján a 25. táblázat és a 20. ábra a végső felhasználás beszállítóinak ágazati szerkezetét és a becsült tovaggyűrűző hatást mutatja.

A végső felhasználás egyes részeinek beszállítói szerkezete (% , a hazai beszállítók megoszlása az összes hazai folyó termelőfelhasználás arányában)

Ágazat	Háztartások végső fogyasztási kiadásai	Kormányzat végső fogyasztási kiadásai	Bruttó állóeszköz-felhalmozás	Export összesen	Végső felhasználás összesen
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	2,9	0	1,4	2,8	2,1
Bányászat, kőfejtés	0,5	0,1	0,7	0,1	0,2
Könnyűipar (élelmiszer, textil, ruha, papír, nyomda)	10	0	0,1	7,4	6,1
Vegyipar, gyógyszeripar	3,2	0,8	0	11,6	6,7
Építőanyag, fémipar	0,1	0	0,8	5,3	2,6
Gép- és járműipar	0,6	0	7,1	51,9	26,5
Bútor- egyéb ipar	0,7	0,2	2,9	1,5	1,2
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás, vízellátás	7,1	0,7	0	0,5	2,2
Építőipar	0,2	0,3	58,3	0,4	6,1
Kereskedelem, gépjárműjavítás	18,1	1,8	8,5	5,4	8,4
Szállítás, raktározás	2,8	5,2	0,1	4,9	3,9
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	8,7	1,7	0	0,3	2,6
Információ, kommunikáció	5,1	1,1	6,6	2,5	3,4
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	7	0	0	0,3	2
Ingatlanügyletek	18,1	1,1	3,2	0	5,1
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	0,1	1,7	9,5	1,8	2,1
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	1,1	0,9	0,8	2,9	1,9
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	0,4	44,9	0	0,1	6,6
Oktatás	2,3	17,4	0	0	3,4
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	3,8	18,6	0	0	3,9
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	2,8	3,3	0,1	0	1,3
Egyéb szolgáltatás	4,6	0,1	0	0,2	1,7
Összesen	100	100	100	100	100

Forrás: saját számítás

A végső felhasználás egyes tételeinek multiplikátorai
(1 Ft végső felhasználás növekmény összesen hány Ft-tal növeli a bruttó kibocsátást a
tovagyűrűző hatásokat is figyelembe véve)

Forrás: saját számítás

A fentiek alapján becsülhető a GDP volumenindexe mellett a kibocsátás volumenindexe is, amelyet a 26. táblázaton mutatunk be.

26. táblázat

A GDP és a kibocsátás volumenindexe 2011-2019 (előző év=100%)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kibocsátás	102,3	96,4	102,8	107,2	103,5	102,5	103,1	103,0	102,8
GDP	101,8	98,3	101,9	103,7	102,9	102,1	102,5	102,5	102,3

Forrás: KSH, saját számítás

V. Kockázatok, hatásvizsgálatok

Az alapszcenárión kívül két alternatív forgatókönyv szerint készítettük előrejelzéseket. Az első egy mérsékeltebb külső keresleti dinamikát feltételez, a másikban pedig megvizsgáljuk, hogy milyen reálhatással járhat, ha 2017-ben kiegyensúlyozott lenne a költségvetés, azaz ha a költség egyenlege nulla lenne.

Külső negatív exportkeresleti sokk

Előrejelzésünkben az alapszcenárió mellett egy kedvezőtlenül alakuló exportkeresleti forgatókönyv hatásait, mint a legnagyobb kockázati tényezőt modellezzük. Ebben a szcenárióban nem kell számolnunk az olajár jelentős emelkedésének, illetve cserearányunk romlásának kockázatával. A külpiazi keresletet egy általunk képzett konjunktúramutató segítségével szimuláljuk. Ez a legfontosabb külpiaacaink várható növekedési ütemeinek az exportunkban képviselt arányának súlyaival képzett átlaga, ahol a várható növekedési ütemeket a fentiekben idézett előrejelzésekből vettük.

A külső keresletet a legfontosabb exportpartnereink súlyozott növekedési indexével modellezzük, ahol az előrejelzési időszakra vonatkozó várható dinamikákat részben az Európai Bizottság, részben az IMF legfrissebb előrejelzései alapján számítottuk. Az alapváltozatban a magyar gazdaság által érzékelt külső kereslet növekedésére vonatkozóan a következő adatokkal számoltunk:

- 2016: 2,3%
- 2017: 2,4%
- 2018: 2,1%
- 2019: 2,0%

A negatív exportkeresleti sokk esetében a fenti dinamikákat 2017-től egy százalékponttal csökkentettük. Az ebből adódó alternatív makrogazdasági pálya adatait tartalmazza a 27. táblázat.

A „külső negatív exportkeresleti sokkhoz” tartozó makrogazdasági pálya

	2015	2016	2017	2018	2019
GDP (volumen, %)	2,9%	2,1%	1,9%	2,0%	2,2%
Háztartások tényleges fogyasztása (volumen, %)	2,6%	2,9%	1,9%	2,5%	2,4%
Bruttó állóeszköz-felhalmozás (volumen, %)	1,9%	-2,0%	2,5%	2,0%	1,5%
Export (volumen, %)	8,4%	6,0%	4,0%	3,5%	4,0%
Import (volumen, %)	7,8%	5,7%	4,2%	4,0%	4,0%
Külkereskedelmi egyenleg a GDP %-ában	8,6%	9,5%	9,4%	8,3%	7,5%
Foglalkoztatottak (ezer fő)	4 210	4 290	4 316	4 349	4 382
Munkanélküliségi ráta (%)	6,8%	6,5%	7,3%	7,7%	7,6%
Bruttó átlagkereset (éves növekedési index, %)	4,2%	5,5%	3,3%	2,9%	2,8%
Fogyasztói árindex (%)	-0,1%	0,3%	1,2%	1,9%	2,4%
A folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP %-ában	4,4%	5,4%	5,5%	4,4%	3,8%
Külső finanszírozási képesség a GDP %-ában	7,8%	8,7%	8,7%	7,6%	6,9%
Az államháztartás ESA egyenlege a GDP %-ában	-1,9%	-2,2%	-2,1%	-1,7%	-1,2%
Strukturálisan igazított államháztartási egyenleg a GDP %-ában	-2,0%	-2,1%	-1,6%	-0,8%	-0,2%
Bruttó államadósság a GDP %-ában	75,3%	75,0%	75,3%	75,0%	73,6%

Forrás: KSH, saját előrejelzés

A külső kereslet visszaesésének közvetlen hatásaként csökken az exportnövekedés dinamikája. Az export jelentős importtartalma miatt az import is alacsonyabb lesz, mint az alapváltozatban, azonban a visszaesés kisebb, mint az export esetében. A két hatás eredőjeként csökken a nettó export, ami visszaveti a GDP bővülését is. Ezzel párhuzamosan romlik a külkereskedelmi egyenleg és a folyó fizetési mérleg egyenlege, illetve romlik az ország külső finanszírozási képessége.

Az alacsonyabb külső kereslet reálgazdasági hatása is jelentős, az exportra termelő vállalatok ugyanis elbocsátásokra kényszerülnek, így növekszik a munkanélküliség, és alacsonyabb lesz a foglalkoztatottak száma. Az ESA típusú államháztartási egyenleg mérsékelten romlik, a strukturálisan igazított hiány ezzel szemben jelentősen csökken, 2019-re egyensúlyközeli állapot alakul ki. Mindezek következtében – az alapváltozat érezhető csökkenésével ellentétben – lényegében stagnál az GDP arányos államadósság, csak az utolsó évben figyelhető meg érezhető javulás.

„Nullás” költségvetés

A nullás költségvetés jelentős megszorítást igényelne a kiadási oldalon, feltételezésünk szerint elsősorban a költségvetési szervek működési költségeinél, illetve a fejezeti kezelésű előirányzatoknál várható csökkentés: ezt vettük figyelembe a scenárió kialakításánál.

- Az alapváltozatra vonatkozó számításaink is alapvetően a hiánycsökkenés irányába mutatnak, de ebben az esetben 2017-ben még jelentős, 2% körüli hiány várható, amely az előrejelzési időszak végére 1% közelébe csökken.
- Az alternatív, 2017-re elérendő nullás költségvetést „no policy change” mellett, azaz oly módon jelezzük előre, hogy a bevételi oldalt változatlanak tekintjük, és a kiadási oldalon sem változtatjuk a külső tételeket, vagyis azokat a tételeket, amelyek jogosultsághoz, kötelezettséghez kapcsolódnak.
- A fentieknek megfelelően az alternatív scenárióban jelentős megszorításokat kell elérni a kiadási oldal egyéb (belső) tételeinél: ilyenek a költségvetési szervek működési költségei és a fejezeti kezelésű előirányzatok.

Ezen keretfeltételek figyelembevételével alakítottuk ki a második alternatív makrogazdasági pályát, amelynek előrejelzéseit a 28. táblázat tartalmazza.

A „nullás” költségvetési változathoz tartozó makrogazdasági pálya

	2015	2016	2017	2018	2019
GDP (volumen, %)	2,9%	2,1%	1,5%	1,7%	2,1%
Háztartások tényleges fogyasztása (volumen, %)	2,6%	2,9%	0,3%	1,1%	2,0%
Bruttó állóeszköz-felhalmozás (volumen, %)	1,9%	-2,0%	1,5%	1,8%	1,5%
Export (volumen, %)	8,4%	6,0%	6,0%	4,5%	4,5%
Import (volumen, %)	7,8%	5,7%	5,4%	4,4%	4,5%
Külkereskedelmi egyenleg a GDP %-ában	8,6%	9,5%	10,3%	9,8%	9,1%
Foglalkoztatottak (ezer fő)	4 210	4 290	4 316	4 373	4 417
Munkanélküliségi ráta (%)	6,8%	6,5%	7,3%	7,2%	6,9%
Bruttó átlagkereset (éves növekedési index, %)	4,2%	5,5%	3,8%	3,0%	2,8%
Fogyasztói árindex (%)	-0,1%	0,3%	1,1%	1,8%	2,4%
A folyó fizetési mérleg egyenlege a GDP %-ában	4,4%	5,4%	6,4%	5,9%	5,3%
Külső finanszírozási képesség a GDP %-ában	7,8%	8,7%	9,6%	9,2%	8,5%
Az államháztartás ESA egyenlege a GDP %-ában	-1,9%	-2,2%	0,0%	0,5%	1,0%
Strukturálisan igazított államháztartási egyenleg a GDP %-ában	-2,0%	-2,1%	0,7%	1,6%	2,3%
Bruttó államadósság a GDP %-ában	75,3%	75,0%	74,1%	72,4%	69,6%

Forrás: KSH, saját előrejelzés

A kiadáscsökkentés közvetlen hatásaként 2017-re az államháztartás ESA hiánya nullára csökken, majd 2018-tól szufficit alakul ki. Ennél is jelentősebben javul a strukturálisan igazított egyenleg, ami a jelentős megszorítások miatt bekövetkező GDP lassulással magyarázható. Az alapváltozathoz képest gyorsabb ütemű az államadósság csökkenése, 2019-re 70% alatti érték alakul ki.

A szigorú fiskális politika negatív következményei elsősorban a munkaerő-piacon jelennek meg. A kormányzati szektorban bekövetkezett jelentős elbocsátások miatt az alapváltozathoz

képest nő munkanélküliség és csökken a foglalkoztatottak száma. Ennek következtében kisebb lesz a teljes bértömeg, ami a háztartások fogyasztásának visszaesésében csapódik le. Az alacsonyabb fogyasztás kisebb importtal jár, így az alapváltozathoz képest javulnak a külső egyensúly mutatói.